

Actuariële en bedrijfstechnische nota
CRH PENSIOENFONDS

DECEMBER 2022

INHOUD

1. Actuariële en bedrijfstechnische nota	1
2. Inleiding.....	1
3. Organisatiestructuur, administratieve organisatie en interne controle	2
• Organisatie CRH Pensioenfonds	2
• Administratieve organisatie.....	8
• Interne controle	10
4. Doelstellingen, beleidsuitgangspunten en risicohouding.....	12
• Kwalitatieve beschrijving van de risicohouding	13
• Kwantitatieve beschrijving van de korte termijn risicohouding.....	14
• Kwantitatieve beschrijving van de lange termijn risicohouding	15
• Afstemming van de risicohouding	17
• Herstel vanuit het minimaal vereist vermogen naar het vereist vermogen	18
• Vastlegging procedures van de haalbaarheidstoets.....	18
• Wijziging premiesystematiek en aanvangshaalbaarheidstoets	19
5. Hoofdpijnen pensioenregelingen	20
• Aangesloten ondernemingen	20
• Deelnemers	20
• Aanspraken en rechten ingevolge pensioenregelingen.....	20
6. Hoofdpijnen uitvoeringsovereenkomst.....	24
7. Hoofdpijnen intern beheersingssysteem	25
• Uitbestedingsbeleid	25
• Noodprocedure.....	29
• Integriteitsbeleid	32
• Beheerst beloningsbeleid	36
• Incidentenregeling	37
• Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).....	41
• Meldplicht datalekken	42
• Klokkenluidersregeling	43

8. Financiële opzet en beheersing financiële risico's	44
• Actuariële grondslagen en technische voorzieningen	44
• Waarderingsgrondslagen van de balans.....	45
• Kapitaaldekking	46
• Premiebeleid en kostendeekkende premie	46
• Dekkingsgraad en beleidsdekkingsgraad	49
• Minimaal vereist eigen vermogen	49
• Vereist eigen vermogen.....	49
• Toeslagenbeleid	50
• Periodieke toets en rapportages.....	51
• Sturingsmiddelen.....	52
• Jaarrekening en jaarverslag	52
• Risico's.....	53
9. Beleggingsbeleid	58
• Inleiding, beleggingsdoel	58
• Prudent person.....	58
• Strategisch beleggingsbeleid	58
• Doelstelling van Beleggingen	59
• Risico rendement	59
• Actief-passief binnen Asset classes.....	59
• Transparantie	59
• Derivaten.....	59
• Complexiteit.....	59
• Rolverdeling bestuur-extern.....	59
• Maatschappelijk Verantwoord beleggen	59
• Diversificatie	60
• Liquiditeit	60
• Kosten	60
• Huidig strategische beleggingsbeleid/strategie	61
• Beleggingsrisico's en risicobeleid	62
• Beleggingscyclus.....	71
• Organisatie rondom beleggingen.....	74
• Uitbesteding vermogensbeheer	75
• ESG (Verantwoord Beleggen)	75
• Beleggen in de eigen onderneming	76

10. Overschotten en tekorten	77
• Overschotten	77
• Tekorten	77
• Herstelplan	77
• Financieel crisisplan	78
11. Communicatiebeleid	90
• Inleiding	90
• Missie, visie en strategie	90
• Uitvoering door pensioenbureau Stichting CRH Pensioenfonds	90
• Communicatiecommissie	90
• Communicatiemiddelen	91
• Wettelijk verplichte informatie	91
• Nieuwsbrieven	92
• Incidentele communicatie	93
• Jaarverslag	93
• Communicatiejaarplan	93
• Externe informatiebronnen	93
• Evaluatie	93
12. Slotopmerkingen	94
13. Bijlagen	95
• Bijlage 1 Aangesloten ondernemingen per 31 december 2022	96
• Bijlage 2 Actuariële grondslagen	97
• Bijlage 3 Uitwerking minimaal vereist vermogen en vereist vermogen	102
• Bijlage 4 Uitwerking (gedempte) kostendekkende premie en feitelijke premie ..	103
• Bijlage 5 Verklaring inzake de beleggingsbeginselen	108
• Bijlage 6 Procedure vaststellen (beleids)dekkingsgraad	114
• Bijlage 7 Onderbouwing Prudent Person 2022	116

1

Inleiding

Dit is de actuariële en bedrijfstechnische nota (Abtn) van Stichting CRH Pensioenfonds. Stichting CRH Pensioenfonds (CRH Pensioenfonds) voert de pensioenregelingen uit die CRH Nederland B.V. heeft getroffen voor haar werknemers en de werknemers van de aan CRH Nederland B.V. gelieerde ondernemingen die tot CRH Pensioenfonds zijn toegetreden. De deelname van deze ondernemingen is vastgelegd in de met de betreffende werkgevers afgesloten uitvoeringsovereenkomst. Door deze uitvoeringsovereenkomst te ondertekenen bevestigt CRH Pensioenfonds de opdracht aanvaarding van de uitvoering van de pensioenregeling.

Een aangesloten werkgever vraagt het deelnemerschap aan voor alle personen waarmee hij een arbeidsovereenkomst sluit, met uitzondering van die werknemers die uitsluitend bij enig Bedrijfstak Pensioenfonds (BPF) zijn ondergebracht. Het bestuur van het pensioenfonds is verplicht de desbetreffende personen als deelnemer toe te laten. De huidige pensioenregelingen zijn voor het laatst gewijzigd per 1 januari 2022. De uitvoeringsovereenkomsten lopen tot en met 31 december 2025.

In artikel 15 lid 1 van de statuten is opgenomen dat CRH Pensioenfonds werkt volgens een actuariële en bedrijfstechnische nota (Abtn). Conform het bepaalde in artikel 145 van de Pensioenwet omschrijft deze Abtn de wijze waarop CRH Pensioenfonds de middelen beheert en de pensioenregelingen uitvoert. Met name wordt aangegeven op welke wijze CRH Pensioenfonds uitvoering geeft aan het bepaalde in de artikelen 25, 126 tot en met 137 en 143 van de Pensioenwet. Daarnaast wordt conform het bepaalde in de artikelen 24 tot en met 28 van het Besluit FTK Pensioenfondsen aandacht besteed aan de risicohouding, beleggingsbeginselen, de financiële sturingsmiddelen en het financieel crisisplan.

Deze Abtn is door het bestuur vastgesteld op 23 december 2022.

Stichting CRH Pensioenfonds

F.A.J. Brouwer

P. Weeting

Bestuurslid namens werkgever

Bestuurslid namens werknemers

plaats: _____

plaats: _____

datum: _____

datum: _____

2

Organisatiestructuur, administratieve organisatie en interne controle

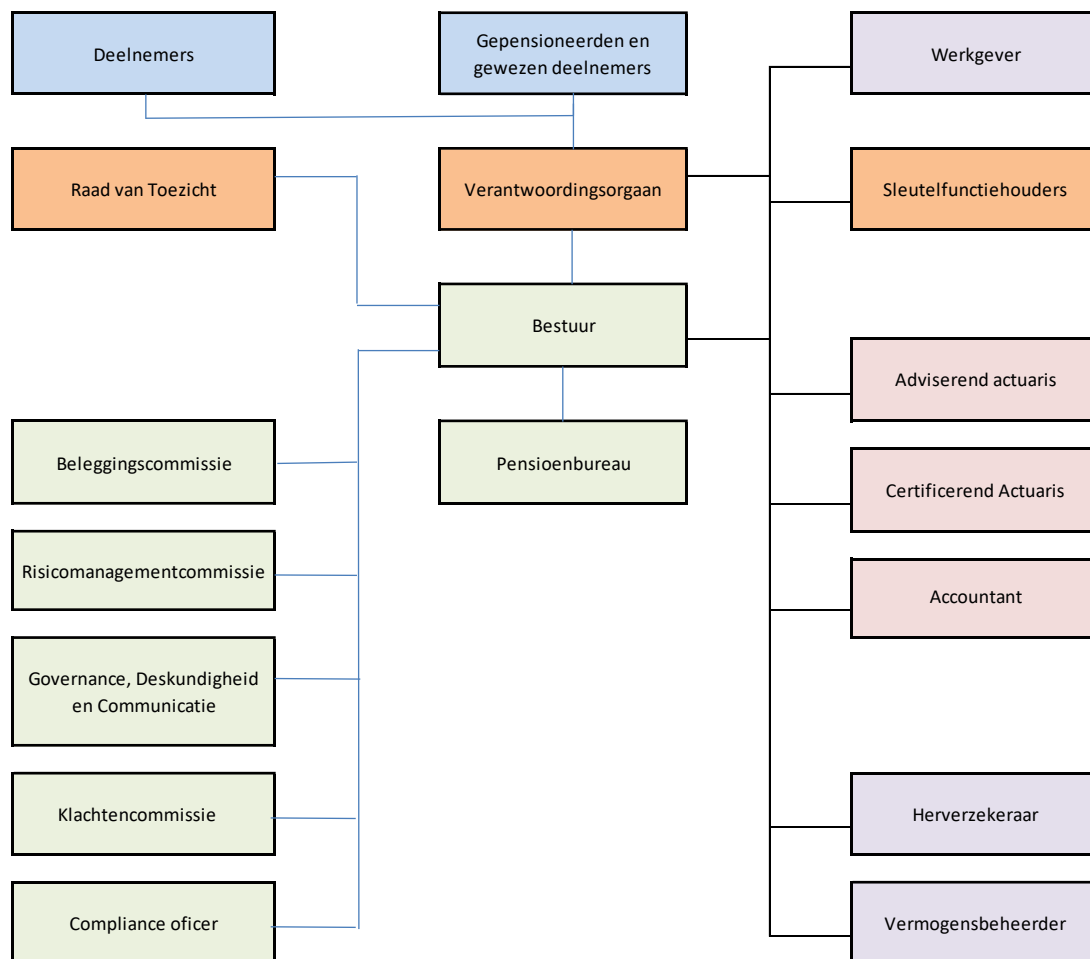
Organisatie CRH Pensioenfonds

Het doel van het pensioenfonds is het verlenen van pensioen en uitkeringen aan deelnemers en gewezen deelnemers, alsmede hun nabestaanden. Het pensioenfonds heeft om dat doel te kunnen bereiken een organisatie opgezet waarbinnen de uitvoering van de pensioenregeling en het beheer van het vermogen op een adequate en gecontroleerde manier kan plaatsvinden.

Het intern beheersingssysteem berust op de verantwoordelijkheden, de bevoegdheden en de onderlinge verhoudingen van de volgende bij het fonds betrokken organen en instellingen:

- Bestuur
- Verantwoordingsorgaan
- Raad van toezicht
- Pensioenbureau
- Beleggingscommissie
- Risicomanagementcommissie
- Klachtencommissie
- Commissie governance, deskundigheid en communicatie
- Compliance officer
- Vermogensbeheerder
- Herverzekeraar
- Accountant
- Adviserend actuaris
- Certificerend actuaris
- Sleutelfunctiehouders

Het onderstaande organogram geeft de structuur van de organisatie weer.

Voor het bestuur is een deskundigheidsplan opgesteld. Daarnaast geldt voor het bestuur, de directie van het pensioenbureau en de beleggingscommissie een gedragscode. Beleggingsrichtlijnen geven het raamwerk aan waarbinnen de vermogensbeheerders mogen opereren.

Bestuur en doelstelling

Het bestuur is de beheerder van het pensioenfonds en stelt zich ten doel de verstrekking van pensioenen en andere uitkeringen ter zake van ouderdom, invaliditeit en overlijden aan deelnemers en gewezen deelnemers alsmede hun nagelaten betrekkingen overeenkomstig de bepalingen van het pensioenreglement en de statuten. Het bestuur tracht dit doel te bereiken door:

1. het vormen van fondsen;
2. het uitvoeren van de pensioenregeling zoals in het pensioenreglement omschreven;
3. het treffen van maatregelen, die aan het doel ten goede komen.

Bevoegdheden

Het bestuur van het pensioenfonds vormt een zogenaamd “paritair bestuur”. De helft van het aantal bestuursleden wordt benoemd door de werkgever de andere helft wordt gekozen vanuit de deelnemers en gepensioneerden. Het bestuur bepaalt het beleid van het pensioenfonds. De raad van toezicht oefent toezicht uit op het bestuur.

Het bestuur heeft het dagelijkse (operationele) beleid opgedragen aan de directie van het pensioenbureau. Het pensioenfonds heeft het administratief beheer uitbesteed aan CRH Nederland B.V.. CRH Nederland B.V. heeft het administratief beheer intern ondergebracht bij het Pensioenbureau, dat onder leiding staat van de directie van het pensioenbureau. Het beleggen van de pensioengelden is door het pensioenfonds ondergebracht bij een externe vermogensbeheerder. Door middel van een contract zijn de taken en bevoegdheden duidelijk vastgelegd.

De administratieve organisatie is daarbij zodanig opgezet dat alle belangrijke contracten en betalingen van twee handtekeningen moeten worden voorzien. Stukken behorende tot de dagelijkse correspondentie kunnen echter worden ondertekend door één bestuurslid, dan wel lid van de directie van het pensioenbureau daartoe door het bestuur gevolmachtigd.

Samenstelling bestuur

Het bestuur van het pensioenfonds bestaat uit minimaal 6 en maximaal 10 bestuursleden. Per 31 december 2022 is de samenstelling als volgt: 2 bestuursleden gekozen door de deelnemers, (de werknemersvertegenwoordigers) waarvan 1 vacature, 1 bestuurslid gekozen door de pensioengerechtigden, (de pensioengerechtigdenvertegenwoordiger) en 3 bestuursledenaangewezen door de werkgevers (werkgeververtegenwoordigers). De voorzitter wordt door de werkgeversvertegenwoordigers aangewezen. Op 31 december 2022 is er een aspirant bestuurslid die de bestuursvergaderingen als toehoorder bijwoont. Dit aspirant-bestuurslid is voorgedragen door het bestuur onder voorwaarde van goedkeuring door De Nederlandsche Bank.

Het bestuur vergadert gemiddeld tienmaal per jaar en van deze vergaderingen worden notulen gemaakt. De directie van het pensioenbureau ontvangt een uitnodiging om bij deze vergaderingen aanwezig te zijn.

Het bestuur vergadert, al dan niet tezamen met de directie van het pensioenbureau, zo vaak als dit nodig is in verband met de uitvoering van haar werkzaamheden. Het bestuur wordt uitvoerig geïnformeerd door het pensioenbureau en de beleggingscommissie. De beleidsstukken worden uitgebreid tijdens bestuursvergaderingen besproken. De directie van het pensioenbureau

ondersteunt en informeert het bestuur. Daarnaast vergadert het bestuur drie maal per jaar met het verantwoordingsorgaan.

Deskundigheid pensioenfondsbestuur

Het pensioenfonds kent een deskundigheidsplan. Dit is laatstelijk in 2018 vastgesteld. Er worden hierbij negen aandachtsgebieden onderscheiden.

- Het besturen van een organisatie;
- Relevante wet- en regelgeving;
- Pensioenregelingen en –soorten;
- Financiële, technische en actuariële aspecten en herverzekering;
- Administratieve organisatie en interne controle;
- Communicatie;
- Uitbesteding;
- Beleggingsbeleid en vermogensbeheer;
- IT.

Deskundigheid wordt vastgesteld op niveau A en niveau B en vastgelegd in de geschiktheidsmatrix. Ieder bestuurslid dient op alle negen genoemde gebieden tenminste te beschikken over deskundigheid op niveau A. Niveau A stelt eisen aan kennis, inzicht en oordeelsvorming. Niveau B betreft een verdere verdieping van niveau A. Bestuursleden die zich op één of meerdere onderdelen hebben gespecialiseerd worden geacht op dat betreffende onderdeel over niveau B beschikken.

Jaarlijks stellen de bestuursleden een individueel opleidingsplan op. De voortgang van de invulling hiervan wordt getoetst door de commissie governance, deskundigheid en communicatie. De voorzitter van het fonds ziet erop toe dat ieder bestuurslid aan zijn opleidingsverplichtingen voldoet.

Evaluatie

Het bestuur houdt jaarlijks een evaluatie waarin het functioneren van het bestuur wordt beoordeeld. Hierbij wordt in principe eens in de drie jaar een externe partij betrokken. Daarnaast beoordeelt het bestuur jaarlijks de interne commissies.

Intern toezicht

Het bestuur heeft met ingang van 1 januari 2022 het intern toezicht belegd bij de Raad van Toezicht. Per deze datum treedt de Raad van Toezicht in plaats van de visitatiecommissie. De Raad van Toezicht wordt benoemd door het bestuur na een bindende voordracht van het verantwoordingsorgaan aan de hand van een door de selectiecommissie opgestelde profielschets. De selectiecommissie kan bestaan uit leden van het bestuur, het verantwoordingsorgaan, de Raad van Toezicht en het pensioenbureau.

De taken en bevoegdheden van de Raad van Toezicht zijn vastgelegd in het reglement van de Raad van Toezicht.

Aan de goedkeuring van de raad van toezicht zijn onderworpen de voorgenomen besluiten van het bestuur tot vaststelling van:

- het jaarverslag en de jaarrekening;
- de profielschets voor bestuursleden;
- het beleid inzake beloningen, met uitzondering van de beloning van de raad van toezicht;
- gehele of gedeeltelijke overdracht van de verplichtingen van het fonds of de overname van verplichtingen door het fonds;
- liquidatie, fusie of splitsing van het fonds;
- het omzetten van het fonds in een andere rechtsvorm.

In overleg met de Raad van Toezicht zullen nadere afspraken gemaakt over o.a. de vergaderfrequentie.

Verantwoording

Het bestuur heeft een verantwoordingsorgaan (VO) ingesteld. De inrichting en bevoegdheden zijn vastgelegd in statuten en reglementen. In het VO zijn actieve deelnemers, pensioengerechtigden en de werkgever(s) vertegenwoordigd. De geledingen van het VO worden benoemd door:

- de actieve deelnemers: de werknemersvertegenwoordigers in het bestuur;
- de pensioengerechtigden: de pensioengerechtigdenvertegenwoordigers in het bestuur;
- de werkgevers: de werkgeversvertegenwoordigers in het bestuur.

Het bestuur legt verantwoording af aan het VO over het beleid en uitvoering daarvan en over naleving van de zogenaamde Code pensioenfondsen. Het VO heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen, het gevoerde beleid en de beleidskeuzes van het bestuur aan de hand van onder meer het jaarverslag.

De rechten en taken van het VO staan beschreven in het reglement van het VO.

Beleggingscommissie

De beleggingscommissie is een adviesorgaan van het bestuur en bestaat uit minimaal drie en maximaal zes personen, waarvan minimaal één lid van het bestuur. De beleggingscommissie wordt aangevuld met minimaal één vertegenwoordiger vanuit de directie van het pensioenbureau. Daarnaast maakt minimaal één externe deskundige deel uit van de beleggingscommissie. De externe deskundige is toegevoegd om ervoor te zorgen dat de beleggingscommissie beschikt over voldoende countervailing power.

De beleggingscommissie doet voorstellen aan het bestuur inzake de beleggingen van de pensioengelden, voert overleg met de vermogensbeheerder en houdt zich bezig met het beoordelen van de gerealiseerde resultaten door de vermogensbeheerder. Bovendien let de beleggingscommissie erop dat het risico in de beleggingsportefeuille in lijn is met de vooraf afgesproken randvoorwaarden.

Rapportage vermogensbeheerder en beleggingscommissie

De vermogensbeheerder en de beleggingscommissie leggen viermaal per jaar financiële verantwoording af richting het bestuur door middel van kwartaal- en jaarcijfers en wel op een zodanige wijze dat het bestuur kan voldoen aan de informatieverplichtingen van de toezichthouders. Bovendien wordt het beleggingsplan op zowel tactisch als strategisch niveau door de beleggingscommissie aan het bestuur ter goedkeuring voorgelegd.

Externe deskundigen

Het bestuur van het pensioenfonds benoemt een accountant, een adviserend en een certificerend actuaris.

De accountant controleert de boekhouding van het pensioenfonds en brengt ten minste éénmaal per jaar na het einde van het boekjaar, schriftelijk verslag uit omtrent de financiële positie van het pensioenfonds. De accountant stelt voorts periodiek een verklaring omtrent de getrouwheid van de staten op en waarmerkt deze.

De certificerend actuaris waarmerkt de actuariële staten, waaronder het actuariële verslag, en stelt de actuariële verklaring op. De certificerend actuaris is onafhankelijk van het pensioenfonds en verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds.

De adviserend actuaris adviseert het pensioenfonds en zal jaarlijks een berekening maken van de benodigde jaarpremies en/of koopsommen en van de risico's, welke dienen te worden herverzekerd. Daarnaast stelt de adviserend actuaris jaarlijks een actuariële rapport op waarin de technische voorzieningen, de analyse van het resultaat naar actuariële grondslagen, de resultaten van de financiële opzet en de financiële positie wordt gerapporteerd. Het bestuur vraagt advies aan de accountant en de adviserend actuaris in alle gevallen waarin het dit nodig oordeelt.

Administratieve organisatie

Operationele processen en administratieve organisatie

Funcitiescheiding binnen het pensioenfonds is op verschillende manieren gegarandeerd. De administratie van het pensioenfonds wordt onder leiding van de directie van het pensioenbureau door het Pensioenbureau uitgevoerd en door het bestuur gecontroleerd. Daarnaast kan het Pensioenbureau elektronisch betalingen aanmaken in ING InsideBusiness, welke geautoriseerd dienen te worden door twee van de daartoe gemachtigden. Gemachtigd zijn een aantal bestuursleden en een gemandateerde functionaris van CRH Nederland B.V.

Deelnemersadministratie

De deelnemersadministratie wordt onder toezicht en verantwoordelijkheid van het bestuur onder leiding van de directie van het pensioenbureau uitgevoerd door het Pensioenbureau. Een controle op juistheid en volledigheid wordt uitgevoerd door de externe accountant, die hierover rapporteert aan het bestuur. De deelnemersadministratie omvat de jaarlijkse pensioenberekeningen, het vervaardigen van de pensioenopgaven voor de deelnemers, gewezen deelnemers en de pensioengerechtigden, de verwerking van mutaties in het deelnemersbestand, de verwerking en afhandeling van pensioenoverdrachten. Verder draagt het Pensioenbureau zorg voor de aanlevering van de benodigde gegevens aan de actuarissen voor de uitvoering van hun werkzaamheden.

De benodigde gegevens voor de deelnemersadministratie worden aangeleverd door een daartoe door elke aangesloten onderneming aangewezen (HR) contactpersoon die daarbij gebruik maakt van doorlopende genummerde standaardformulieren. Het Pensioenbureau zorgt voor de verwerking van de mutaties in het pensioenadministratiesysteem.

Ultimo boekjaar wordt een standenregister verzonden aan de werkmaatschappijen. De werkmaatschappijen stemmen dit standenregister af met hun personeelsadministratie en rapporteren inzake afwijkingen rechtstreeks aan de externe accountant.

Jaarlijks wordt uiterlijk in het derde kwartaal een pensioenopgave verzonden aan de deelnemers, welke tevens als saldobestätigung kan worden gezien.

De administratiewerkzaamheden voor de uitkeringen bestaan voornamelijk uit het opvragen en verzamelen van de benodigde gegevens voor de uitbetalingen, het maandelijks vaststellen van de inhoudingen en de netto uit te keren pensioenen, het verzorgen van de pensioenspecificaties voor de gepensioneerden, de periodieke aangifte aan de Belastingdienst en het College van Zorgverzekeringen en de behandeling van vragen van pensioengerechtigden.

DNB Rapportages

Het pensioenbureau dient de maand-, kwartaal-, jaar- en ad-hoc rapportages in bij DNB mede op basis van informatie van de vermogensbeheerder en de adviserend actuaaris.

Financiële administratie en secretariële werkzaamheden

De financiële administratie wordt onder toezicht en verantwoordelijkheid van het bestuur onder leiding van de directie van het pensioenbureau uitgevoerd door het Pensioenbureau. De financiële administratie bestaat onder andere uit het in de boekhouding vastleggen van alle financiële handelingen en transacties, het regelen van betalingen, het incasseren van pensioenbijdragen, de vervaardiging van het jaarverslag en de staten voor De Nederlandsche Bank N.V.. De financiële administratie wordt onder leiding van de directie van het pensioenbureau uitgevoerd door het Pensioenbureau. Er is een funcitiescheiding aangebracht tussen het bestuur en de financiële administratie.

Het verzamelen en verwerken van de beleggingsgegevens voor de rapportages aan De Nederlandsche Bank N.V. behoort tot de beleggingenadministratie.

De secretariële werkzaamheden bestaan onder andere uit het uitschrijven, voorbereiden, bijwonen en notuleren van bestuursvergaderingen, het zorgdragen van de afwikkeling van de acties die tijdens de bestuursvergadering worden afgesproken en het toezicht op de correcte naleving van de bepalingen in de statuten en de pensioenreglementen van het pensioenfonds. Verder behoren de correspondentie met de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden alsmede de communicatie met de externe deskundigen tot de secretariële werkzaamheden. Alle betalingsopdrachten dienen door twee daartoe gemachtigden te worden ondertekend. Gemachtigd zijn een aantal bestuursleden en een gemandateerde functionaris van CRH Nederland B.V.

Het bestuur rapporteert, daarin bijgestaan door de directie van het pensioenbureau, periodiek schriftelijk en/of mondeling tijdens de vergaderingen van het bestuur, alsmede eenmaal per jaar door middel van een financieel jaarverslag in een bestuursvergadering. De sturing van het proces voorafgaand aan de vaststelling van het financieel jaarverslag door het bestuur wordt verzorgd door het bestuur, daarin bijgestaan door de directie van het pensioenbureau. Deze bewaakt de voortgang, de tijdigheid en de kwaliteit.

Vermogensbeheer

Het vermogensbeheer wordt door Nationale Nederlanden Investment Partners uitgevoerd. Met deze vermogensbeheerder is een overeenkomst gesloten inzake het vermogensbeheer. Periodiek rapporteert zij schriftelijk aan de beleggingscommissie en het bestuur over de samenstelling van de portefeuille, de mutaties gedurende de afgelopen maand, de waardestijging of -daling en eventuele andere gegevens. Daarnaast wordt ieder kwartaal gerapporteerd over de economische situatie in de regio's, waarin belegd wordt en over de regio's die deze sterk beïnvloeden.

Na afloop van ieder kwartaal vindt een bespreking plaats tussen de vermogensbeheerder en de beleggingscommissie waarin de uitgangspunten van het gevoerde en uit te voeren beleggingsbeleid, het beleggingsresultaat en andere relevante aspecten aan de orde komen.

Leningen

Het pensioenfonds gaat geen leningen aan, tenzij de lening tijdelijk wordt aangegaan voor liquiditeitsdoelstellingen of deel uitmaakt van één van de geselecteerde beleggingsfondsen en treedt niet namens derde partijen op als garant.

Interne controle

Bewaking en analyse van het operationele ondernemingsrisico en de managementinformatie

De werking van de administratieve organisatie en de daarin opgenomen maatregelen van interne controle worden vastgesteld door:

1. Het Pensioenbureau in haar functie als financieel administrateur van het pensioenfonds. Periodieke controles zijn:
  - het aansluiten van de administraties met de door externen verstrekte informatie. Dit geldt met name voor de beleggingen (depot opgaven bewaarder effecten) en premies;
  - het aansluiten van de uitkeringen administratie met het grootboek;
  - het uitvoeren van verbandcontroles binnen het grootboek. De verbandcontroles vinden voornamelijk plaats binnen de beleggingen.
2. De sleutelfunctiehouder Internal Audit;
3. De externe accountant;
3. De adviserend actuaris;
4. De certificerend actuaris.

Van de controlewerkzaamheden brengen de sleutelfunctiehouder Internal Audit, de externe accountant, de adviserend actuaris, de certificerend actuaris en de directie van het pensioenbureau, periodiek verslag uit aan het bestuur. Vanuit hun professionaliteit zullen zij indien nodig adviseren bij wijziging van operationele processen of bij specifieke controlewerkzaamheden, daarbij inspeland op actuele ontwikkelingen en bevindingen.

Calamiteitenplan en beveiliging

Het toenemende belang van de continuïteit van de bedrijfsvoering en de rol van een ongestoorde werking van de automatisering in dat geheel, heeft de aandacht van het bestuur. Daar de door het pensioenfonds gebruikte applicaties op hetzelfde systeem draaien als in gebruik bij CRH Nederland B.V., is de beveiligingsprocedure identiek aan de procedure zoals bij deze onderneming in gebruik. Dit houdt in, dat er dagelijks een back-up van de databestanden wordt gemaakt, welke met een cyclus van éénmaal per week buiten het gebouw wordt bewaard.

Het pensioenfonds beschikt over een “checklist-calamiteit”. Wanneer zich een calamiteit voordoet, wordt aan de hand van deze lijst een standaardprocedure doorlopen. Deze procedure bevat de belangrijkste maatregelen die in het kader van een calamiteit getroffen moeten worden en dwingt o.a. af dat er crisisteam wordt samengesteld indien dit noodzakelijk wordt geacht. Ook worden er eisen gesteld aan de te verrichten communicatie met stakeholders.

De deelnemersadministratie wordt uitgevoerd met behulp van het pakket AxyLife. Deze applicatie wordt extern gehost. Deze hosting wordt verzorgd door AxyWare dat daarbij verantwoordelijk is voor het technische platform en het technisch beheer. AxyWare beschikt hiertoe over de vereiste certificaten. De infrastructuur van AxyWare voldoet aan alle technische en functionele eisen die worden gesteld aan een eventueel gebruik van DigiD. Een gedetailleerde beschrijving hiervan is opgenomen in de overeenkomst met AxyWare. Jaarlijks verstrekt AxyWare een ISAE-verklaring welke door de risicomanagementcommissie wordt getoetst. Ook levert AxyWare periodiek risicorapportages die door de risicomanagementcommissie worden beoordeeld.

Beleidsmatige processen en doelstellingen

Om de gestelde doelen te verwezenlijken wordt door het pensioenfonds, met inachtneming van artikel 143 van de Pensioenwet, beleid gemaakt, waarbij de actualiteit steeds in het oog gehouden wordt. Het bestuur heeft de mogelijkheid om één of meerdere commissies in te stellen om een specifiek onderwerp te bestuderen. Voorbeelden hiervan zijn de beleggingscommissie en de risicomanagementcommissie. Verder kan hierbij ook gedacht worden aan een tijdelijk ingestelde werkgroep. Dit zou bijvoorbeeld het geval kunnen zijn bij een ingrijpende (wettelijke) wijziging van de pensioenregeling zoals de introductie van het nieuwe pensioenstelsel, maar ook bij andere ontwikkelingen die invloed kunnen hebben op de doelstellingen van het pensioenfonds zoals de toetreding van nieuwe groepen deelnemers. De commissie inventariseert en analyseert de risico's voor het pensioenfonds en brengt verslag uit aan het bestuur.

Naast de mogelijkheid om commissies of werkgroepen in te stellen kan het bestuur ook specifieke adviezen inwinnen bij externe deskundigen. Het bestuur laat zich bij het maken van beleid ondersteunen door periodieke rapportages, die tezamen een totaalbeeld moeten geven van de (financiële) positie van het pensioenfonds met de daarbij te onderkennen en te analyseren risico's. Voorts wordt het bestuur in haar werkzaamheden gevraagd en ongevraagd ondersteund door de directie van het pensioenbureau.

Bewaking en analyse van het beleidsmatige ondernemingsrisico en de managementinformatie

De ingestelde commissies/werkgroepen of externe deskundigen rapporteren aan het bestuur en op basis van die informatie en analyses (toetsing vooraf) wordt zo nodig actie ondernomen. In de beleggingscommissie wordt uitgebreid ingegaan op de behaalde performance ten opzichte van de gestelde benchmark.

De integrale risico- analyse vindt plaats binnen de risicomanagementcommissie en is periodiek onderdeel op de agenda van de vergaderingen van het bestuur. De resultaten van deze risicoanalyse worden vastgelegd in de notulen van de desbetreffende vergadering(en).

3

Doelstellingen, beleidsuitgangspunten en risicohouding

Het bestuur draagt in overleg met sociale partners (de werkgever en de Pensioenraad) en het verantwoordingsorgaan zorg voor de vastlegging van de beleidsuitgangspunten, waaronder de risicohouding van het fonds.

De risicohouding van het fonds, bedoeld in artikel 102a van de Pensioenwet, wordt gedefinieerd als de mate waarin het fonds, na overleg met sociale partners en het verantwoordingsorgaan bereid is risico's te lopen én de mate waarin het fonds risico's kan lopen gegeven de kenmerken van het fonds.

De risicohouding is onderdeel van de door sociale partners aan het fonds gegeven opdracht om de pensioenregeling uit te voeren.

Het bestuur van het fonds gebruikt de beleidsuitgangspunten, waaronder de risicohouding van het fonds, bij de opdrachtaanvaarding en de vaststelling van beleid.

De risicohouding van het pensioenfonds, zoals vastgelegd in het besluit financieel toetsingskader van december 2014, bestaat uit drie onderdelen:

1. kwalitatieve beschrijving van de risicohouding;
2. kwantitatieve beschrijving van de *korte termijn* risicohouding;
3. kwantitatieve beschrijving van de *lange termijn* risicohouding.

De risicohouding van het fonds voldoet aan de prudent person regel en komt voor de korte termijn tot uitdrukking in de hoogte van het vereist eigen vermogen of een bandbreedte hiervoor en voor de lange termijn tot uitdrukking in de door het fonds gekozen ondergrenzen in het kader van de haalbaarheidstoets.

De haalbaarheidstoets is een stochastische toets die inzicht geeft in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden. De economische scenario's zijn door DNB voorgeschreven.

In de haalbaarheidstoets wordt een projectie van de financiële situatie van het pensioenfonds voor een lange periode (60 jaar) gemaakt voor een veelvoud aan economische scenario's (stochastische analyse).

De haalbaarheidstoets heeft als doel inzicht te geven in:

- de gevolgen van de financiële opzet van het fonds;
- de verwachtingen en risico's, met name ten aanzien van koopkrachtbehoud;
- de haalbaarheid en consistentie van het premiebeleid;
- de herstelkracht van het fonds.

De belangrijkste uitkomst waarnaar gekeken wordt in de haalbaarheidstoets is het pensioenresultaat. Dit is een maatstaf voor koopkrachtbehoud. Het fonds stelt zelf de beleidsuitgangspunten voor de toets vast. Dit zijn de ondergrenzen voor het pensioenresultaat, die aansluiten op de risicohouding van het fonds.

Kwalitatieve beschrijving van de risicohouding

Het pensioenfonds heeft als doel om pensioenen te kunnen indexeren, waarbij het risico dat de pensioenen mogelijk gekort moeten worden niet uit het oog wordt verloren.

Het fonds voert op basis van de uitvoeringsovereenkomst de pensioenovereenkomst uit. De risicohouding van het fonds wordt deels bepaald door de afspraken die zijn gemaakt ten aanzien van de financiering van de pensioenregeling.

Het fonds kent de volgende uitgangspunten op het gebied van financiering:

- de premie is een vaste premie behorende bij een in de pensioenreglementen vastgelegde maximale pensioenopbouw;
- de premie dient kostendekkend te zijn: de kostendekkende premie voor de pensioenopbouw is gebaseerd op een verwachte waarde van het toekomstig rendement;
- als de vaste premie niet kostendekkend is, zal het fonds de pensioenopbouw zodanig lager vaststellen dan de maximale pensioenopbouw dat de vaste premie bij de verlaagde pensioenopbouw kostendekkend is;
- daarnaast moet de premiedekkingsgraad in principe minimaal 90% bedragen en indien nodig zal het fonds de pensioenopbouw zodanig lager vaststellen dan de maximale pensioenopbouw dat de vaste premie bij de verlaagde pensioenopbouw een premiedekkingsgraad heeft van 90%: het pensioenfonds kan echter op enig moment een lagere premiedekkingsgraad van 90% accepteren als dat in het kader van evenwichtige belangenafweging nodig is. De peildatum voor de bepaling van de premiedekkingsgraad is 31 december van het jaar voorafgaand aan het boekjaar.

Het fonds heeft als gevolg van genoemde doelstelling, pensioenen kunnen indexeren waarbij het risico dat de pensioenen mogelijk gekort moeten worden niet uit het oog wordt verloren, een beleggingsbeleid gevoerd dat er mede toe heeft geleid dat het fonds de pensioenaanspraken en –rechten tot op heden niet heeft hoeven korten. De keerzijde van dit beleid is wel dat de kans op indexatie lager is.

Het toeslagstreven van het pensioenfonds is voor het bestuur belangrijk. Het beleggingsbeleid (inclusief toeslagenbeleid en kortingsbeleid) is erop gericht om deze doelstelling te realiseren. Naar het oordeel van het bestuur rechtvaardigt het toeslagstreven juist een wat ruimere risicohouding. Het bestuur accepteert hierbij dat er een kans is dat de opgebouwde pensioenaanspraken en –rechten op enig moment gekort moeten worden.

Het beleid van het fonds is er, gegeven de huidige pensioenregeling en financieringsafspraken met de werkgever, primair op gericht om de pensioenen van alle deelnemers ten minste nominaal in stand te houden met daarnaast een duidelijk streven naar indexatie voor zowel actieven als inactieven. De zekerheidsnorm van het pensioenfonds is belangrijk, maar het toeslagstreven heeft evengoed een hoge prioriteit.

Door middel van een ALM-studie in 2015 is het gewenste risicoprofiel vastgesteld. Hiervoor is de ‘Blind Tasting’ methode gehanteerd. Bij de blind tasting worden, zonder dat vooraf de beleggingsmixen bekend zijn, uitkomsten voor risicomaatstaven getoond waarbij de bestuursleden afzonderlijk aangeven of deze aanvaardbaar dan wel niet acceptabel zijn. De risicomaatstaven zijn afzonderlijk beoordeeld. Deze zijn:

- cumulatieve korting op pensioenaanspraken en -rechten na 15 jaar (in een gemiddeld scenario en in een risicoscenario);
- nominaal pensioenresultaat na 15 jaar (zonder rekening te houden met prijsinflatie, in een gemiddeld scenario en in een risicoscenario);

- reëel pensioenresultaat na 15 jaar (rekening houdend met prijsinflatie, in een gemiddeld scenario en in een risicoscenario);
- opbouwpercentages over een periode van 15 jaar (kans op lagere dan maximale pensioenopbouw en de mate waarin, in een gemiddeld scenario en in een risicoscenario);
- risico's met een 1-jaars horizon (ontwikkeling dekkingsgraad binnen 1 jaar).

Per onderwerp zijn 4 verschillende beleggingsvarianten doorgerekend met een verschillend risicoprofiel. Op basis van deze resultaten hebben de bestuursleden aangegeven welk risicoprofiel nog acceptabel is bij elk van de 4 onderwerpen.

De afzonderlijke resultaten zijn verzameld en gebundeld getoond. Deze zijn besproken en vormen het uitgangspunt van de discussie die daarop volgde. Uiteindelijk is als uitkomst een impliciete risicohouding afgeleid die past bij de doelstellingen en karakteristieken van het pensioenfonds.

Dit heeft geresulteerd in het door het fonds gewenste risicoprofiel dat ongewijzigd is ten opzichte van het al gehanteerde risicoprofiel. Het al gevoerde strategische beleggingsbeleid past dus bij het gewenste risicoprofiel. Dit strategische beleggingsbeleid is opgenomen in hoofdstuk 8.

Het bestuur heeft de door haar gewenste risicobereidheid dus vastgesteld, waarbij een evenwichtige belangenafweging centraal heeft gestaan. Ook in de nieuwe wet- en regelgeving past het risicoprofiel dat is gekozen voor de beleggingen dus nog steeds bij de risicobereidheid van het bestuur. De uitkomsten van het onderzoek dat heeft plaatsgevonden geven het bestuur vooralsnog geen aanleiding om het risicoprofiel aan te passen.

De discussie omtrent de risicobereidheid liet ook zien dat een ideaal pensioenresultaat niet bestaat. Er is geen keuze te maken waarbij er scenario's zijn waarbij nooit gekort hoeft te worden en/of waarbij altijd toeslagverlening (indexatie) mogelijk is. Er zijn immers scenario's die leiden tot een sterke daling van de dekkingsgraad. De grotere terughoudendheid van het verlenen van toeslag in de nieuwe wetgeving leidt ertoe dat pas bij een langdurig hoge dekkingsgraad daadwerkelijk een volledige toeslag wordt verleend waardoor scenario's met een lager pensioenresultaat niet te vermijden zijn.

Het is echter wel mogelijk om bij de overgang naar het nieuwe FTK het risicoprofiel eenmalig te verhogen, ondanks de situatie van reservetekort. Het bestuur zal deze mogelijkheid openhouden en er op een later moment over beslissen. Mocht er in de toekomst aanleiding zijn om het risicoprofiel aan te passen, dan zal het bestuur de sociale partners (de werkgever en de Pensioenraad) en het verantwoordingsorgaan opnieuw raadplegen.

Kwantitatieve beschrijving van de korte termijn risicohouding

De risicohouding is vertaald in een strategische beleggingsportefeuille met bandbreedtes. Ook voor de mate van renteafdekking is een strategisch beleid met bandbreedtes vastgesteld. Het korte termijn risico gemeten door middel van het Vereist Eigen Vermogen (VEV) bij de strategische beleggingsportefeuille, bedraagt 19,0% per 30 juni 2015. Het VEV kan fluctueren door verschuivingen in de strategische mix binnen de bandbreedtes ten aanzien van de allocatie naar de verschillende beleggingscategorieën en de mate van afdekking van het renterisico en het valutarisico.

In onderstaande tabel is, naast het VEV op basis van de strategische beleggingsportefeuille, het VEV bij zowel de maximale als de minimale bandbreedtes van de asset allocatie opgenomen. Tevens is het VEV bij de minimale en maximale bandbreedtes van de renteafdekking opgenomen en twee combinaties.

	30-6-2015	Variant A	Variant B	Variant C	Variant D	Variant E	Variant F
Aandelen ontwikkeld	25,0%	25,0%	25,0%	25,0%	25,0%	25,0%	25,0%
Aandelen opkomend	5,0%	5,0%	5,0%	0,0%	10,0%	0,0%	10,0%
Zakelijke waarden	30,0%	30,0%	30,0%	25,0%	35,0%	25,0%	35,0%
Staatsobligaties	44,0%	44,0%	44,0%	45,0%	29,0%	45,0%	29,0%
Credits	15,0%	15,0%	15,0%	30,0%	18,0%	30,0%	18,0%
Emerging market debt	6,0%	6,0%	6,0%	0,0%	9,0%	0,0%	9,0%
High Yield	5,0%	5,0%	5,0%	0,0%	9,0%	0,0%	9,0%
Vastrentende waarden	70,0%	70,0%	70,0%	75,0%	65,0%	75,0%	65,0%
Liquiditeiten	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Renteafdekking	35%	40%	30%	35%	35%	85%	20%
Valuta-exposure	17,4%	17,4%	17,4%	17,4%	17,4%	5,0%	35,0%
Vereist Vermogen	119,0%	118,5%	119,6%	117,6%	120,8%	113,0%	123,3%

Tabel: Het VEV bij verschillende scenario's, berekend op basis van de DNB-RTS per 30 juni 2015.

NB: Een verandering van de RTS heeft tevens effect op de hoogte van het VEV. Hier is in de scenario's geen rekening mee houden.

De bandbreedte rondom het VEV is bedoeld om uitvoering te geven aan het feitelijke beleggingsbeleid binnen de toegestane bandbreedtes rondom het strategische beleid. De onderkant van de bandbreedte bedraagt 13,0% ten opzichte van 19,0% bij de strategische portefeuille en bedraagt derhalve 68% van het VEV bij strategische beleggingsportefeuille. De bovenkant van de bandbreedte bedraagt 23,3% ten opzichte van 19,0% bij de strategische portefeuille en bedraagt derhalve 123% van het VEV bij strategische beleggingsportefeuille.

Uitgaande van bovenstaande overwegingen heeft het bestuur de risicohouding voor de korte termijn vastgesteld op een bandbreedte voor het vereist eigen vermogen met een ondergrens van 70% en een bovengrens van 125% van het vereist eigen vermogen op basis van de strategische beleggingsportefeuille.

Het korte termijn risico gemeten door middel van het VEV bij de strategische beleggingsportefeuille bedraagt 19,0% per 30 juni 2015. Toekomstige wijzigingen van het VEV veroorzaakt door fluctuaties in de rentestand zijn toegestaan.

In dit beleid heeft het bestuur beoordeeld dat deze bandbreedte acceptabel is uit hoofde van balansrisicomanagement. Tenminste eens per kwartaal zal het pensioenfonds bij DNB (via kwartaalrapportage) indienen hoe het VEV feitelijk is.

Kwantitatieve beschrijving van de lange termijn risicohouding

De risicohouding van het fonds komt voor de lange termijn tot uitdrukking in de ondergrenzen in het kader van de haalbaarheidstoets. Ondergrenzen worden vastgesteld ten aanzien van:

- het verwachte pensioenresultaat vanuit de situatie dat het pensioenfonds precies beschikt over het vereist eigen vermogen;

- het verwachte pensioenresultaat vanuit de feitelijke dekkingsgraad van het pensioenfonds;
- het pensioenresultaat dat kan worden bereikt vanuit de feitelijke dekkingsgraad in een slechtweerscenario.

Een fonds voert periodiek een haalbaarheidstoets uit die op basis van een stochastische analyse inzicht geeft in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden. Er is een aanvangshaalbaarheidstoets en een jaarlijkse haalbaarheidstoets.

De aanvangshaalbaarheidstoets is in 2015 voor het eerst uitgevoerd en vastgesteld naar aanleiding van invoering van het nieuwe FTK per 1 januari 2015. Laatstelijk is per 1 januari 2017 een aanvangshaalbaarheidstoets uitgevoerd vanwege wijziging van de wijze waarop de kostendekkende premie wordt gedempt.

Voor de bepaling van de lange termijn risicohouding is de kwalitatieve risicohouding als uitgangspunt gehanteerd.

Om invulling te geven aan het bepaalde in artikel 22 van het Besluit Financieel Toetsingskader kiest het fonds de volgende grenzen in het kader van de uitvoering van de aanvangshaalbaarheidstoets:

- De ondergrens voor het verwachte pensioenresultaat vanuit de situatie dat het pensioenfonds precies beschikt over het vereist eigen vermogen is gelijk aan 85%;
- De ondergrens voor het verwachte pensioenresultaat vanuit de feitelijke dekkingsgraad van het pensioenfonds bij het van toepassing worden van het nieuwe financiële toetsingskader is gelijk aan 85%;
- Bij de jaarlijkse haalbaarheidstoets berekent het fonds vanuit de feitelijke dekkingsgraad zowel het verwachte pensioenresultaat als het pensioenresultaat in een slechtweerscenario. De maximale relatieve afwijking tussen het verwachte pensioenresultaat en het pensioenresultaat in het slechtweer scenario die het fonds dan acceptabel vindt is 37%. Dit betekent dat het pensioenresultaat in slechts 5% van de scenario's meer dan 37% lager mag zijn dan het verwachte pensioenresultaat vanuit de feitelijke dekkingsgraad.

De onderbouwing voor deze ondergrenzen is als volgt:

- De ondergrens van 85% is passend bij een toeslagrealisatie van 70% van de prijsinflatie en een opbouwrealisatie voor de deelnemers van 90% van de jaarlijks maximale pensioenopbouw;
- Een ondergrens van 85% geeft de gewenste marge om niet door externe parametersetting van DNB door de bandbreedtes te geraken:
  - Door DNB is in 2015 besloten om de UFR aan te passen, hetgeen een daling betekent van het pensioenresultaat met 2%punt.
  - Met name het risico van het verhogen van de prijsinflatie in de parameterset wordt aanwezig geacht, omdat deze nogal laag overkomt (<2% en derhalve lager dan in alle overige door DNB voorgeschreven parametersets).
- Er is gekozen voor een eenduidige normstelling voor de ondergrens voor het verwachte pensioenresultaat vanuit de situatie dat het pensioenfonds precies beschikt over het vereist eigen vermogen en voor de ondergrens voor het verwachte pensioenresultaat vanuit de feitelijke dekkingsgraad van het pensioenfonds. De ondergrens van 85% past immers bij een toeslagrealisatie van 70% van de prijsinflatie en een opbouwrealisatie voor de deelnemers van 90% van de jaarlijks maximale pensioenopbouw en de norm ten aanzien van het verwachte pensioenresultaat vanuit de situatie dat het pensioenfonds precies beschikt over het vereist eigen vermogen wordt niet jaarlijks in de haalbaarheidstoets getoetst.

De in 2017 laatstelijk uitgevoerde en vastgestelde aanvangshaalbaarheidstoets heeft tot de volgende uitkomsten geleid:

- Het verwachte (mediane) pensioenresultaat vanuit de evenwichtspositie per 31 december 2016 (vereist eigen vermogen = 117,6%) is per 1 januari 2017 gelijk aan 94,5%;
- Het verwachte (mediane) pensioenresultaat vanuit de feitelijke dekkingsgraad per 31 december 2016 (97,4%) is per 1 januari 2017 gelijk aan 84,8%;
- De relatieve afwijking van het pensioenresultaat (verschil mediane pensioenresultaat en 5% percentiel vanuit de feitelijke dekkingsgraad) is per 1 januari 2017 gelijk aan 31,7%.

In onderstaande tabel zijn de gestelde ondergrenzen en gestelde maximale relatieve afwijking en de uitkomsten van de per 1 januari 2015 uitgevoerde en laatstelijk per 1 januari 2017 uitgevoerde aanvangshaalbaarheidstoets opgenomen.

Uitgangspositie	Te stellen ondergrens	Lange termijn risicohouding BELEID	Resultaten per 1 januari 2015 / 2017
Waarbij aan VEV wordt voldaan	Ondergrens bij verwacht pensioenresultaat op fondsniveau	85%	94,8% / 94,2%
Feitelijke financiële positie	Ondergrens bij verwacht pensioenresultaat op fondsniveau	85%	89,9% / 84,8%
	Maximale relatieve afwijking van het pensioenresultaat op fondsniveau in slechtweerscenario	37%	32,8% / 31,7%

Uit deze resultaten blijkt dat met de aanvangshaalbaarheidstoets per 1 januari 2017 niet wordt voldaan aan de ondergrens bij het verwacht pensioenresultaat op fondsniveau vanuit de feitelijke financiële positie. Dit is aan sociale partners gecommuniceerd en in verband met de wijziging van de pensioenregeling per 1 januari 2018 vooralsnog geaccepteerd. De gestelde ondergrenzen en gestelde maximale relatieve afwijking zijn met de per 1 januari 2017 uitgevoerde aanvangshaalbaarheidstoets dan ook niet gewijzigd.

De in 2022 uitgevoerde en vastgestelde (jaarlijkse) haalbaarheidstoets heeft tot de volgende uitkomsten geleid:

- Het verwachte (mediane) pensioenresultaat vanuit de feitelijke dekkingsgraad (per 1 januari 2022 van 105,8%) is gelijk aan 89,2% en is dus hoger dan de gestelde ondergrens van 85%;
- De relatieve afwijking van het pensioenresultaat (verschil mediane pensioenresultaat en 5% percentiel vanuit de feitelijke dekkingsgraad) is per 1 januari 2022 gelijk aan 36,7% en valt binnen het gestelde maximum van 37%. Deze uitkomsten zijn gecommuniceerd met sociale partners.

Afstemming van de risicohouding

Het fonds heeft de door haar gewenste risicohouding vastgesteld met de daarbij gehanteerde uitgangspunten bij de bepaling van deze risicohouding. Het fonds heeft dit aan sociale partners

(de werkgever en de Pensioenraad) en aan het verantwoordingsorgaan voorgelegd en deze tevens met hen besproken.

De werkgever, de Pensioenraad en het verantwoordingsorgaan hebben unaniem verklaard de door het bestuur van het fonds gewenste risicohouding te onderschrijven en zijn na raadpleging in 2015 dan ook akkoord met het op dat moment continueren van het risicoprofiel van de beleggingen die momenteel als strategische norm geldt.

De werkgever, de Pensioenraad en het verantwoordingsorgaan zijn geïnformeerd over de uitkomsten voor de risicohouding op korte termijn en de risicohouding op lange termijn. Deze risicohouding is tevens de basis geweest voor het op grond van het nieuwe FTK opgestelde herstelplan en uitgevoerde (aanvangs)haalbaarheidstoets.

In de aanvangshaalbaarheidstoets (laatstelijk uitgevoerd per 1 januari 2017) is uitgegaan van de premie-afspraken zoals deze op dat moment overeen waren gekomen in de pensioenovereenkomst en waren vastgelegd in de uitvoeringsovereenkomst.

De in deze aanvangshaalbaarheidstoets veronderstelde premie is realistisch en haalbaar:

- De premie is realistisch:
De premie is een vaste premie behorende bij een in de pensioenreglementen vastgelegde maximale pensioenopbouw. De premie dient kostendekkend te zijn en de kostendekkende premie voor de pensioenopbouw is gebaseerd op een verwachte waarde van het toekomstig rendement. Daarnaast moet de premiedekkingsgraad in principe minimaal 90% bedragen. Als de vaste premie niet kostendekkend is of als de premiedekkingsgraad lager is dan 90%, zal het fonds de pensioenopbouw zodanig lager vaststellen dan de maximale pensioenopbouw dat de vaste premie bij de verlaagde pensioenopbouw kostendekkend is dan wel de premiedekkingsgraad in principe minimaal gelijk is aan 90%. Naar verwachting resulteert de vaste premie tot een gemiddelde pensioenopbouw over een periode van 15 jaar van circa 86% van de maximale pensioenopbouw.
- De premie is haalbaar:
De vaste premie is geborgd door vastlegging van de hoogte van de vaste premie in zowel de pensioenovereenkomst als in de uitvoeringsovereenkomst.

Herstel vanuit het minimaal vereist vermogen naar het vereist vermogen

Op basis van de aan de aanvangshaalbaarheidstoets ten grondslag liggende parameters en veronderstellingen kon het fonds vanaf het minimaal vereist vermogen van 104,3% naar verwachting binnen de wettelijke termijn herstellen naar het strategisch vereist eigen vermogen, zonder de pensioenaanspraken en pensioenrechten te hoeven verlagen. Hierbij is rekening gehouden met toeslagverlening conform het toeslagenbeleid van het fonds. Indien de toeslagverlening op nihil wordt verondersteld, kon het fonds naar verwachting in een kortere termijn herstellen naar het strategisch vereist eigen vermogen. Hiermee wordt voldaan aan de wettelijk vereiste termijn van maximaal 10 jaar. Deze analyse is uitgevoerd op basis van een deterministisch model conform de herstelplansystematiek.

Vastlegging procedures van de haalbaarheidstoets

De haalbaarheidstoets bestaat uit de aanvangshaalbaarheidstoets en de jaarlijkse haalbaarheidstoets en wordt uitgevoerd op basis van de door DNB voorgeschreven economische scenario's. De aanvangshaalbaarheidstoets is begin 2015 voor het eerst uitgevoerd en vastgesteld naar aanleiding van invoering van het nieuwe FTK per 1 januari 2015.

De aanvangshaalbaarheidstoets zal opnieuw worden uitgevoerd en vastgesteld als het fonds besluit een nieuwe pensioenregeling uit te voeren of als er sprake is van significante wijzingen in het premiebeleid, toeslagbeleid of beleggingsbeleid.

De rapportagedatum is 1 januari van het boekjaar waarin de nieuwe regeling wordt ingevoerd of de wijziging van de huidige plaatsvindt, en de resultaten worden bij DNB ingediend maximaal één maand nadat het fonds heeft besloten tot invoering van de nieuwe regeling of als er sprake is van significante wijzingen in het premiebeleid, toeslagbeleid of beleggingsbeleid.

De jaarlijkse haalbaarheidstoets wordt jaarlijks uitgevoerd en vastgesteld en heeft eveneens als rapportagedatum 1 januari. De jaarlijkse haalbaarheidstoets wordt uitgevoerd op basis van de gegevens die ten grondslag liggen aan de staten en wordt tegelijkertijd met die staten ingediend bij DNB. Indiening bij DNB vindt plaats via staat J702. De jaarlijkse haalbaarheidstoets is voor het eerst uitgevoerd per 1 januari 2016 en laatstelijk per 1 januari 2022.

De ondergrenzen gehanteerd in de aanvangshaalbaarheidstoets van 2015 zijn vastgesteld na overleg met de sociale partners (de werkgever en de Pensioenraad) en het verantwoordingsorgaan. Bij eventueel toekomstig uit te voeren aanvangshaalbaarheidstoetsen zullen deze ondergrenzen opnieuw worden vastgesteld in overleg met de werkgever, de Pensioenraad en het verantwoordingsorgaan. Indien uit de jaarlijkse haalbaarheidstoets blijkt dat de ondergrenzen worden overschreden, informeert het bestuur de werkgever, de Pensioenraad en het verantwoordingsorgaan en treedt met hen in overleg om tot eventuele maatregelen te komen.

Wijziging premiesystematiek en aanvangshaalbaarheidstoets

Met ingang van 1 januari 2017 is de wijze waarop de kostendekkende premie wordt gedempt gewijzigd. De wijziging houdt in dat is overgegaan van een rentevoet die werd vastgesteld als de gemiddelde rente over de voorgaande 60 maanden naar een rentevoet die wordt vastgesteld op basis van de verwachte waarde van het toekomstig rendement. Dit gewijzigde premiebeleid is vastgelegd in hoofdstuk 7, paragraaf “Premiebeleid en kostendekkende premie” en bijlage 4 “Uitwerking (gedempte) kostendekkende premie en feitelijke premie”.

4

Hoofdpijnen pensioenregelingen

Aangesloten ondernemingen

CRH Nederland B.V. is bij het pensioenfonds aangesloten. Voorts kunnen, na instemming van het bestuur van het pensioenfonds en in overleg met CRH Nederland B.V., ondernemingen die in een groep met CRH Nederland B.V. verbonden zijn, zich bij het pensioenfonds aansluiten. Daartoe heeft CRH Nederland B.V. een uitvoeringsovereenkomst met het pensioenfonds gesloten. Deze uitvoeringsovereenkomst wordt door CRH Nederland B.V. in beginsel mede gesloten namens voornoemde verbonden ondernemingen. Indien CRH Nederland B.V. niet namens (een) aangesloten verbonden onderneming(en) een uitvoeringsovereenkomst heeft gesloten, sluit(en) deze onderneming(en) zelfstandig een uitvoeringsovereenkomst met het pensioenfonds.

In bijlage 1 zijn de bij het pensioenfonds aangesloten ondernemingen opgenomen.

Deelnemers

De aangesloten ondernemingen hebben zich op grond van de uitvoeringsovereenkomst verbonden alle werknemers die volgens de statuten en de pensioenreglementen van het pensioenfonds in aanmerking komen, als deelnemer aan te melden.

Aanspraken en rechten ingevolge pensioenregelingen

Alle regelingen hebben het karakter van een collectieve beschikbare premieregeling. De werkgever heeft als enige verplichting de betaling van de vast overeengekomen premie. De werkgever kan niet worden aangesproken voor tekorten in het fonds, maar kan evenmin aanspraak maken op eventuele overschotten. Toeslag van opgebouwde pensioenaanspraken is voorwaardelijk en is afhankelijk van de middelen van het fonds. Toeslagverlening vindt plaats op basis van het consumentenprijsindexcijfer.

Vanuit de vaste premie vindt opbouw plaats van ouderdomspensioen en partnerpensioen. Op pensioenleeftijd kan in de verhouding tussen ouderdomspensioen en partnerpensioen worden geschoven. Het partnerpensioen bij overlijden voor de pensioendatum tijdens actief dienstverband bestaat uit een tijdelijk partnerpensioen tot de AOW leeftijd gelijk aan de AOW voor alleenstaanden (€ 16.331 op peildatum 1 januari 2022), een opgebouwd levenslang partnerpensioen en een nog op te bouwen levenslang partnerpensioen van 70% van het toekomstig op te bouwen ouderdomspensioen. Verder wordt een wezenpensioen verzekerd ter grootte van 20% van het partnerpensioen.

Het arbeidsongeschiktheidspensioen wordt niet door het pensioenfonds verzekerd, maar eventueel rechtstreeks door de betrokken werkgevers, die daarvoor een collectieve verzekering hebben afgesloten. Reeds ingegane uitkeringen worden door het pensioenfonds gecontinueerd. Het fonds kent een regeling voor premievrije voortzetting van de pensioenopbouw in geval van arbeidsongeschiktheid. De premievrije opbouw duurt zolang betrokkene een uitkering geniet krachtens de Wet op de Arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO) dan wel de Wet Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen (WIA).

Pensioenregeling I

Dit is de hoofdregeling. Hieronder vallen alle deelnemers van CRH Pensioenfonds en Stichting Pensioenfonds Cementbouw die vóór de invoering van de wet VPL een pensioenleeftijd hadden van 62 jaar.

- De werkgeverspremie bedraagt in 2022 24,55% van de pensioengrondslag;
- De deelnemerspremie bedraagt in 2022 3,9% over de eerste € 17.206 van de pensioengrondslag en 7,4% over de rest van de grondslag;
- Het streefopbouwpercentage ouderdomspensioen bedraagt in 2022 1,35% van de pensioengrondslag; het feitelijke opbouwpercentage bedraagt 1,50%;
- De opbouw van het partnerpensioen bedraagt in 2022 70% van het ouderdomspensioen;
- De pensioengrondslag is gelijk aan het pensioengevend salaris minus de franchise;
- De franchise bedraagt in 2022 € 14.802;
- De pensioenrichtleeftijd is 68 jaar.

Pensioenregeling B

Deze regeling is van toepassing op de deelnemers van de Cementbouwbedrijven die voor de invoering van de wet VPL een pensioenleeftijd van 65 jaar kenden.

- De werkgeverspremie bedraagt in 2022 27,8% van de pensioengrondslag;
- De deelnemerspremie bedraagt in 2022 2,9% over de eerste € 10.163 van de pensioengrondslag en 6,9% over de rest van de grondslag;
- Het streefopbouwpercentage ouderdomspensioen bedraagt in 2022 1,35% van de pensioengrondslag; het feitelijke opbouwpercentage bedraagt 1,50%;
- De opbouw van het partnerpensioen bedraagt in 2022 70% van het ouderdomspensioen;
- De pensioengrondslag is gelijk aan het pensioengevend salaris minus de franchise;
- De franchise bedraagt in 2022 € 21.845;
- De pensioenrichtleeftijd is 68 jaar.

Flexibiliteit

- Op de pensioendatum is er een keuze voor een tijdelijk hoger ouderdomspensioen. Bijvoorbeeld in de eerste jaren een hogere pensioenuitkering, gevolgd door een lagere uitkering in de jaren daarna;
- Op de pensioendatum is uitruil mogelijk tussen ouderdomspensioen en partnerpensioen;
- Op de pensioendatum is uitruil mogelijk tussen ouderdomspensioen en tijdelijk ouderdomspensioen (AOW-overbrugging);
- Op de pensioendatum kan de hoogte van het partnerpensioen gekozen worden;
- De pensioendatum kan vervroegd worden. Dit heeft gevolgen voor het te verkrijgen ouderdomspensioen, aangezien dat dan over een langere periode moet worden uitgekeerd.

Korting

Als de in enig jaar op te bouwen pensioenen niet gefinancierd kunnen worden uit de gezamenlijke werkgevers- en deelnemerspremie, wordt deze pensioenopbouw zodanig vastgesteld dat de omvang van de dan verlaagde aanspraak gefinancierd kan worden met de ontvangen premies. Deze toets vindt plaats op basis van een gezamenlijke werkgevers- en deelnemerspremie die minimaal gelijk moet zijn aan de kostendekkende premie. Daarnaast moet de premiedekkingsgraad in principe minimaal 90% bedragen. De premiedekkingsgraad voor de premie in enig jaar wordt vastgesteld op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per ultimo van het voorgaande jaar. Het pensioenfonds kan echter op enig moment een lagere premiedekkingsgraad van 90% accepteren als dat in het kader van evenwichtige belangenafweging nodig is. Het pensioenfonds zal alleen een hogere benodigde dekkinggraad dan 90% eisen in geval de dekkinggraad van het fonds noodzaakt tot een korting op verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten: de premiedekkingsgraad dient dan minimaal gelijk te zijn aan de kritische dekkinggraad zodat de premie ten opzichte van de pensioenopbouw niet zorgt voor een toename van de benodigde korting op de verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten.

Als het pensioenfonds er niet langer in slaagt om binnen de wettelijk gestelde maximale termijnen te voldoen aan het vereist vermogen kan het bestuur als uiterste sturingsmiddel besluiten tot vermindering van verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten indien:

- het pensioenfonds gezien de beleidsdekkinggraad niet voldoet aan het minimaal vereist eigen vermogen of het vereist eigen vermogen;
- het pensioenfonds niet in staat is binnen een redelijke termijn te voldoen aan het minimaal vereist eigen vermogen of het vereist eigen vermogen zonder dat de belangen van deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden, andere aanspraakgerechtigden of de werkgever(s) onevenredig worden geschaad; en
- alle overige beschikbare sturingsmiddelen, met uitzondering van het beleggingsbeleid, zijn ingezet in het herstelplan, bedoeld in artikel 138 PW of artikel 139.

In het financieel crisisplan (hoofdstuk 9) is uitgewerkt hoe het fonds in de praktijk de vermindering van verworven pensioenaanspraken en –rechten zal uitvoeren:

- Indien de dekkinggraad van het fonds lager is dan de “kritische dekkinggraad” en niet in staat is om, zonder aanvullende maatregelen die geen onderdeel uitmaken van het reguliere beleidskader, binnen de periode van tien jaar te herstellen tot het vereist eigen vermogen, zal het fonds de pensioenaanspraken en pensioenrechten jaarlijks verminderen met 1/10 deel dat overeenkomt met het tekort (dit is het verschil tussen de kritische dekkinggraad en de dekkinggraad).
- Wanneer sprake is van de situatie die beschreven is onder Maatregel minimaal vereist eigen vermogen zal het fonds de pensioenaanspraken en –rechten ineens zodanig verminderen dat op dat moment de beleidsdekkinggraad voldoet aan het minimaal vereist eigen vermogen.

Waardeoverdracht (heel) klein pensioen

- de pensioenen kleiner dan EUR 520,35 bruto per jaar (bedrag 2022) ontstaan vanaf 1 januari 2018 worden automatisch overgedragen;
- de pensioenen kleiner dan EUR 520,35 bruto per jaar (bedrag 2022) ontstaan voor 1 januari 2018 worden voorsnog niet automatisch overgedragen. Er zal nader onderzocht worden of dit in de toekomst uitvoerbaar is.
- de heel kleine pensioenen ($\leq$ EUR 2,- bruto per jaar) opgebouwd voor 1 januari 2020 zullen niet vervallen.
- De heel kleine pensioenen ($\leq$ EUR 2,- bruto per jaar) opgebouwd na 1 januari 2020 zullen van rechtswege vervallen.

5

Hoofdpijnen uitvoeringsovereenkomst

Sinds 1 januari 2022 zijn nieuwe uitvoeringsovereenkomsten tussen de werkgever en CRH Pensioenfonds van kracht. In de uitvoeringsovereenkomst zijn de volgende onderwerpen opgenomen:

- algemene bepalingen;
- wijze van vaststelling van de verschuldigde premie;
- wijze van betaling van de premie en betalingstermijnen;
- verplichting van de werkgever om informatie te verstrekken;
- procedures bij niet nakomen van premiebetalingsverplichtingen;
- procedures in geval van wijziging van de Pensioenovereenkomst;
- de maatstaven voor toeslagverlening en de voorwaarden waaronder toeslagverlening plaatsvindt;
- uitgangspunten en procedures betreffende besluitvorming over vermogenstekorten en vermogensoverschotten;
- mogelijkheid om premiekorting en terugstorting te verlenen;
- een voorbehoud van de werkgever als bedoeld in artikel 12 van de Pensioenwet.

6

Hoofdpijnen intern beheersingssysteem

Uitbestedingsbeleid

Als onderdeel van de Actuariële Bedrijfstechnische Nota (Abtn) beschikt CRH Pensioenfonds over een uitbestedingsbeleid. De Pensioenwet schrijft voor dat een pensioenfonds zijn organisatie zodanig inricht dat deze een beheerste en integere bedrijfsvoering waarborgt. In dit kader is van belang dat CRH Pensioenfonds beschikt over kwalitatief goede en integere contractspartners. In het uitbestedingsbeleid staat de selectie, monitoring en evaluatie van de contractspartners beschreven. Het bestuur blijft te allen tijde verantwoordelijk voor de uitbestede werkzaamheden.

Missie, visie en strategie van het bestuur

Het bestuur beschikt over een missie, visie en strategie waarin de uitgangspunten voor het bestuursbeleid zijn beschreven. Ten aanzien van het onderwerp uitbesteding is in dit document onder meer het volgende opgenomen.

De deelnemersadministratie, communicatie en bestuursondersteuning vinden plaats binnen het eigen pensioenbureau. De uitvoering is kwalitatief van een hoog niveau en vindt plaats tegen marktconforme kosten. De medewerkers van het pensioenbureau zijn goed opgeleide, gemotiveerde teamspelers.

Doel van het pensioenfonds is om de pensioenregeling van de deelnemers uit te voeren tegen concurrerende kosten en een hogere kwaliteit te leveren dan in de markt.

Het pensioenfonds doet uitsluitend zaken met externe partijen die te goeder naam en faam bekend staan. Het pensioenfonds draagt er zorg voor dat de kwaliteit van de uitbestede werkzaamheden goed is en plaatsvindt tegen een marktconforme prijs.

Reikwijdte

Het uitbestedingsbeleid is van toepassing op alle naar het oordeel van het bestuur uitbestede bedrijfskritische of belangrijke activiteiten en processen van het pensioenfonds. Het uitbestedingsbeleid is van toepassing op alle bestaande en/of nieuwe uitbestedingsovereenkomsten gedurende de gehele looptijd van deze overeenkomsten.

De volgende werkzaamheden mogen volgens de Pensioenwet niet worden uitbesteed:

- Taken en werkzaamheden van personen die het dagelijks beleid bepalen, daaronder mede verstaan het vaststellen van het beleid en het afleggen van verantwoording over het gevoerde beleid.
- Werkzaamheden waarvan de uitbesteding de verantwoordelijkheid van de uitvoerder voor de organisatie en de beheersing van de bedrijfsprocessen en het toezicht daarop kan ondermijnen;
- Werkzaamheden waarvan de uitbesteding een belemmering kan vormen voor een adequaat toezicht op de naleving van hetgeen bij of krachtens de van toepassing zijnde wet- en regelgeving bepaald is.

Verantwoordelijkheden bestuur

Het bestuur blijft eindverantwoordelijk voor, en behoudt volledige zeggenschap over de uitbestede activiteiten en processen. Dit geldt onverminderd wanneer uitbesteding plaatsvindt van de door CRH Pensioenfonds gecontracteerde partij aan een derde partij. Dit betekent dat het bestuur van CRH Pensioenfonds verantwoordelijkheid draagt ten aanzien van de keten van uitbesteding.

Risicobeheersing

Eén van de kerntaken van het bestuur van CRH Pensioenfonds is het beleid ten aanzien van het risicomanagement. Binnen dit kader is een aantal operationele risico's benoemd. Deze risico's worden periodiek, doch ten minste één keer per jaar, door het bestuur getoetst.

Scheiding van functies

Bij iedere uitbesteding is uitgangspunt dat de werkzaamheden op het gebied van strategische advisering, uitvoering en controle bij onafhankelijk van elkaar opererende professionele partijen worden ondergebracht.

Het bestuur waarborgt bij opdrachtverstrekking de onafhankelijke positie van de accountant. De accountant mag bij de verstrekking van een opdracht niet in de positie worden gebracht waardoor hij in de toekomst zijn eigen werkzaamheden controleert.

Het bestuur waarborgt bij opdrachtverstrekking de onafhankelijke positie van de certificerend actuaire. De waarmede actuaire mag geen andere werkzaamheden verrichten voor CRH Pensioenfonds dan het waarmede van de actuariële staten en het opstellen van het certificeringsrapport. Wanneer de waarmede actuaire werkzaam is bij dezelfde organisatie als de adviserend actuaire vergewist het bestuur zich ervan dat de onafhankelijkheid van de certificerend actuaire niet in het geding is.

Belangenverstrengeling

Bij de besluitvorming omtrent uitbesteding wordt hetgeen hierover in de Zakelijke Gedragscode van CRH in acht genomen. Deze code wordt ook onderschreven door bestuursleden die niet (meer) in dienst zijn van CRH. Doel hiervan is te voorkomen dat bij het verstrekken van een opdracht andere belangen dan die van het pensioenfonds worden gediend.

Selectieproces

Bij het aangaan van een opdracht tot aanschaf van activa of het aangaan van contractuele verplichtingen wordt een zorgvuldig proces van leverancierselectie doorlopen. Dit bestaat tenminste uit:

- Omschrijving van de te leveren goederen of diensten;
- Eisenpakket waaraan de goederen of diensten moeten voldoen;
- Opstellen begroting;
- Opstellen van een longlist;
- Opstellen shortlist;
- Opvragen van tenminste twee offertes;
- Vastleggen van selectiebesluit;
- Vaststellen van de overeenkomst.

Een leverancier die in aanmerking komt om de uit te besteden activiteit of aan te schaffen goederen te leveren voldoet tenminste aan de volgende eisen:

- De leverancier staat te goeder naam en faam bekend;
- Er kan een referentieonderzoek plaatsvinden;
- Aantoonbaar financieel gezond;
- De kwaliteit van de goederen of diensten staat buiten kijf;
- De continuïteit van de dienstverlening mag niet in het geding zijn;
- De leverancier voldoet aan alle wet- regelgeving zodat uitsluitend volledig legale diensten en producten worden afgenomen;
- Op verzoek van de toezichthouder van CRH Pensioenfonds worden relevante gegevens verstrekt aan deze toezichthouder waarbij de leverancier het bestuur van CRH Pensioenfonds hierover informeert;
- De leverancier moet de toezichthouder van CRH Pensioenfonds toestemming verlenen om onderzoek ter plaatse te doen bij de leverancier;
- De leverancier beschikt over een gedragscode die op de naar het oordeel van het bestuur relevante punten tenminste gelijkwaardig is aan de gedragscode van CRH Pensioenfonds;
- De leverancier hanteert een beheerst beloningsbeleid.

Het definitieve aanbod van de beoogde leverancier moet tenminste aan de onderstaande eisen voldoen:

- Het aangeboden moet in overeenstemming zijn met wet- en regelgeving en het uitbestedings- en integriteitsbeleid van CRH Pensioenfonds;
- Er moet sprake zijn van een transparante en marktconforme prijs, waarbij initiële kosten afzonderlijk worden weergegeven;
- De te leveren goederen of diensten moeten specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdgebonden zijn;
- CRH Pensioenfonds moet de mogelijkheid hebben wijzigingen aan te brengen in de wijze waarop de uitvoering van de werkzaamheden door de leverancier geschiedt;
- Er moet zodanig worden gerapporteerd over de te leveren goederen of diensten dat CRH Pensioenfonds kan controleren dat tijdig aan alle wettelijke en contractuele verplichtingen wordt voldaan;
- Er dient sprake te zijn van een Service Level Agreement of een voldoende specifieke beschrijving van de te leveren goederen of diensten alsmede de kwaliteit en termijn waarop leveringen van hetgeen is overeengekomen;
- Er wordt in het contract een paragraaf opgenomen waarin de aansprakelijkheid wordt beschreven.

Monitoring

Periodiek draagt het bestuur zorg voor een adequate rapportage van de prestaties van de belangrijkste leveranciers.

- Het pensioenbureau (CRH Nederland);
- De vermogensbeheerder (NN Investment Partners);
- De leverancier van het pensioenadministratiepakket (AxyWare);
- De accountant (Mazars);
- De adviserend actuaris (Mercer);
- De waarmerkend actuaris (Mercer);
- De beleggingsadviseur (Mercer);
- Alle andere partijen waarmee naar oordeel van het bestuur een materiële levering van goederen of diensten is overeengekomen.

Evaluatie

De hiervoor genoemde monitoring van de prestaties worden periodiek, doch tenminste eenmaal per jaar geëvalueerd. Onderdeel van de evaluatie is een interview met de leverancier. De besproken verbeterpunten zullen worden vastgelegd.

- Het aangeboden moet in overeenstemming zijn met wet- en regelgeving en het uitbestedings- en integriteitsbeleid van CRH Pensioenfonds;
- Er moet nog steeds sprake zijn van marktconforme tarieven;
- De kwaliteit van de goederen en diensten moeten aan de gestelde eisen voldoen;
- De continuïteit van de leverancier mag niet in het geding zijn.

Noodprocedure

CRH Pensioenfonds wordt bestuurd door een paritair bestuur. Het bestuur neemt, voor zover in de statuten niet anders is vermeld, zijn besluiten bij meerderheid van stemmen van de leden van het bestuur, in een vergadering waar meer dan de helft van de leden van het bestuur aanwezig is. Er kunnen zich echter zaken voordoen die niet kunnen wachten op de eerstvolgende bestuursvergadering. In deze procedure wordt beschreven op welke wijze in dergelijke gevallen de belangen van het pensioenfonds het best kunnen worden gediend.

Bestuursvergaderingen

Het bestuur kent ongeveer een tiental reguliere bestuursvergaderingen. Het kan voorkomen dat een actie van het bestuur wordt verlangd die niet kan wachten tot de eerstvolgende bestuursvergadering. Het kan hierbij gaan om:

- Nemen van besluiten;
- Sluiten van een overeenkomst;
- Vaststellen en ondertekenen van rapportages;
- Vaststellen en ondertekenen communicatie;
- In levenden lijve vertegenwoordigen van het pensioenfonds bij een bijeenkomst.

Nemen van besluiten

Hierbij kan het gaan om zaken met een spoedeisend karakter die niet kunnen wachten tot de eerstvolgende reguliere bestuursvergadering en anderzijds om situaties waarbij tijdens de bestuursvergadering niet het benodigde aantal leden aanwezig is. Wanneer een besluit vereist is dat niet kan wachten tot de eerstvolgende reguliere bestuursvergadering kan een telefonische bestuursvergadering worden georganiseerd. Een dergelijke vergadering kan worden gehouden op initiatief van één van de bestuursleden of het pensioenbureau.

In gevallen die zich daar naar het oordeel van het bestuur toe lenen kunnen besluiten per e-mail worden genomen. Op initiatief van één van de bestuursleden of het pensioenbureau wordt per e-mail een beschrijving van de casus aan de bestuursleden voorgelegd. Het gaat hierbij om zaken waarbij met een eenduidig antwoord kan worden volstaan “ja/nee; eens/oneens; of een specifieke grootte (bedrag, percentage etc.).

In een vergadering waarbij niet voldoende bestuursleden aanwezig zijn kunnen de aanwezigen desondanks tot stemming overgaan. Als het zaken betreft die geen spoed vereisen wordt de uitslag van de stemming genotuleerd en kan het voorgenomen besluit in de eerstvolgende vergadering worden bekrachtigd.

Als het besluiten betreft die niet kunnen wachten tot de eerstvolgende vergadering wordt de bestuursleden na afloop van de vergadering telefonisch of per e-mail om hun mening gevraagd. De resultaten van deze consultatie worden met het bestuur gedeeld. De uitkomsten van een telefonische consultatie worden schriftelijk vastgelegd waarbij een conclusie wordt vastgelegd waaruit blijkt tot welk besluit de procedure heeft geleid.

Mochten in het bestuur om welke reden dan ook één of meer bestuursleden ontbreken, dan vormen de overblijvende bestuursleden, of vormt het enige overblijvende bestuurslid niettemin een wettig bestuur.

Sluiten van een overeenkomst

Het bestuur is bevoegd tot het sluiten van overeenkomsten met leveranciers van goederen of diensten. Wanneer dit niet kan wachten tot een reguliere bestuursvergadering kan de concept-

overeenkomst per e-mail worden rondgestuurd. Het pensioenbureau verzamelt de opmerkingen en stemt deze af met de leverancier. Indien dit leidt tot een aangepaste concept-overeenkomst wordt deze opnieuw aan het bestuur voorgelegd. Deze procedure wordt net zo lang herhaald tot er overeenstemming is bereikt over de inhoud.

Na telefonische of schriftelijke consultatie van het bestuur wordt het besluit per e-mail teruggekoppeld aan het bestuur. Het eventueel fysiek ondertekenen van het document kan desgewenst per koerier plaatsvinden. Eventueel kan ondertekening van de overeenkomst worden gemandateerd aan de directie van het pensioenbureau.

Vaststellen en ondertekenen van rapportages

Het bestuur kent rapportageverplichtingen ten opzichte van de toezichthouder en organen binnen het pensioenfonds zoals het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht. Indien de vaststelling van deze rapportages niet kan wachten tot de eerstvolgende bestuursvergadering wordt de concept-rapportage op initiatief van één van de bestuursleden of het pensioenbureau naar de bestuursleden gemaild. Vervolgens kunnen de individuele bestuursleden hier hun opmerkingen bij plaatsen. Indien dit leidt tot een aangepaste concept rapportage wordt deze opnieuw aan het bestuur voorgelegd. Deze procedure wordt net zo lang herhaald tot er overeenstemming is bereikt over de inhoud. Indien het noodzakelijk is dat de rapportage fysiek wordt ondertekend door het bestuur kan de overeenkomst zo nodig per koerier worden verzonden. Eventueel kan ondertekening van de rapportage worden gemandateerd aan de directie van het pensioenbureau.

Vaststellen en ondertekenen communicatie

Het bestuur communiceert met deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden. Daarnaast kan het bestuur communiceren met de werkgever, de pensioenraad, de toezichthouder, het verantwoordingsorgaan, de raad van toezicht en overige belanghebbenden. Wanneer de vaststelling van de communicatie niet kan wachten tot de eerstvolgende bestuursvergadering wordt het concept van de communicatie-uiting per e-mail voorgelegd aan de overige bestuursleden. Dit kan zowel op initiatief van één van de bestuursleden als het pensioenbureau.

Vervolgens kunnen de individuele bestuursleden hier hun opmerkingen bij plaatsen. Indien dit leidt tot een aangepast concept van de communicatie-uiting wordt deze opnieuw aan het bestuur voorgelegd. Deze procedure wordt net zo lang herhaald tot er overeenstemming is bereikt over de inhoud.

Indien het noodzakelijk is dat de communicatie-uiting fysiek wordt ondertekend door het bestuur kan de overeenkomst zo nodig per koerier worden verzonden. Eventueel kan ondertekening van de communicatie-uiting worden gemandateerd aan de directie van het pensioenbureau. Ook kan eventueel een elektronische handtekening worden gebruikt nadat hiertoe toestemming is verkregen van het desbetreffende bestuurslid.

In levenden lijve vertegenwoordigen van het pensioenfonds bij een bijeenkomst

Er vinden bijeenkomsten plaats waarbij de fysieke aanwezigheid van het bestuur of een afvaardiging van het bestuur vereist of gewenst is. Hierbij kan worden gedacht aan bijeenkomsten met deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden, de werkgever, de pensioenraad, de toezichthouder, het verantwoordingsorgaan, de raad van toezicht en overige belanghebbenden.

Het bestuur zal in een dergelijk geval waarbij niet gewacht kan worden op de eerstvolgende bestuursvergadering de benodigde samenstelling van de bestuursafvaardiging vaststellen per telefoon of per e-mail. Bij voorkeur wordt het bestuur vertegenwoordigd door de voorzitter

eventueel bijgestaan door een bestuurslid die op het betreffende aandachtsgebied bijzondere deskundigheid bezit of een vertegenwoordiger van het pensioenbureau. Het bestuur wordt in een dergelijk geval vooraf schriftelijk geïnformeerd over de samenstelling van de delegatie.

Onvoorziene gevallen

In overige gevallen waar naar het oordeel van het bestuur of het pensioenbureau een noodprocedure gewenst of vereist is, zal het bestuurslid of het lid van het pensioenbureau dat dit constateert of vermoedt onverwijld contact opnemen met de overige bestuursleden en het pensioenbureau.

Toelichting

De noodprocedure gaat over de besluitvorming, zowel wat betreft organisatie als bevoegdheden. Denk aan procedures, eventuele mandaten, taakverdeling, communicatie en praktische zaken zoals bereikbaarheid (telefoonlijsten), vervanging, et cetera.

Integriteitsbeleid

In het kader van de beheerste en integere bedrijfsvoering heeft het bestuur van CRH Pensioenfonds een integriteitsbeleid geformuleerd.

Onder integriteitsrisico wordt verstaan:

“gevaar voor de aantasting van de reputatie alsmede de bestaande en toekomstige bedreiging van het vermogen of resultaat van het pensioenfonds”.

Het beleid van CRH Pensioenfonds is erop gericht om integriteitsrisico's tot een absoluut minimum te beperken en zo snel mogelijk adequate maatregelen te nemen mocht (een kans op het ontstaan van) een integriteitsrisico zich voordoen.

CRH Pensioenfonds onderschrijft de Zakelijke Gedragscode en richtlijnen van CRH. Deze wordt geacht deel uit te maken van het integriteitsbeleid van CRH Pensioenfonds. De gedragscode van het fonds zoals vastgesteld per 1 september 2004 komt hiermee te vervallen.

Onderdelen van het integriteitsrisico van CRH Pensioenfonds zijn:

1. Benadeling van derden;
2. Voorwetenschap;
3. Witwassen;
4. Terrorismefinanciering;
5. Belangenverstrengeling;
6. Fraude;
7. Onoorbaar handelen;

Hieronder wordt per onderdeel uitleg gegeven. Ook worden per risico de beheersmaatregelen van het bestuur weergegeven.

1. Benadeling van derden

Het risico dat reputatieschade of toekomstige bedreiging van vermogen of resultaat van CRH Pensioenfonds kan ontstaan als gevolg van het verrichten van handelingen met opzettelijke en aantoonbaar benadeling van derden. Er moet schade bij derden zijn ontstaan. Hiervan is geen sprake in het geval van bijvoorbeeld concurrentie die ook nadelig voor derden kan zijn.

Beheersmaatregelen:

- (naleving) gedragsregels zoals opgenomen in de gedragscode van CRH;
- incidentenregeling;
- klachtenprocedure;
- zorgvuldige werving- en selectie van bestuursleden en leden van de overige organen;
- beoordeling deskundigheid en betrouwbaarheid derde partijen (zie uitbestedingsbeleid).

2. Voorwetenschap

Het risico voor CRH Pensioenfonds dat door bestuursleden, medewerkers pensioenbureau, leden van het verantwoordingsorgaan en overige commissies van het fonds misbruik wordt gemaakt van voorkennis/voorwetenschap. Voorwetenschap is bekendheid met niet openbare informatie over ondernemingen waarvan de financiële instrumenten worden verhandeld op een gereguleerde markt. Indien deze informatie openbaar wordt, zou dit invloed kunnen hebben op de koers.

Onder misbruik vallen met name effectentransacties waarbij gebruik wordt gemaakt van verkregen voorkennis.

Beheersmaatregelen:

- Binnen CRH Pensioenfonds wordt alleen belegd in beleggingsfondsen. Hierdoor is directe invloed op de in die fondsen gepleegde transacties niet mogelijk.

3. Witwassen

Het uitvoeren van transacties om de herkomst van illegaal verkregen vermogensbestanddelen te verbergen met als doel het illegaal verkregen vermogen te kunnen besteden en investeren zonder dat bewezen kan worden dat het van criminele afkomst is en te voorkomen dat het geld in beslag genomen wordt.

Specifiek van belang: Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme

Beheersmaatregelen:

- (naleving) gedragsregels zoals opgenomen in de gedragscode van CRH;
- activiteiten fonds worden o.a. middels jaarverslag gemonitord door een accountant en actuaris;
- betaalprocedure (girale betalingen, 4-ogenprincipe, functiescheiding/autorisatie).

4. Terrorismefinanciering

Het verkrijgen, verschaffen, verplaatsen en aanwenden van geld of andere waardevolle in geld om te zetten middelen door personen of organisaties die zelf terroristische activiteiten ontplooiën of door hen die dit ondersteunen.

Specifiek van belang: Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme.

Daarnaast is de uitvoerder op grond van de EU verordeningen verplicht onverwijld aan DNB te melden indien geconstateerd wordt dat de identiteit van een relatie overeenkomt met een (rechts-)persoon of entiteit waarvan in de EU verordening wordt gesteld dat deze (rechts-)persoon of entiteit geen financiële transacties mogen verrichten en dat aan hen geen middelen ter beschikking mogen worden gesteld.

Beheersmaatregelen:

- NN IP onderschrijft de principes van de Verenigde Naties ten aanzien van maatschappelijk verantwoord beleggen;
- Bij uitkeringen opvolgen aanwijzingen DNB.

5. Belangenverstrengeling

Belangenverstrengeling duidt op een situatie waarbij een persoon meerdere belangen dient die een zodanige invloed op elkaar kunnen uitoefenen dat de integriteit van het een of het andere belang in het geding komt. Pensioenfondsen dienen te voorkomen dat bestuurders (waaronder ook het orgaan dat belast is met toezicht op het beleid en de algemene gang van zaken), medewerkers en personen die in opdracht van het fonds werkzaamheden verrichten betrokken raken bij belangenconflicten. En tevens dat deze personen geen misbruik en oneigenlijk gebruik maken van informatie of zaken die aanwezig zijn bij het fonds, waardoor de stabiliteit en de integriteit van de financiële markten gewaarborgd blijft.

Beheersmaatregelen:

- (naleving) gedragsregels zoals opgenomen in de gedragscode van CRH;
- zorgvuldige werving- en selectie van bestuursleden (uitwerking in functieprofiel en de motivatie van het bestuur. Daarnaast geldt de betrouwbaarheids- en deskundigheidstoetsing door DNB);
- Transparante aanspreekcultuur binnen het bestuur;
- Lijst met nevenfuncties van bestuursleden en medewerkers pensioenbureau.

6. Fraude

Met het oogmerk om zichzelf of een ander wederrechtelijk te bevoordelen, hetzij door het aannemen van een valse naam of een valse hoedanigheid, hetzij door listige kunstgrepen, hetzij door een samenweefsel van verdichtsel, iets of iemand bewegen tot de afgifte van een (financieel) goed, tot het ter beschikking stellen van gegevens van geldswaarde in het handelsverkeer, tot het aangaan van een schuld.

Beheersmaatregelen:

- (naleving) gedragsregels zoals opgenomen in de gedragscode van CRH;
- Incidentenregeling;
- Functiescheiding/autorisatie, 4-ogenprincipe, tekenings- en paraferingsbevoegdheden;
- Periodieke bespreking beleggingen met (externe) leden van de beleggingscommissie;
- Toetsing bestuursleden;
- Sancties.

7. Onoorbaar handelen

Alle andere handelingen welke anderszins ontoelaatbaar en/of onbetamelijk zijn en welke een gevaar voor aantasting van de reputatie of bestaande of toekomstige bedreiging van vermogen of resultaat van het fonds kunnen opleveren.

Beheersmaatregelen:

- (naleving) gedragsregels zoals opgenomen in de gedragscode van CRH;
- CRH Hotline;
- Incidentenregeling;
- Maatschappelijk verantwoord beleggen: jaarlijkse monitoring beleid NN IP en vastlegging in jaarverslag.

Implementatie beheersmaatregelen en monitoring

De compliance officer, zijnde de bestuursvoorzitter, voert controles uit op de genomen beheersmaatregelen en rapporteert ieder jaar aan het bestuur van CRH Pensioenfonds over de status en effectiviteit van de beheersmaatregelen. Over beheersing van integriteitrisico's legt CRH Pensioenfonds indien gewenst verantwoording af aan onder meer de raad van toezicht, het verantwoordingsorgaan en toezichthouders.

Bewustwording

Vertrouwen is cruciaal en van doorslaggevend belang voor het functioneren van CRH Pensioenfonds. Integriteit en openheid zijn een absolute voorwaarde om het vertrouwen van deelnemers en de werkgever te winnen en te behouden.

Integriteit is een van de belangrijkste pijlers onder het vertrouwen in de sector en CRH Pensioenfonds. Daarbij is bewustwording van essentieel belang, omdat het, zonder het juiste gedrag van medewerkers, management en bestuur, niet effectief is om beheersmaatregelen in

te voeren om de integriteit van CRH Pensioenfonds te garanderen. Het is van groot belang dat het bestuur, management en medewerkers van CRH Pensioenfonds goed geïnformeerd zijn over deze eisen.

Vaststelling

Dit integriteitsplan is vastgesteld door het bestuur van CRH Pensioenfonds in de vergadering van 19 juni 2015 en is in werking getreden per 1 juli 2015.

Beheerst beloningsbeleid

CRH Pensioenfonds heeft tot doel het verlenen van pensioen aan deelnemers en gewezen deelnemers, alsmede hun nabestaanden. Het is belangrijk dat dit kostenefficiënt gebeurt. In het uitbestedingsbeleid van CRH Pensioenfonds is geborgd dat leveranciers zorgvuldig worden geselecteerd en dat zij goede kwaliteit leveren tegen marktconforme tarieven. In dit kader is het van groot belang dat ook de beloningen van bestuur en pensioenbureau passen bij deze uitgangspunten.

Beloning bestuur

De bestuursleden verrichten hun werkzaamheden onbezoldigd. Uitzondering hierop is het bestuurslid namens de gepensioneerden. Deze ontvangt een vrijwilligersvergoeding omdat geen gebruik kan worden gemaakt van de kantoorfaciliteiten van CRH. Daarnaast ontvangt dit bestuurslid een reiskostenvergoeding op basis van de werkelijk gemaakte kosten voor openbaar vervoer of een vergoeding van € 0,19 per gereden kilometer.

Het bestuur van Stichting CRH Pensioenfonds kent een door de werkgever benoemd extern bestuurslid. De beloning van dit extern bestuurslid komt voor rekening van de werkgever.

Beloning medewerkers pensioenbureau

De medewerkers van het pensioenbureau van CRH Pensioenfonds staan op de loonlijst van CRH. De loonkosten van deze medewerkers worden doorbelast door CRH aan CRH Pensioenfonds. De inschaling van de functies geschiedt op basis van de binnen CRH gebruikelijk Hay-systematiek. De beloning van de medewerkers van het pensioenbureau is derhalve marktconform en sluit aan bij wat binnen de onderneming CRH gebruikelijk is. De beloning van de medewerkers van het pensioenbureau wordt in principe volgens de binnen CRH gebruikelijke systematiek jaarlijks aangepast. De voorzitter van CRH Pensioenfonds dient zijn goedkeuring te verlenen aan de eventuele aanpassing van de beloning van de medewerkers van het pensioenbureau.

Incidentenregeling

Deze incidentenregeling geeft aan welke stappen gevolgd moeten worden indien het vermoeden bestaat dat er sprake is van een incident binnen CRH Pensioenfonds om te voorkomen dat de integere en beheerste bedrijfsvoering geschaad wordt en om toekomstige incidenten te voorkomen.

Regelgeving

Met deze regeling geeft CRH Pensioenfonds uitvoering aan de vereisten van de Pensioenwet en de Code Pensioenfonds. De Pensioenwet schrijft voor dat een pensioenfonds zijn organisatie zodanig inricht dat deze een beheerste en integere bedrijfsvoering waarborgt.

Omdat incidenten een gevaar (kunnen) vormen voor de beheersing en de integriteit van de bedrijfsvoering, is het van belang dat deze kunnen worden gemeld, zorgvuldig worden vastgelegd en afgehandeld. Pensioenfonds moeten een systematische analyse maken van integriteitsrisico's en dat ten minste beleid, procedures en maatregelen aanwezig moeten zijn ten aanzien van integriteitgevoelige functies en incidenten.

Artikel 1. Definities

In deze regeling wordt verstaan onder incident:

- a. een gebeurtenis die een gevaar vormt voor de integere bedrijfsuitoefening van CRH Pensioenfonds;
- b. een gebeurtenis waarbij directe of indirecte financiële schade kan ontstaan door ontoereikende of falende interne processen, verbonden personen of systemen of door externe gebeurtenissen;
- c. een (dreigend) strafbaar feit;
- d. een (dreigende) schending van wet- en regelgeving;
- e. een (dreiging van) bewust onjuist informeren van publieke organen;
- f. een schending van binnen CRH Pensioenfonds geldende gedragsregels;
- g. (een dreiging van) het bewust achterhouden, vernietigen of manipuleren van informatie over deze feiten.

Een incident kwalificeert zich als zwaar incident als er sprake is van:

- a. een ernstig gevaar voor de integere bedrijfsuitoefening van CRH Pensioenfonds;
- b. een groot afbreukrisico in de media;
- c. een belangrijke invloed op de bedrijfsvoering;
- d. de betrokkenheid van het Openbaar Ministerie;
- e. fraude, misleiding, bedrog, verduistering of diefstal door een of meer personen in zijn/hun hoedanigheid van verbonden persoon;
- f. een aanwijzing van de Toezichthouder, een last onder dwangsom of het voornemen om een bestuurlijke boete op te leggen;
- g. een ander incident dat een dusdanige impact heeft op CRH Pensioenfonds dat afhandeling door de onderzoekscommissie vereist is.

Verbonden personen

- a. alle leden / medewerkers van organen van CRH Pensioenfonds, onafhankelijk van de duur waarvoor of de juridische basis waarop zij werkzaam zijn. Hieronder vallen de leden van het bestuur, leden van het verantwoordingsorgaan, leden van de raad van toezicht, werknemers van het pensioenbureau en leden van overige commissies als de beleggingscommissie en

- werkgroepen van het pensioenfonds. Onder leden / medewerkers van organen van het fonds worden tevens plaatsvervangende leden / werknemers en toehoorders verstaan;
- b. degene die voor CRH Pensioenfonds werkzaamheden verrichten, maar niet bij het pensioenfonds in dienst zijn;
  - c. andere (categorieën) personen aangewezen door het bestuur van CRH Pensioenfonds.

Compliance officer

De functionaris die als compliance officer is benoemd, zijnde de bestuursvoorzitter. Als compliance officer voor de bestuursvoorzitter treden de overige bestuursleden gezamenlijk op.

Onderzoekscommissie

Een onderzoekscommissie ter uitvoering van een onderzoek en de behandeling van zware incidenten. Het bestuur is verantwoordelijk voor het samenstellen van deze commissie. Een onderzoekscommissie bestaat uit tenminste:

- de compliance officer;
- de werkgeversvertegenwoordiger van het verantwoordingsorgaan;
- de voorzitter van de raad van toezicht.

Naar het oordeel van de onderzoekscommissie kan deze commissie uitgebreid worden met externe deskundigen.

Toezichthouder

De Nederlandsche Bank (DNB), de Autoriteit Financiële Markten (AFM), het College Bescherming Persoonsgegevens (CBP), de fiscus en overige publieke toezichtorganen met jurisdictie ten aanzien van (de werkzaamheden van) CRH Pensioenfonds.

Artikel 2. Melden incidenten

2.1 Iedere belanghebbende die het vermoeden heeft van een incident, meldt dit onmiddellijk aan de compliance officer. Indien het incident de compliance officer betreft, wordt gemeld aan de directie van CRH Nederland B.V.. De melding kan zowel schriftelijk, elektronisch als mondeling worden gedaan.

2.2 De compliance officer beoordeelt de melding en brengt het bestuur onmiddellijk op de hoogte van ieder zwaar incident.

Artikel 3. Informatieverstrekking aan de Toezichthouder

3.1 De Toezichthouder wordt direct geïnformeerd door het bestuur over een incident wanneer:

- a. aangifte zal worden gedaan bij justitiële autoriteiten;
- b. het voortbestaan van CRH Pensioenfonds wordt bedreigd of zou kunnen worden bedreigd;
- c. er sprake is van een ernstige tekortkoming in de opzet en werking van de maatregelen ter bevordering of handhaving van een integere bedrijfsvoering door CRH Pensioenfonds;
- d. mede gelet op verwachte publiciteit, rekening behoort te worden gehouden met een ernstige mate van reputatieschade voor CRH Pensioenfonds; of
- e. de ernst, de omvang of de overige omstandigheden van het incident in aanmerking genomen, de Toezichthouder in verband met haar toezichtstaak redelijkerwijs, of op basis van een wettelijke verplichting, behoort te worden geïnformeerd.

3.2 De informatie die aan de Toezichthouder wordt verstrekt omvat in elk geval:

- a. de feiten en omstandigheden van het incident;
- b. informatie over de functie, hoedanigheid en positie van degene of degenen die het incident heeft of hebben bewerkstelligd;
- c. de maatregelen die naar aanleiding van het incident zijn genomen.

Artikel 4. Incidentenregister

4.1 De compliance officer registreert meldingen van incidenten op datum van ontvangst in het incidentenregister van CRH Pensioenfonds. Gedurende het verdere proces worden in het dossier relevante documenten opgenomen, zoals de communicatie tussen de verschillende betrokkenen, de rapportages en de resultaten van eventueel onderzoek.

4.2 Het dossier wordt in een beveiligde omgeving bewaard. Identificatiegegevens van de verbonden persoon worden op zodanige wijze bewaard dat alleen de compliance officer toegang heeft tot deze gegevens.

4.3 De compliance officer bewaakt de voortgang van het meldproces en de opvolging van acties.

Artikel 5. Afhandelen incidenten

5.1 De organisatie-eenheid (bestuur, verantwoordingsorgaan, pensioenbureau, commissies, etc.) waar zich het incident, niet zijnde een zwaar incident, heeft voorgedaan is zelf verantwoordelijk voor een adequate afhandeling van dit incident. De voorzitter / directeur van de organisatie-eenheid coördineert de afhandeling van dit incident en informeert de compliance officer.

5.2 Voor de afhandeling van het incident worden maatregelen genomen die zijn gericht op het beheersen van het optredende risico, het bevestigen van geldende normen en het voorkomen van negatieve effecten – zowel intern als extern – van het incident om herhaling in de toekomst te voorkomen. Gepaste maatregelen kunnen bestaan uit (arbeidsrechtelijke) maatregelen jegens degene die het incident heeft bewerkstelligd, het verbeteren van interne procedures, het aanpassen van beleid of uit het geven van openheid van zaken.

Artikel 6. Afhandelen Zware incidenten

6.1 Zware incidenten worden afgehandeld door de Onderzoekscommissie. Het bestuur stelt de onderzoeksopdracht vast.

6.2 De Onderzoekscommissie bepaalt binnen een redelijke termijn nadat het zware incident is gemeld de te nemen acties.

6.3 De Onderzoekscommissie houdt zich tijdens de onderzoekswerkzaamheden aan de regels die gelden voor het doen van een persoonsgericht onderzoek (zie artikel 7) indien het gaat om een onderzoek naar een of meerdere verbonden personen.

6.4 De Onderzoekscommissie rapporteert regelmatig over de voortgang van de afhandeling van het zware incident aan het bestuur.

6.5 Het bestuur beslist, op advies van de Onderzoekscommissie en na de compliance officer te hebben gehoord, welke eventuele gevolgen er worden verbonden aan de uitkomsten van het onderzoek.

6.6 Het bestuur bepaalt of en in welke volgorde en op welk moment de volgende partijen op de hoogte dienen te worden gesteld en laat zich hierbij adviseren door de compliance officer:

- a. het bestuur, het verantwoordingsorgaan, het pensioenbureau, de raad van toezicht en andere verbonden personen;
- b. de directie van CRH Nederland B.V. en de pensioenraad;
- c. de externe accountant;
- d. de interne en externe toezichthouders;
- e. de Pers;
- f. het Openbaar Ministerie/De Politie;
- g. de (gewezen) deelnemers.

Artikel 7. Persoonsgericht Onderzoek

7.1 Indien een redelijk vermoeden bestaat dat een verbonden persoon zich schuldig heeft gemaakt aan een zwaar incident, kan het bestuur een persoonsgericht onderzoek instellen dat door de onderzoekscommissie uitgevoerd wordt. De persoon waartegen het persoonsgericht onderzoek plaatsvindt wordt onverwijld op de hoogte gebracht van het persoonsgericht onderzoek.

7.2 Een persoonsgericht onderzoek wordt ingesteld binnen een redelijke termijn, nadat er voldoende aanwijzingen bekend geworden zijn dat de betreffende verbonden persoon zich schuldig heeft gemaakt aan het incident.

7.3 De verbonden persoon naar wie het persoonsgericht onderzoek verricht wordt, is in de gelegenheid zijn zienswijze kenbaar te maken in de vorm van 'hoor' en 'wederhoor' en kan zich juridisch laten bijstaan. Deze zienswijze wordt schriftelijk vastgelegd.

7.4 De compliance officer kan, indien het onderzoek en/of het belang van CRH Pensioenfonds dit vereist, in overleg met het bestuur, opdracht geven om bepaalde gegevens of zaken veilig te stellen. Daartoe wordt een belangenafweging gemaakt. Voor het inzien van persoonlijke informatie is toestemming van het bestuur vereist.

7.5 De onderzoekscommissie handelt onafhankelijk en onpartijdig tijdens de uitvoering van de onderzoekswerkzaamheden. Zowel tijdens de uitvoering van het persoonsgericht onderzoek als in de rapportage wordt de uitsluiting dan wel de bevestiging van de vermeende onregelmatigheid vanuit meerdere invalshoeken benaderd.

7.6 De onderzoekscommissie ziet tijdens de uitvoering van een persoonsgericht onderzoek toe op de in acht te nemen zorgvuldigheid, waarbij de belangen van CRH Pensioenfonds, het belang van de persoon dan wel de personen naar wie het onderzoek zich richt en de belangen van overige betrokkenen redelijkerwijs in acht worden genomen.

7.7 Na de uitvoering van een persoonsgericht onderzoek, brengt de onderzoekscommissie schriftelijk een dwingend advies uit aan het bestuur. Het op schrift gestelde advies wordt door de compliance officer bewaard.

7.8 Alle relevante documenten worden opgenomen in een dossier, zoals de zienswijze van de verschillende betrokkenen, rapportages en het op schrift gestelde advies.

Artikel 8. Anonimiteit en Geheimhouding

8.1 Meldingen van een incident kunnen anoniem gedaan worden. Indien aanvullende informatie benodigd is in het belang van het onderzoek, kan de verbonden persoon worden verzocht zijn medewerking hieraan te verlenen. De verbonden persoon is hiertoe niet verplicht.

8.2 Meldingen van een incident worden vertrouwelijk behandeld. De identificatiegegevens van de melder worden niet opgenomen in de communicatie naar derden. Hiertoe wordt gewerkt met een geanonimiseerd 'zaaknummer'. Ook indien de melder geen belang hecht aan anonimiteit zal zijn identiteit alleen dan worden vrijgegeven in communicatie, wanneer daartoe een wettelijke verplichting bestaat.

8.3 Een ieder die uit hoofde van deze regeling informatie verkrijgt over (de melding van) een incident, betracht daarover uiterste geheimhouding tegenover derden, tenzij op basis van deze regeling of bij of krachtens de wet de bevoegdheid of de verplichting bestaat om die informatie aan een derde te verschaffen.

Artikel 9. Rapportage

9.1 De compliance officer stelt jaarlijks een compliancerapportage op voor het bestuur. Deze wordt opgenomen in het jaarverslag.

9.2 In de compliancerapportage wordt inzicht gegeven in het aantal incidenten dat zich het betreffende jaar heeft voorgedaan en de aard daarvan. Tevens betreft de rapportage de voortgang van de afhandeling van eerder gemelde incidenten en eventueel opgelegde sancties.

9.3 Het bestuur is verantwoordelijk voor het toezien op de opvolging van de genomen acties door agendering van de voortgang van de afhandeling van het incident in bestuursvergadering.

Artikel 10. Inwerkingtreding

Deze regeling is door de bestuursvergadering vastgesteld en treedt in werking met ingang van 1 juli 2015.

Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)

Met ingang van 25 mei 2018 moeten persoonsgegevens worden verwerkt conform de Algemene Verordening Gegevensbescherming (Verordening (EU) 2016/679) (de AVG) en andere toepasselijke nationale en Europese privacywet- en regelgeving. Stichting CRH Pensioenfonds heeft een privacybeleid dat onder andere informatie bevat over de wijze waarop het pensioenfonds persoonsgegevens verwerkt. Uitgangspunt is dat het pensioenfonds Persoonsgegevens correct, zorgvuldig en conform toepasselijk recht zal behandelen. Het privacybeleid wordt net als de privacyverklaring gepubliceerd op de website van het fonds: www.crhpensioenfonds.nl/privacyverklaring.

Het privacybeleid staat niet op zichzelf en dient te worden gelezen tezamen met de volgende procedures:

- Procedure Datalekken Stichting CRH Pensioenfonds;
- Informatiebeveiligingsbeleid.

Meldplicht datalekken

Per 1 januari 2016 is in de Wet bescherming persoonsgegevens de meldplicht datalekken geïntroduceerd. Deze meldplicht houdt in dat Stichting CRH Pensioenfonds direct een melding doet bij de Autoriteit Persoonsgegevens ingeval van een (ernstig) datalek ten aanzien van persoonsgegevens waarvoor het fonds als verantwoordelijke kan worden aangemerkt. Het fonds heeft een procedure opgesteld teneinde vermoede en werkelijke Datalekken (zoals hieronder beschreven) rondom Persoonsgegevens te melden en vast te leggen.

Onder een datalek wordt verstaan een inbreuk op de beveiliging, waarbij persoonsgegevens verloren zijn gegaan, dan wel redelijkerwijs niet kan worden uitgesloten dat er persoonsgegevens onrechtmatig zijn verwerkt. Stichting CRH Pensioenfonds dient over te gaan tot het doen van een melding aan de Autoriteit Persoonsgegevens als er vanwege het datalek een aanzienlijke kans op ernstige nadelige gevolgen voor de bescherming van persoonsgegevens bestaat. Als de zorgplicht dit vereist zal het datalek ook worden gemeld aan de betrokkenen (diegenen van wie de persoonsgegevens zijn gelekt). Tussen Stichting CRH Pensioenfonds (het fonds) en het pensioenbureau (bewerker) is een overeenkomst gesloten waarin de procedure datalek beschreven wordt en waarin afspraken zijn vastgelegd over de periodieke rapportage, datalek, vervolg uitvoering en monitoring. De inhoud van de overeenkomst voorziet erin dat Stichting CRH Pensioenfonds een mogelijk datalek tijdig, doch niet later dan 72 uur na ontdekking van het datalek, kan melden bij de Autoriteit Persoonsgegevens.

Klokkenluidersregeling

CRH Pensioenfonds heeft de zakelijke gedragscode op de bestuursleden en leden van het pensioenbureau van toepassing verklaard. Dit betekent dat CRH Pensioenfonds ernaar streeft op een duurzame, verantwoorde en ethische manier zaken te doen met deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden en alle leveranciers en adviseurs. Kernwaarden hierbij zijn integriteit, eerlijkheid en respect voor de wet.

Waarom moeten misstanden gemeld worden?

CRH Pensioenfonds heeft tot doel het verlenen van pensioen aan deelnemers en gewezen deelnemers, alsmede hun nabestaanden. Zij zijn voor hun inkomen geheel of gedeeltelijk afhankelijk van CRH Pensioenfonds. Dit is een belangrijke maatschappelijke verantwoordelijkheid. De betrouwbaarheid van alle bij het pensioenfonds betrokken personen dient boven elke twijfel verheven te zijn.

Wat kunt u melden?

Als u ziet, hoort of vermoedt dat er iets onrechtmatigs of onethisch heeft plaatsgevonden kunt u contact opnemen met de compliance officer of de hotline van CRH. U kunt hier bijvoorbeeld denken aan:

- Diefstal of fraude;
- Omkoping of corruptie;
- Overtreding van de wet;
- Belangenverstrengeling;
- Onzorgvuldig omgaan met vertrouwelijke gegevens;
- Ongeoorloofd handelen jegens klanten of leveranciers.

Waar kunt u eventuele misstanden melden?

U kunt zich in eerste instantie wenden tot de voorzitter van CRH Pensioenfonds. Deze is tevens compliance officer van CRH Pensioenfonds. Mocht het moeilijk of onpraktisch zijn om met deze persoon in contact te treden dan kunt u gebruik maken van de vertrouwelijke hotline die CRH speciaal voor dergelijke aangelegenheden in het leven heeft geroepen.

Dit kunt u online doen via : www.crhhotline.com, of
Telefonisch via nummer : 0800 0229660

Bescherming klokkenluiders

Het is belangrijk dat iedereen zich vrij voelt om van zich te laten horen als men oprecht bezorgd is. U kunt altijd te goeder trouw melding maken van een misstand zonder bang te hoeven zijn voor vergelding. Alle meldingen zullen discreet, professioneel en vertrouwelijk behandeld worden. Dit gebeurt met inachtneming van hetgeen beschreven is in de incidentenregeling van CRH Pensioenfonds.

7

Financiële opzet en beheersing financiële risico's

Actuariële grondslagen en technische voorzieningen

Technische voorzieningen

De technische voorzieningen worden door het pensioenfonds vastgesteld op basis van de contante waarde van verwachte uitgaande kasstromen die voortvloeien uit de tot de datum van de vaststelling opgebouwde onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen.

De contante waarde wordt vastgesteld op basis van de actuele rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB.

De verwachte uitgaande kasstromen worden gebaseerd op naar het oordeel van het bestuur, gehoord de adviserend actuaris, voldoende veilige grondslagen. Tevens wordt op een adequate manier rekening gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen. Een specificatie van deze en andere grondslagen en onderstellingen wordt gegeven in bijlage 2.

De belangrijkste kenmerken van de gevolgde methode om de Technische Voorzieningen (TV) vast te stellen zijn:

- De pensioenverplichtingen zijn berekend op het niveau van de op de balansdatum verworven tijdsevenredige pensioenaanspraken en ingegane pensioenen. De per 1 januari na de balansdatum toegekende verhogingen worden hierin verwerkt. De TV zijn gelijk aan de contante waarde van de aldus vastgestelde pensioenverplichtingen.
- Voor arbeidsongeschikte deelnemers is de contante waarde van in de toekomst op te bouwen pensioenaanspraken in de TV opgenomen.
- De contante waarde van de ingegane WAO-hiaat pensioenen is in de TV opgenomen (voorziening invaliditeitspensioen).
- In verband met de wachttijd van 2 jaar voor de WIA is in de TV opgenomen de som van de in het balansjaar en in het voorgaande balansjaar geboekte risicopremies voor premievrijstelling en arbeidsongeschiktheidspensioen (IBNR). Deze voorziening is een reserve voor de dekking van het uitlooprisico bij premievrijstelling in verband met arbeidsongeschiktheid. Ieder jaar wordt de voorziening opgerent en aangepast voor het effect van de wijziging van de rentetermijnstructuur. De voorziening wordt jaarlijks gevoed door de toevoeging van de premie voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid. Tegelijkertijd valt de opgerente en aangepaste premie van twee jaar eerder vrij.
- Onderdeel van de TV is een voorziening voor toekomstige uitvoeringskosten die gelijk is aan de opslag zoals opgenomen in bijlage 2.

In hoofdstuk 4 wordt een korte omschrijving gegeven van de pensioenregeling die door het pensioenfonds wordt uitgevoerd, met een overzicht van alle pensioensoorten. De financiering van de daar genoemde pensioensoorten is als volgt.

Tijdsevenredige financiering pensioenopbouw en toeslagverlening

Het financieringssysteem van het pensioenfonds is erop gericht om minimaal de voorziening voor de opgebouwde pensioenaanspraken volledig door voldoende middelen afgedekt te hebben. Voor arbeidsongeschikte deelnemers wordt de voorziening bepaald op basis van de te bereiken pensioenaanspraken. Hierbij wordt aangenomen dat er geen revalidatie plaatsvindt. Bij het bepalen van de voorziening ultimo enig jaar wordt reeds rekening gehouden met de toegekende toeslagen van ingegane, premievrije en opgebouwde aanspraken primo het volgende jaar.

Financiering op basis van 1-jarige risicopremies/risicoverzekeringen

In de module overlijdensdekking worden het nabestaandenpensioen bij overlijden vóór ingang van het ouderdomspensioen, het tijdelijk nabestaandenpensioen en het wezenpensioen verzekerd op basis van 1-jarige risicopremies. De risicopremies voor deze deelnemersverzekeringen worden vastgesteld op basis van de grondslagen en onderstellingen zoals aangegeven in bijlage 2.

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Op de balans wordt een post herverzekeringsdeel technische voorzieningen aangehouden voor de aanspraken die in het verleden bij AEGON Levensverzekering NV zijn opgebouwd. De hoogte van deze balanspost wordt vastgesteld op dezelfde wijze als de technische voorzieningen, met uitzondering van de opslag voor de voorziening toekomstige uitvoeringskosten.

Overige reserves

Jaarlijks wordt, nadat de technische voorzieningen op een voldoende peil zijn gebracht, het resultaat van het pensioenfonds ten gunste dan wel ten laste van de overige reserves gebracht.

Waarderingsgrondslagen van de balans

De waarderingsgrondslagen voor de beleggingen op de balans zijn als volgt.

Obligaties

Obligaties worden gewaardeerd op marktwaarde.

Leningen

Leningen worden gewaardeerd op benaderde marktwaarde.

Hypotheke

De hypotheke binnen het Aegon Hypotheek Fonds worden gewaardeerd door de toekomstige contractuele kasstromen te waarderen tegen de Aegon-rente, rekening houdend met vervroegde aflossingen van de klant. Daarnaast houdt Aegon rekening met de markttarieven en wordt de waarderingsgrondslag aangepast indien de Aegon-rente buiten een bandbreedte van het markttarief +/-25bps valt.

Aandelen

Aandelen worden gewaardeerd op marktwaarde. Voor zover op onderliggende waarden call-opties zijn geschreven en de beurskoers de uitoefenprijs overtreft, is de waardering bepaald op de uitoefenprijs vermeerderd met de ontvangen optiepremie.

Vastgoed

Vastgoed in exploitatie wordt gewaardeerd op taxatiewaarde. Bij taxaties wordt rekening gehouden met de verwachte opbrengst als beleggingsobject in verhuurde staat bij vrijwillige verkoop. Vastgoed in ontwikkeling wordt gewaardeerd op kostprijs. Jaarlijks wordt 20% van het vastgoed intern getaxeerd.

Beleggingsfondsen

Participaties in beleggingsfondsen worden gewaardeerd op marktwaarde.

Deelnemingen

Deelnemingen worden gewaardeerd op kostprijs of lagere marktwaarde.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd op marktwaarde.

Waarden in vreemde valuta worden omgerekend tegen de op de balansdatum geldende valutakoers.

Kapitaaldekking

De methode voor de berekening van de pensioenverplichtingen is zodanig toegepast dat er geen sprake is van een financieringsachterstand. Naar hun aard hebben de technische voorzieningen in het algemeen een langlopend karakter. Het ouderdomspensioen wordt gefinancierd op basis van kapitaaldekking. De inschatting van de toekomstige kasstromen vindt plaats door rekening te houden met actuele overlevingsgrondslagen, zie hoofdstuk 7 onder 'Actuariële grondslagen en technische voorzieningen'.

Premiebeleid en kostendekkende premie

De feitelijke premie

De regeling van CRH Pensioenfonds betreft een collectieve beschikbare premiereregeling. Met ingang van 1 januari 2022 zijn er nieuwe uitvoeringsovereenkomsten met de werkgevers voor wie de pensioenreglementen I en B van toepassing zijn. In deze nieuwe uitvoeringsovereenkomsten is de wijze waarop de vaste werkgeverspremie en de werknemerspremie wordt bepaald opgenomen.

De door het pensioenfonds te ontvangen premie bestaat uit een vaste werkgeverspremie en een premie van de deelnemers. Deze premies bedragen in 2022:

	Reglement I	Reglement B
Werkgeverspremie	24,55%	27,8%
Deelnemerspremie	3,9% tot pensioen- grondslag € 17.206 7,4% boven pensioen- grondslag € 17.206	2,9% tot pensioen- grondslag € 10.163 6,9% boven pensioen- grondslag € 10.163

De bovengenoemde premiepercentages zijn een percentage van de pensioengrondslag. In bijlage 4 is de uitwerking van de feitelijke premie vastgelegd. In de uitvoeringsovereenkomst is opgenomen dat de vaste werkgeverspremie als volgt aangepast kan worden:

- na overleg met de werkgever, echter voor het eerst per 1 januari 2026 en vervolgens telkens na verloop van in principe 5 jaar.
Deze wijziging is alleen dan mogelijk indien gewijzigde of nieuwe economische en/of actuariële uitgangspunten daartoe aanleiding geven en kan uitsluitend betrekking hebben op nieuw op te bouwen en te verzekeren pensioenaanspraken voor de nieuwe bijdragevaststellingsperiode.
- tussentijds bij een herziening of wijziging van de fiscale of civiele regelgeving op pensioengebied (zoals de Wet op de loonbelasting 1964 of de Pensioenwet) waardoor er zeer ingrijpende wijzigingen optreden in de wijze dan wel de grondslagen waarop de premie voor de geambieerde nieuw op te bouwen pensioenaanspraken moet worden vastgesteld;
- tussentijds indien er sprake is van een ingrijpende en onvoorziene wijziging van omstandigheden die zo zwaarwegend is dat een wijziging van de werkgeverspremie voor de nieuw op te bouwen en te verzekeren pensioenaanspraken niet kan worden uitgesteld: daarbij gaat het om een ingrijpende wijziging van het risicoprofiel van het deelnemersbestand als gevolg van toe- en of uittredingen van aangesloten werkmaatschappijen dan wel reorganisaties bij die werkmaatschappijen.

Jaarlijkse vaststelling van de kostendekkende premie

De kostendekkende premie wordt jaarlijks vastgesteld als de som van:

- a) De actuariële kosten voor de jaarlijkse inkoop van de in het boekjaar te verkrijgen aanspraken op ouderdomspensioen en partnerpensioen als bedoeld in het pensioenreglement, vermeerderd met de risicopremies voor het partnerpensioen en het wezenpensioen. Hierbij is tevens een opslag voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid opgenomen.
- b) Een opslag voor uitvoeringskosten.
- c) Een solvabiliteitsopslag conform het wettelijk Vereist Eigen Vermogen.
- d) Voor zover het géén nominaal pensioen betreft, de actuariële benodigde premie voor voorwaardelijke onderdelen van de pensioenovereenkomst, met inachtneming van de geformuleerde ambitie en afgesproken wijze van financieren.

Bij de vaststelling van de kostendekkende premie wordt premiedemping toegepast conform artikel 128, lid 2 van de Pensioenwet. Premiedemping vindt voor pensioenregeling I en B plaats op basis van een vastgestelde verwachte waarde van het toekomstig rendement. De verwachte

waarde van het toekomstig rendement wordt vastgesteld op basis van de volgende uitgangspunten:

- Er wordt uitgegaan van de berekeningsmethodiek zoals vastgelegd in artikel 23a van het Besluit FTK Pensioenfondsen.
- Het verwacht netto meetkundig rendement op vastrentende waarden, bedoeld in artikel 23a van het Besluit FTK Pensioenfondsen wordt vastgezet voor een periode van vijf jaar (2022 tot en met 2026) op basis van de actuele rente per 31 december 2021, te weten de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur.
- Het verwacht netto meetkundig rendement op aandelen, vastgoed en overige beleggingen wordt bepaald op basis van de maximaal te hanteren parameters zoals vastgelegd in artikel 23a van het Besluit FTK Pensioenfondsen.
- Het strategische beleggingsbeleid voor het jaar 2016 was het uitgangspunt voor het vaststellen van het netto verwacht beleggingsrendement. Bij een wijziging van het strategische beleggingsbeleid wordt het netto verwacht beleggingsrendement opnieuw vastgesteld. Dit was per 1 januari 2019 het geval, als gevolg van de wijzigingen in het strategisch beleggingsbeleid die in 2018 zijn doorgevoerd.

De rendementscurve en de uitgangspunten zijn opgenomen in bijlage 4.

Voor vaststelling van de gedempte kostendekkende premie worden de onder onderdeel a resulterende pensioenaanspraken conform artikel 4 van het Besluit FTK Pensioenfondsen verhoogd met een toekomstige toeslagverlening ter hoogte van de minimale verwachtingswaarde voor de groeivoet van het prijsindexcijfer, bedoeld in artikel 23a, eerste lid, onderdeel a, en tweede lid van het Besluit FTK Pensioenfondsen (inclusief ingroepaad voor de eerste vijf jaar conform de CPB-raming december 2021 met een prijsindexcijfer van 1,7%, die eveneens wordt vastgezet voor een periode van vijf jaar (2022 tot en met 2026)). Onderdeel c) van de kostendekkende premie, de solvabiliteitsopslag, is alleen onderdeel van de gedempte kostendekkende premie indien deze hoger is dan de waarde van de toekomstige toeslagverlening en alleen voor het meerdere.

Daarnaast wordt de in de kostendekkende premie begrepen opslag voor uitvoeringskosten gelijk gesteld aan de voorafgaand aan het jaar verwachte uitvoeringskosten van het fonds in het jaar onder aftrek van de uit de technische voorzieningen vrijvallende voorziening voor toekomstige uitvoeringskosten als gevolg van de verrichte pensioenuitkeringen.

De toereikendheid van de feitelijke premie wordt getoetst op basis van de bovengenoemde gedempte premie. Hierbij wordt voorafgaand aan het boekjaar, op peildatum 31 december, de hoogte van de bovenstaande componenten bepaald. Voor de kostenopslag wordt hierbij uitgegaan van de opslag zoals hierboven omschreven, zodat (positieve of negatieve) resultaten op uitvoeringskosten niet in de toets op de kostendekkendheid van de feitelijke premie worden meegenomen.

Voor de toets op de kostendekkendheid van de premie zijn zodoende zowel de gedempte kostendekkende premie als de feitelijke premie geschoond van de bedragen die betrekking hebben op voorgaande boekjaren. De minimale premiedekkingsgraad van in principe 90% zorgt bij de huidige parameters voor een positief premieresultaat bij toetsing ten opzichte van de gedempte kostendekkende premie, waardoor toevoeging van de premies die betrekking hebben op voorgaande jaren niet tot een negatief premieresultaat zal leiden. Jaarlijks zal worden gemonitord of de premiemarge voldoende is om eventuele verliezen met betrekking tot inkoop over voorgaande boekjaren te kunnen opvangen.

Het fonds stelt tevens als onderdeel van de jaarrekening en jaarverslag een kostendekkende premie op basis van de rentetermijnstructuur van 31 december vast. De in deze kostendekkende premie begrepen opslag voor uitvoeringskosten wordt gelijk gesteld aan de werkelijke uitvoeringskosten van het fonds in het jaar onder aftrek van de uit de technische voorzieningen vrijvallende voorziening voor toekomstige uitvoeringskosten als gevolg van de verrichte pensioenuitkeringen.

Het fonds vermeldt in zijn jaarrekening en jaarverslag zowel de kostendekkende premie (op basis van de rentetermijnstructuur van 31 december), de gedempte kostendekkende premie als de feitelijke premie en de samenstelling van de feitelijke premie en de hoogte van de premiecomponenten.

In bijlage 4 is de meest recente uitwerking van de gedempte kostendekkende premie, de feitelijke premie en de hoogte van de premiecomponenten vastgelegd.

Dekkingsgraad en beleidsdekkingsgraad

Het fonds stelt ieder maand de dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad vast volgens de procedure die is beschreven in bijlage 6.

De dekkingsgraad is gelijk aan de verhouding tussen het vermogen inzake de bij het fonds ondergebrachte pensioenregelingen en de technische voorzieningen (incl. herverzekering) van het fonds.

De beleidsdekkingsgraad is gelijk aan het gemiddelde van de dekkingsgraden van de 12 maanden voorafgaand aan het moment van vaststelling.

Minimaal vereist eigen vermogen

Het bestuur heeft richtlijnen opgesteld die aangeven wat het minimale weerstandsvermogen moet zijn en wat het nagestreefde weerstandsvermogen is.

Het minimale weerstandsvermogen (de ondergrens) is ten minste gelijk aan de beleidsdekkingsgraad behorende bij het minimaal vereist vermogen, berekend volgens de richtlijnen van DNB. De meest recente berekening van de ondergrens (minimaal vereist vermogen) is vastgelegd in bijlage 3.

Bij het bepalen van dit minimaal vereist eigen vermogen is rekening gehouden met het bepaalde in artikel 11 (minimaal vereist eigen vermogen) van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen.

Vereist eigen vermogen

Onder het FTK wordt het vereiste eigen vermogen zodanig vastgesteld dat met de wettelijk vastgestelde zekerheidsmaat van 97,5% wordt voorkomen dat het pensioenfonds binnen één jaar over minder middelen beschikt dan de technische voorzieningen voor de onvoorwaardelijke toezeggingen. Het vereist eigen vermogen wordt vastgesteld op basis van het standaardmodel conform artikel 12 van het Besluit FTK Pensioenfondsen en is in belangrijke mate afhankelijk van de samenstelling van de beleggingsportefeuille.

De meest recente berekening van het vereist vermogen in het kader van de jaarrekening is vastgelegd in bijlage 3.

Toeslagenbeleid

Een eventuele toeslagverlening is afhankelijk van de (verwachte) financiële positie van het pensioenfonds. Bij het verlenen van toeslagen houdt het bestuur rekening met de beleidsdekkingsgraad. De toeslagen worden gefinancierd uit het rendement op de beleggingen van het fonds dat uitgaat boven de actuarieel benodigde intrest en uit de liggende reserves van het fonds.

Op pensioenrechten en pensioenaanspraken kan jaarlijks toeslag worden verleend van maximaal de maatstaf. Het bestuur beslist echter jaarlijks in hoeverre pensioenrechten en pensioenaanspraken worden aangepast. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd en wordt geen premie betaald. De toeslagverlening wordt uit het beleggingsrendement gefinancierd. De maatstaf voor de toeslagverlening is de door het Centraal Bureau voor de Statistiek gepubliceerde prijsindexcijfer voor de gezinsconsumptie (CPI), reeks alle bestedingen afgeleid. Per 1 januari van enig jaar geldt het als zodanig op of laatstelijk voor de 31ste december van het voorafgaande jaar gepubliceerde prijsindexcijfer over de maand oktober daaraan voorafgaand.

De toeslagverlening wordt als volgt vastgesteld:

- eerst wordt de omvang van het voor toeslagverlening beschikbare vermogen boven de toeslagengrens van 110% bepaald op basis van de beleidsdekkingsgraad van het fonds;
- vervolgens wordt de hoogte van de toeslag zodanig bepaald dat wanneer deze jaarlijks wordt toegekend de contante waarde van alle toeslagen maximaal gelijk is aan de hoogte van dit vermogen: de hierbij gehanteerde groeivoet van het prijsindexcijfer en de discontovoet voor de vaststelling van de contante waarde zijn gelijk aan het bepaalde in artikel 23a van het Besluit FTK Pensioenfondsen;
- deze hoogte van de toeslag wordt dus uitgedrukt in een percentage van de groeivoet van het prijsindexcijfer conform artikel 23a van het Besluit FTK Pensioenfondsen en bedraagt maximaal 100%;
- de hoogte van de toeslagverlening is gelijk aan dit percentage maal de voor het betreffende jaar relevante gerealiseerde waarde van de maatstaf voor toeslagverlening (CPI).

De toeslaggrens van 110% is gebaseerd op artikel 15, lid 2 Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen. Indien op grond van wet- en regelgeving eerdere toeslagverlening mogelijk wordt gemaakt, zal het bestuur nader bezien of van deze mogelijkheid gebruik wordt gemaakt. Het bestuur zal dit besluit kwalitatief en kwantitatief onderbouwen. Een op enig moment van het beleidskader afwijkend toeslagbesluit leidt niet direct tot aanpassing van dit beleidskader voor volgende jaren.

Het beschikbare budget voor een extra toeslagverlening wordt als volgt vastgesteld:

- het beschikbare budget is maximaal gelijk aan een vijfde van de overschrijding van de beleidsdekkingsgraad ten opzichte van:
  - 110%, vermeerderd met
  - het benodigde vermogen voor toekenning van een toeslag van de groeivoet van het prijsindexcijfer;
- de beleidsdekkingsgraad moet na de extra toeslagverlening het niveau van het vereist eigen vermogen behouden.

Een extra toeslag kan worden verleend indien en voor zover met betrekking tot de voorgaande jaren de toeslagen niet volledig zijn verleend op basis van de toeslagmaatstaf.

Een beschikbaar budget voor een extra toeslagverlening zal naar rato van de niet volledig verleende toeslag worden ingezet voor extra toeslagverlening op de pensioenaanspraken en pensioenrechten van deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en andere aanspraakgerechtigden.

Op basis van de in 2019 uitgevoerde ALM-studie kan bij een beleidsdekkingsgraad van ca. 130% een volledige toeslag worden verleend ter grootte van de CPI.
Deze grens wordt ieder jaar ten behoeve van het te nemen toeslagbesluit opnieuw vastgesteld.

Per 1 januari 2019 werkt dit zich als volgt uit:

- bij een beleidsdekkingsgraad van ca. 130% kan een volledige toeslag worden verleend (100% van het prijsindexcijfer);
- bij een beleidsdekkingsgraad lager dan 110% wordt geen toeslag verleend;
- bij tussenliggende beleidsdekkingsgraden kan lineair worden geïnterpoleerd;
- bij een beleidsdekkingsgraad van bijvoorbeeld 120% kan dan een toeslag worden verleend van $(120\% - 110\%) / (130\% - 110\%) = 10/20^{\text{de}}$ van de toeslagmaatstaf (=50% van het prijsindexcijfer);
- bij een beleidsdekkingsgraad van ca. 130% of hoger: volledige toeslagverlening op basis van de toeslagenmaatstaf en extra toeslagverlening op basis van een indexatiebudget ter grootte $1/5^{\text{de}}$ van het verschil tussen de beleidsdekkingsgraad en ca. 130% voor het inhalen van in de niet volledig verleende toeslagen en kortingen.

Het bedrag dat bij het verlenen van inhaaltoeslag in aanmerking komt, mag niet hoger zijn dan het werkelijk gemiste bedrag aan gemiste toeslagen of doorgevoerde pensioenverlagingen

- Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen vermindering van pensioenaanspraken en gemiste toeslagen. Deze bedragen worden dus bij elkaar opgeteld;
- Reeds uitbetaalde pensioenuitkeringen, afgekochte pensioenaanspraken en reeds overgedragen waardeoverdrachten komen niet voor compensatie in aanmerking;
- Het aantal te compenseren jaren is niet gemaximeerd;
- De bedragen aan gemiste toeslagen en doorgevoerde verlagingen worden cumulatief bijgehouden. Verleende inhaaltoeslagen worden niet aan een bepaald jaar toegewezen. Er is dus geen sprake van een LIFO of FIFO systeem.

Het bovenstaande geschetste is de uitwerking van de leidraad. Het bestuur beslist evenwel jaarlijks of en in hoeverre toeslagen worden verleend.

Periodieke toets en rapportages

De toets in hoeverre het gevoerde beleid tot het gewenste resultaat leidt zal ten minste jaarlijks plaatsvinden aan de hand van de door het fonds en adviseurs uitgebrachte rapportages, in het bijzonder het jaarlijkse rapport van de adviserend actuaris waarin het resultaat van het fonds geanalyseerd wordt naar zijn oorzaken. In de jaarlijkse toets zal in ieder geval getoetst worden aan de in bijlage 3 bij deze nota genoemde grenzen voor het minimaal vereist vermogen en het vereist vermogen. Bijlage 3 bevat een specificatie van de meest recente uitwerking van deze grootheden.

Op basis van de DNB-kwartaalrapportage en de maandrapportage van de vermogensbeheerder wordt periodiek gerapporteerd over de samenstelling van de beleggingsportefeuille, over de beleggingsresultaten evenals over het verloop van de dekkingsgraad, de beleidsdekkingsgraad en het vereist vermogen.

Op basis van de ontwikkeling van de uitkomsten in de loop der jaren kan bijstelling van het beleid of de invulling daarvan plaatsvinden.

Sturingsmiddelen

Binnen het kader van de financiële opzet heeft het pensioenfonds de volgende sturingsmiddelen:

- aanpassen van de beleggingsportefeuille;
- aanpassen van de toeslagen;
- aanpassen van de aanspraken.

Aanpassen van de beleggingsportefeuille

De risicometing en resultaatsevaluatie door het pensioenfonds en de situatie op de financiële markten zouden aanleiding kunnen geven om de beleggingsportefeuille aan te passen. Indien dit leidt tot een wijziging van de risicohouding, kan dit pas na overleg met de bij de risicohouding betrokken partijen.

Aanpassen van de toeslagen

Op het moment dat de middelen van het pensioenfonds het niet toelaten de wenselijke toeslagen toe te passen, kan besloten worden minder toeslag of geen toeslag toe te kennen.

Aanpassen van de aanspraken

Indien de hiervoor genoemde sturingsmiddelen niet het vereiste effect hebben, kan worden besloten de opgebouwde pensioenaanspraken en –rechten te verminderen en indien nodig de op risicobasis verzekerde pensioenen te verminderen.

Ter onderbouwing van het beleid en de inzet van de financiële sturingsmiddelen (premie, toeslagverlening, vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten en samenstelling beleggingsportefeuille) laat het bestuur periodiek ALM studies uitvoeren.

Jaarrekening en jaarverslag

Het fonds meldt jaarlijks de hoogte van de reële dekkingsgraad van het pensioenfonds aan de toezichthouder en vermeldt deze in de jaarrekening en het jaarverslag. De reële dekkingsgraad is gelijk aan de beleidsdekkingsgraad gedeeld door de beleidsdekkingsgraad die is vereist voor voorwaardelijke toeslagverlening ter hoogte van de minimale verwachtingswaarde voor de groeivoet van het prijsindexcijfer (1,9%), bedoeld in artikel 23a, eerste lid, onderdeel a, en tweede lid, van het Besluit FTK Pensioenfondsen.

Ook de hoogte en samenstelling van de totale kostendekkende premie, de totale gedempte kostendekkende premie en de totale feitelijke premie worden in de jaarrekening en het jaarverslag vermeldt. Daarnaast worden in de jaarrekening en het jaarverslag het minimaal vereist vermogen, het vereist vermogen en de beleidsdekkingsgraad vermeldt.

De toets in hoeverre het gevoerde beleid tot het gewenste resultaat leidt zal ten minste jaarlijks plaatsvinden aan de hand van de door het fonds en adviseurs uitgebrachte rapportages, in het bijzonder het jaarlijkse rapport van de adviserend actuaire waarin het resultaat van het fonds geanalyseerd wordt naar zijn oorzaken. In de jaarlijkse toets zal in ieder geval getoetst worden aan het minimaal vereist vermogen en het vereist vermogen. Bijlage 3 bevat een specificatie van de meest recente uitwerking van deze grootheden.

Op basis van de DNB-kwartaalrapportage wordt periodiek gerapporteerd over de samenstelling van de beleggingsportefeuille, over de beleggingsresultaten evenals over het verloop van de dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad.

Op basis van de ontwikkeling van de uitkomsten in de loop der jaren kan bijstelling van het beleid of de invulling daarvan plaatsvinden.

Risico's

CRH Pensioenfonds hecht veel waarde aan een gedegen beleid op het gebied van risicomanagement. Het fonds speelt daarmee in op de toenemende complexiteit van de bedrijfsvoering, de wet- en regelgeving en de zwaardere eisen die de toezichthouders in dat verband stellen.

Het risicomanagement van CRH Pensioenfonds is gebaseerd op de indeling in risico categorieën zoals deze in FIRM (Financiële Instellingen Risicoanalyse Methode) en de in 2012 geïntroduceerde nieuwe toezichtsaanpak FOCUS wordt gehanteerd.

Een van de belangrijkste beheersmaatregelen voor de financiële risico's betreft de vaststelling van grenzen waarbinnen de portefeuille moet bewegen. Voor de onderstaande financiële risico's zijn deze grenzen vastgesteld en vastgelegd in het limietenkader. Het limietenkader wordt jaarlijks door het bestuur vastgesteld en vormt de basis voor de risicomonitoring. De risicomonitoring is zo ingeregeld dat alle limieten onafhankelijk (door minimaal 2 partijen) worden bewaakt en de uitkomsten gerapporteerd aan het bestuur.

Hieronder volgt een beknopte omschrijving van de relevante risico's en getroffen beheersmaatregelen.

Balansrisico

Het balansrisico heeft betrekking op de beweeglijkheid van de dekkingsgraad. Het structurele balansrisico wordt vastgesteld in het ALM-proces.

Renterisico

Het renterisico is het risico dat de waarden van de beleggingsportefeuille zich anders ontwikkelen dan de voorziening pensioenverplichtingen als gevolg van (ongunstige) veranderingen in de marktrente. Het acceptabele renterisico wordt vastgesteld in het ALM proces en jaarlijks herijkt bij de vaststelling van het beleggingsplan.

Het renterisico wordt zowel strategisch (balansniveau) als tactisch (de uitvoering van de bij de renteafdekking betrokken beleggingsmandaten) beheerst.

Curverisico

Het curverisico is het risico dat de afdekking voor de verschillende looptijdsegmenten afwijkt van de gewenste mate van afdekking van de verplichtingen op deze looptijdsegmenten. Dit kan aanleiding zijn voor mismatchresultaten in geval van niet-parallelle verschuivingen in de

marktrente. Om de effectiviteit van de renteafdekking te waarborgen is een nauwkeurige afdekking over verschillende looptijden noodzakelijk. Het fonds heeft hiertoe per looptijdenbucket een maximale afwijking vastgesteld.

Marktrisico

Marktrisico is het risico dat de waarde van de zakelijke waarden (aandelen) verandert door veranderingen in de marktprijzen van deze waarden. Het marktrisico van het fonds is een resultante van de gekozen risicohouding en het strategische beleggingsbeleid en sluit aan bij de doelstellingen van het fonds.

Het structurele marktrisico wordt beheerst binnen het ALM-proces. Daarin wordt een zodanige beleggingsmix vastgesteld dat het marktrisico acceptabel is. De feitelijke beleggingsmix mag binnen vastgestelde bandbreedtes afwijken van de strategische beleggingsmix.

Valutarisico

Valutarisico is het risico dat de waarde van de beleggingen verandert door veranderingen in valutakoersen. Valutarisico's worden eventueel afgedekt met valutaderivaten.

Inflatierisico

Inflatierisico is het risico dat bezittingen minder waard worden door de stijging van het prijspeil. Inflatierisico wordt momenteel niet met specifieke instrumenten afgedekt.

Kredietrisico

Kredietrisico is het risico dat een tegenpartij contractuele of andere overeengekomen verplichtingen niet nakomt. Verplichtingen zijn onder andere naast beleggingen in staatsobligaties beleggingen in Credits, High Yield obligaties, Emerging Market Debt en Asset Backed Securities. Hierbij gelden de normpercentages, de minima en de maxima die per subcategorie in het beleggingsmandaat zijn vastgelegd. Aan deze obligaties kleven kredietrisico's. De risico's worden echter zo veel mogelijk beperkt doordat een goede diversificatie over verschillende soorten debiteuren plaatsvindt, alsmede door hierin te beleggen via beleggingsfondsen, die per fonds een brede spreiding qua debiteuren hebben. Sectorconcentraties en bedrijfsconcentraties zijn daarmee beperkt.

Wat betreft kredietrisico zijn er binnen de richtlijnen minima bepaald ten aanzien van de kwaliteit van de uitzettingen in de sfeer van de vastrentende waarden.

Tegenpartijrisico

Tegenpartijrisico betreft het risico dat tegenpartijen hun verplichtingen aan het fonds niet kunnen nakomen, bijvoorbeeld door een faillissement.

Het tegenpartijrisico wordt beperkt door alleen (niet-beursgenoteerde) transacties aan te gaan met partijen die als solide worden beschouwd en die onder meer een minimale credit-rating hebben. Het tegenpartijrisico wordt ook beperkt door transacties aan te gaan met verschillende tegenpartijen.

Eén van de activiteiten die in het kader van de beheersing van het tegenpartijrisico speciale aandacht vraagt is het uitlenen van effecten, doorgaans aangeduid met "securities lending" (uitlenen van effecten). Securities lending is de overdracht van financiële instrumenten door de eigenaar aan een andere investeerder of financieel intermediair. Eventueel hiermee verband houdende risico's worden zoveel mogelijk beperkt door middel van adequate contractuele regelingen waarin zekerheden zijn geregeld.

Verzekeringstechnisch risico

Naast de financiële risico's staat het fonds bloot aan verzekeringstechnische risico's, waarvan het langlevensrisico de belangrijkste is. Andere verzekeringstechnische risico's zijn kortlevensrisico en het arbeidsongeschiktheidsrisico.

Om bovengenoemde risico's zoveel mogelijk te mitigeren hanteert het pensioenfonds in de bepaling van de voorziening pensioenverplichtingen prudente veronderstellingen voor ervaringssterfte en toekomstige verbetering van de levensverwachting.

Het pensioenfonds heeft de risico's op overlijden en arbeidsongeschiktheid op stop-loss basis herverzekerd bij de Zwitserse Maatschappij van Levensverzekering en lijfrente, Kantoor voor Nederland (Zwitserleven) voor de volgende risico's boven eigen behoud: (tijdelijk) nabestaandenpensioen, wezenpensioen en premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid.

Het huidige contract met de herverzekeraar loopt van 1 januari 2018 tot en met 31 december 2021. Per 1 januari 2022 wordt dit contract met drie jaar verlengd tot en met 31 december 2024. Na afloop van deze periode wordt de som van de verschuldigde overlijdenskapitalen en de som van de arbeidsongeschiktheidskapitalen bepaald. Als dit bedrag groter is dan het eigen behoud over de contractperiode wordt het verschil aan het fonds uitgekeerd. Hiermee is het fonds gedeeltelijk gedekt voor de financiële gevolgen van aanzienlijk hogere sterfte of opgetreden arbeidsongeschiktheid onder de deelnemers van het fonds dan op basis van de gehanteerde grondslagen mocht worden verwacht. Het overlijdensrisico en het arbeidsongeschiktheidsrisico worden hiermee in geval van calamiteiten gemitigeerd. Catastrofeschade is tot een bedrag van € 100.000.000 per jaar gedekt.

Het restrisico bestaat voor het pensioenfonds uit het verschil tussen het eigen behoud (ter grootte van 125% van de jaarpremie bij volledige herverzekering) en de ontvangen risicopremies (onderdeel van de feitelijke premie). Dit restrisico is door het bestuur acceptabel bevonden.

Het bestuur van CRH Pensioenfonds stelt als minimale eis aan de rating van de herverzekeraar dat deze als investment grade (BBB) kwalificeert. Jaarlijks wordt de rating van de herverzekeraar getoetst door de risicomanagementcommissie.

Relatieve marktrisico

Dit is het risico dat de vermogensbeheerders bij de uitvoering van het actieve beleggingsbeleid afwijken van posities in de benchmark. Hiertoe zijn strategische marges gedefinieerd.

Toegestane afwijkingen ten opzichte van de normen zijn slechts bedoeld om marktschommelingen op te vangen. De tactische ruimtes die per beleggingsfonds gelden moeten zijn vastgelegd in de fondsspecificaties.

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat liquiditeitstekorten optreden door het onvoldoende op elkaar afgestemd zijn van timing en omvang van inkomende en uitgaande kasstromen. Liquiditeitsrisico is ook het risico dat niet binnen een redelijk afzienbare termijn tegen een redelijke prijs gehandeld kan worden.

Het liquiditeitsrisico van het fonds is beperkt, allereerst omdat het fonds relatief jong is en er ieder maand per saldo nog premies binnenkomen om te beleggen. Het liquiditeitsrisico is verder beperkt doordat de fondsen waarin wordt belegd een dagelijkse liquiditeit hebben. Wel dient de valuta afdekking afgerekend te worden.

Concentratierisico

Concentratierisico is het risico dat een adequate spreiding binnen de beleggingen ontbreekt. Hiervan kan sprake zijn wanneer een (relatief) groot deel van de beleggingsportefeuille geïnvesteerd is in één specifieke beleggingscategorie, één specifieke onderneming, één specifieke sector of één specifieke regio of wanneer het fonds overmatig is blootgesteld aan één specifieke risicocategorie.

De beleggingsportefeuille van het fonds is zodanig samengesteld dat concentratierisico zo veel mogelijk wordt uitgesloten.

Risico's bij derivatengebruik

Het gebruik van afgeleide financiële instrumenten (derivaten) is toegestaan, onder de voorwaarde dat het gebruik van derivaten er niet toe mag leiden dat de beleggingsportefeuille materieel gezien een samenstelling krijgt die buiten de door het bestuur vastgestelde bandbreedtes en overige beleggingsrichtlijnen ligt.

Derivaten worden in belangrijke mate gebruikt ter afdekking en beheersing van uit de beleggingen voortvloeiende rente- en valutarisico's.

Operationeel risico

Het operationeel risico is het risico op verlies resulterende uit inadequate of falende interne processen, mensen en systemen of van externe gebeurtenissen. Operationele risico's kunnen een negatieve impact hebben op een goede uitvoering van de pensioenregeling en het beleggingsbeleid. De International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB) heeft een standaard rapportage opgesteld (ISAE 3402) voor het rapporteren over de interne beheersing bij serviceorganisaties. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen een type I rapport, waarin de beheersmaatregelen zijn beschreven en het bestaan hiervan wordt getest, en een type II rapport, waarbij ook is beoordeeld of een effectieve werking van de beschreven beheersmaatregelen over de aangegeven periode kan worden vastgesteld.

Door het overleggen van de ISAE 3402 of daarmee vergelijkbare rapportage, waarin begrepen een Assurance-rapport van een externe accountant, kan een serviceorganisatie laten zien welke maatregelen zij heeft genomen om de risico's te beheersen en of de werking van die beheersmaatregelen gedurende een bepaalde periode kon worden vastgesteld.

Het kunnen beschikken over een ISAE 3402 verklaring of een daarmee vergelijkbare rapportage van de serviceorganisaties komt tevens tegemoet aan de beleidsregel 'Uitbesteding Pensioenfondsen'. Hierin stelt DNB dat een pensioenfonds voor de juistheid van alle uitbestede werkzaamheden verantwoordelijk is en blijft. CRH Pensioenfonds vraagt haar uitbestedingspartijen, voor zover relevant, een ISAE rapportage te overleggen en heeft een intern proces ter beoordeling van deze rapportages.

Systeemrisico's

Systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert, waardoor beleggingen van het fonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het fonds niet beheersbaar anders dan ervoor te zorgen dat de portefeuille te allen tijde zo goed mogelijk is gespreid en dat er op korte termijn geen acute liquiditeitsproblemen kunnen optreden. De kredietcrisis die zich in 2008 heeft voorgedaan, kan beschouwd worden als een systeemrisico. De mogelijke impact van systeemrisico's wordt geanalyseerd met behulp van scenarioanalyses (stress-tests). Over de uitkomsten daarvan wordt aan het bestuur gerapporteerd.

Omgevingsrisico

Het omgevingsrisico is het risico als gevolg van buiten het fonds komende veranderingen op het gebied van concurrentieverhoudingen, belanghebbenden bij het fonds, reputatie, ondernemingsklimaat en aantal deelnemers.

IT Risico

Het IT-risico is het risico op verlies als gevolg van tekortkomingen in geautomatiseerde processen of systemen. Tot dit risico worden ook onderwerpen op gebied van data-integriteit en informatiebeveiliging gerekend. Het fonds heeft het merendeel van haar primaire bedrijfsprocessen uitbesteed aan uitbestedingspartijen, waaronder ook de IT-beheersingsprocessen. Deze IT-beheersingsprocessen zijn onderdeel van de ISAE 3402-verklaring. Daarnaast heeft het fonds een informatiebeveiligingsbeleid ontwikkeld op basis waarvan toezicht wordt gehouden ten aanzien van de uitvoering van de IT-beheersingsprocessen.

Integriteitsrisico

Het integriteitsrisico kan worden omschreven als het gevaar voor aantasting van de reputatie of van het vermogen van het fonds als gevolg van een ontoereikende naleving van hetgeen bij wet is voorgeschreven. Het fonds heeft voor de beheersing van de integriteitsrisico's door medewerkers een gedragscode, beleid en richtlijnen ontwikkeld. Een onafhankelijke toezichthouder (Compliance Officer) houdt toezicht op de naleving van deze voorschriften door de medewerkers en andere direct betrokkenen van het fonds.

Juridisch risico

Bij het juridisch risico kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het risico dat het pensioenfonds onbedoeld zich niet zou houden aan bepaalde wet- en regelgeving, wat op enig moment zou kunnen leiden tot boetes en/of claims. Ook kunnen partijen waaraan het fonds taken uitbesteedt juridische zaken bewust of onbewust slecht regelen, waardoor voor het pensioenfonds schade zou kunnen ontstaan. Voor specifieke juridische trajecten wordt een beroep gedaan op externe specialisten.

8

Beleggingsbeleid

Inleiding, beleggingsdoel

Het hoofddoel van het beleggingsbeleid is het, binnen aanvaardbare risicogrenzen en de vastgelegde risicohouding, leveren van een optimale bijdrage aan het veiligstellen van de pensioenaanspraken van de (gewezen) deelnemers en gepensioneerden. Er wordt geprobeerd beleggingsrisico's zo goed mogelijk te beheersen en voldoende rendement te behalen om aan de pensioenverplichtingen te voldoen. Er wordt hierbij rekening gehouden met de verplichtingen(structuur) van het fonds, de daarmee samenhangende risico's en de solvabiliteitseisen die voor het fonds gelden.

Prudent person

In de Pensioenwet is in artikel 135 vastgelegd dat een pensioenfonds een beleggingsbeleid moet voeren dat in overeenstemming is met de prudent person regel. Het fonds geeft hier uitvoering aan zoals weergegeven in bijlage "Onderbouwing Prudent Person 2022".

Strategisch beleggingsbeleid

Het strategische beleggingsbeleid wordt door het bestuur vastgesteld en beschrijft de verdeling van de beleggingsportefeuille over de verschillende beleggingscategorieën en de mate van renteafdekking. Hierbij wordt een afweging gemaakt tussen het verwachte rendement en het risico van de beleggingen en wordt er rekening gehouden met de risicohouding van het fonds. Bij de vaststelling van het beleggingsbeleid en de concrete invulling van richtlijnen maakt het bestuur mede gebruik van een 'Asset Liability Management'-analyse (ALM-studie). Deze studie wordt eens per drie jaar uitgevoerd of zoveel eerder als het bestuur dit nodig acht. De meest recente ALM-studie is in de tweede helft van 2022 uitgevoerd, en heeft buiten de aanpassing van de beleidsstaffel ten behoeve van de afdekking van het renterisico, niet geleid tot een aanpassing van het strategisch beleggingsbeleid. De ALM-studie en de inputvariabelen die daarbij zijn gebruikt voldoen aan de wettelijke eisen die gelden (maximaal toegestane parameters). Op jaarbasis vindt door het fonds verder een analyse plaats van de toekomstige ontwikkeling van het pensioenfonds door middel van een haalbaarheidstoets.

Investment beliefs

Investment beliefs dienen als basis voor de uitvoering van het beleggingsbeleid. Het bestuur heeft begin 2019 de overtuigingen over het beleggingsbeleid geactualiseerd.

Doelstelling van Beleggingen

- **De beleggingen moeten gericht zijn op het nu en in de toekomst kunnen voldoen aan de verplichtingen van het fonds. Risico moet beschouwd worden in termen van waarschijnlijkheid dat niet aan de verplichtingen voldaan kan worden.**
- Het pensioenfonds heeft de ambitie om pensioenen te kunnen indexeren, waarbij het risico dat de pensioenen mogelijk gekort moeten worden niet uit het oog wordt verloren.

Risico rendement

- **Het fonds onderkent dat rendement alleen kan worden bereikt met het nemen van risico, terwijl risico geen garantie geeft dat er rendement zal worden gegenereerd.**
- Risicobeheer neemt een centrale plek in bij het nemen van alle beleggingsbeslissingen. Het pensioenfonds streeft ernaar om alleen risico's te nemen die naar verwachting waarde toevoegen.

Actief-passief binnen Asset classes

- **Sommige markten zijn efficiënt, andere niet. Niet efficiënte markten bieden de mogelijkheid middels actief beheer extra rendement te behalen. Bij de afweging tussen actief en passief beleggen zijn kosten en governance belangrijke aandachtspunten.**

Transparantie

- **Aangezien een gebrek aan transparantie een risico herbergt, streeft het fonds naar transparantie ten aanzien van de beleggingen.**

Derivaten

- **Het gebruik van derivaten voor het verminderen van risico's is toegestaan evenals het gebruik van deze derivaten voor een efficiënt portefeuillebeheer.**
- Het gebruik van derivaten mag niet gebruikt worden voor speculatie. De werking van de te gebruiken derivaten moet in hoofdlijnen begrijpelijk zijn.

Complexiteit

- **Complexiteit van de beleggingen moet in overeenstemming zijn met de kennis en governance binnen de organisatie.**
- Hierbij rekent het fonds het pensioenbureau en adviseurs ook als onderdeel van de organisatie.

Rolverdeling bestuur-extern

- **Het bestuur stelt het beleggingsbeleid vast en de uitvoering ligt bij andere partijen.**
- Uiteraard controleert het bestuur de uitvoering, hierbij gesteund door de beleggingscommissie en haar adviseurs.

Maatschappelijk Verantwoord beleggen

- **Het fonds waardeert goed bestuur en maatschappelijk verantwoord beleggen als belangrijk en streeft ernaar haar portefeuille in lijn hiermee in te richten.**
- Het fonds wil zakendoen met vermogensbeheerders die de UNPRI hebben ondertekend. Bij de selectie van vermogensbeheerders vormt de integratie van maatschappelijk verantwoord beleggen een belangrijk onderdeel van de besluitvorming.

Diversificatie

- **Diversificatie verhoogt de efficiëntie van het genomen risico.**

Liquiditeit

- **Er bestaat een premie voor illiquiditeit en voor het beleggen op lange termijn**
- Door de lange termijn verplichtingshorizon is het mogelijk in minder liquide categorieën te beleggen en hiervoor een extra risicopremie te incasseren.

Kosten

- **Het fonds is kostenbewust en weegt daarbij de kosten af tegen de verwachte toegevoegde waarde die daar tegenover staat.**

Jaarlijks beleggingsplan

De beleggingsstrategie wordt ieder jaar geëvalueerd. Jaarlijks wordt aan het einde van het jaar een beleggingsplan opgesteld voor het komende jaar. Daarin kan onder andere rekening worden gehouden met de resultaten van de evaluatie. In het beleggingsplan wordt het lange termijn strategische beleggingsbeleid concreet uitgewerkt voor de korte termijn. Het beleggingsplan dient ook te voldoen aan de eisen die gelden met betrekking tot de prudent person regel.

In het jaarlijks door het bestuur op te stellen beleggingsplan worden nadere afbakeningen binnen de grenzen van het bepaalde risicobudget vastgesteld. Daarbij wordt aandacht besteed aan de korte termijn invulling van het beleid ten aanzien van:

- De gewenste mate van renteafdekking en een bandbreedte ten aanzien van de renteafdekking;
- Een bandbreedte ten aanzien van de hoofdcategorieën;
- Toegestane en niet toegestane type beleggingen binnen de beleggingscategorieën;
- Een nadere uitsplitsing naar beleggingen binnen de hoofdcategorieën met bijbehorende bandbreedtes;
- Tevens worden de benchmarks gedefinieerd;
- De mate van beperking van het valutarisico.

Het beleggingsplan wordt met de vermogensbeheerder besproken. Na definitieve vaststelling van het beleggingsplan door het bestuur wordt deze mede verstrekt aan de vermogensbeheerder.

Risicohouding en vertaling naar beleggingsbeleid

De uitkomsten van de in 2022 verrichte ALM studie geven geen aanleiding om het risicoprofiel van de beleggingen aan te passen met uitzondering van de rentestafel die in 2022 is aangepast. De door het bestuur van het fonds gewenste risicohouding is met stakeholders als het verantwoordingsorgaan, de pensioenraad en de werkgever afgestemd.

Huidig strategische beleggingsbeleid/strategie

Op 31 december 2022 houdt het fonds de volgende strategische normverdeling voor haar vermogen aan over de verschillende beleggingscategorieën om vanwege marktbewegingen, alsmede als tactische ruimte voor de vermogensbeheerder, om daarvan maximaal af te wijken:

Schema A

Beleggingscategorie	Norm	Bandbreedte	
		Minimum	Maximum
Vastrentende waarden	67,5%	62,5%	72,5%
Aandelen	32,5%	27,5%	37,5%
Liquiditeiten	0%	-5%	5%
Totaal	100%		

Verder is de portefeuille opgedeeld in een matching & return deel

Beleggingscategorie	Norm	Bandbreedte	
		Minimum	Maximum
Matchingportefeuille	59%	54%	64%
Returnportefeuille	41%	36%	46%
Totaal	100%		

De waardering van de beleggingen dient op marktwaarde te geschieden. Als er geen beurswaarde beschikbaar is, bijvoorbeeld omdat er geen officiële notering bestaat voor de betreffende investering, worden de bezittingen gewaardeerd tegen de laatst bekende intrinsieke waarde. De NAVs (waardes) van de beleggingsfondsen worden op jaarbasis door een accountant gecontroleerd. Van de fondsen wordt ook een jaarverslag gepubliceerd.

Het fonds heeft ervoor gekozen voornamelijk in liquide beleggingscategorieën te willen beleggen. Verder belegt het fonds bewust in beleggingsfondsen, omdat zo gemakkelijker sprake kan zijn van een goede spreiding qua onderliggende beleggingen.

De vermogensbeheerder voert geen tactische asset allocatie op bovengenoemde beleggingscategorieën. De toegestane afwijkingen ten opzichte van de normen zijn slechts bedoeld om marktschommelingen op te vangen. De toegestane bandbreedtes zijn ook in het ondertekende mandaatformulier met de vermogensbeheerder vastgelegd. De tactische ruimtes die per beleggingsfonds gelden zijn vastgelegd in de fundspecificaties. Op basis van prospectussen, essentiële beleggersinformatie en factsheets heeft het fonds inzicht in de beleggingsspecifieke richtlijnen van ieder beleggingsfonds. Monitoring van het naleven van deze richtlijnen en naleving van de wettelijk vereiste uitsluitingen en sanctiemaatregelen vindt plaats door de vermogensbeheerder van ieder beleggingsfonds minimaal één keer per jaar aan Altis te laten bevestigen dat deze de fondsspecifieke richtlijnen, wettelijk vereiste uitsluitingen en sanctiemaatregelen heeft nageleefd. Altis neemt het op haar beurt mee in de evaluatie die het minimaal één keer per jaar aan de beleggingscommissie presenteert en met de commissie

bespreekt. De bevestigingen en de daarbij horende opmerkingen en/of toevoegingen worden na bespreking in de beleggingscommissie vervolgens vastgelegd in de notulen van de beleggingscommissie.

Beleggingsrisico's en risicobeleid

Marktrisico/zakelijke waarden risico

Marktrisico is het risico dat de waarde van de zakelijke waarden (aandelen) verandert door veranderingen in de marktprijzen van deze waarden. Het marktrisico van het fonds is een resultante van de gekozen risicohouding en het strategische beleggingsbeleid en sluit aan bij de doelstellingen van het fonds.

Het structurele marktrisico wordt beheerst binnen het ALM-proces. Daarin wordt een zodanige beleggingsmix vastgesteld dat het marktrisico acceptabel is. De feitelijke beleggingsmix mag binnen vastgestelde bandbreedtes afwijken van de strategische beleggingsmix.

Alle zakelijke waarden zijn belegd in aandelen. De aandelenbeleggingen worden wereldwijd gespreid belegd over verschillende regio's, landen, sectoren en bedrijven om het risico te spreiden.

De strategische regiogewichten van de aandelenportefeuille zijn als volgt:

Ontwikkelde markten:	25%
Opkomende markten:	5%

Bij de selectie van beleggingsfondsen kijkt het bestuur naar de maximale tracking error van de betreffende beleggingsfondsen. Deze tracking errors moeten passen bij het risicoprofiel van de beleggingen van het fonds alsmede bij de specifieke beleggingscategorie.

Renterisico en beleid renteafdekking

Het renterisico is het risico dat de waarden van de beleggingsportefeuille zich anders ontwikkelen dan de voorziening pensioenverplichtingen als gevolg van (ongunstige) veranderingen in de marktrente.

Het bestuur hanteert een beleidsstaffel. Doel van deze staffel is om bij een lage lange rente het renterisico verder open te zetten. Deze staffel bevat een aantal ijkpunten. Wanneer de 30-jaars swaprente beneden de in de staffel gedefinieerde niveaus zakt, is dit aanleiding om met beleggingscommissie en bestuur te bezien of de mate van renteafdekking kan worden teruggebracht naar een eveneens tevoren bepaald niveau. Dezelfde ijkpunten zijn benoemd om bij een stijgende rente de mate van renteafdekking weer te verhogen. Dit is echter geen automatisme. De beleidsstaffel fungeert hierbij als een handvat. Het bestuur zal te allen tijde de marktomstandigheden van dat moment in ogenschouw nemen.

Het fonds had per 1 januari 2022 het renterisico van de nominale verplichtingen (op basis van de verplichtingen berekend op marktwaarde) strategisch voor 35% afgedekt (hierbij gold een minimum van 30% en een maximum van 40%). In de loop van het jaar 2022 is als gevolg van de gestegen rente de strategische renteafdekking in 5 stappen verhoogd van 35% naar 60%. Bij de renteafdekking geldt een minimum van 55% en een maximum van 65%. In 2022 is de beleidsstaffel aangepast. Op basis van ALM-resultaten (doorrekeningen alternatieve rentestaffels) en sensitiviteitstabellen heeft het bestuur hiertoe besloten. Zie onderstaande tabel.

Tabel IJkpunten afdekking renterisico		
Rente percentage 30 jaar Swap	Afdekkingspercentage	Bandbreedte
< - 1,00%	40%	+/- 5%
1,00% - 1,25%	45%	+/- 5%
1,25% - 1,50%	50%	+/- 5%
1,50% - 1,75%	55%	+/- 5%
1,75% - 2,00%	60%	+/- 5%
2,00% - 2,50%	65%	+/- 5%
2,50% - 3,00%	70%	+/- 5%
3,00% - 3,50%	75%	+/- 5%
> 3,50%	80%	+/- 5%

Vanuit praktische overwegingen zal het bestuur in principe besluiten tot een aanpassing van de procentuele afdekking van het renterisico als de rente zich twee achtereenvolgende maandeinden boven of beneden een bepaald triggerpoint bevindt. De achterliggende gedachte hierbij is om het aantal transacties en de daarmee samenhangende aan- en verkoopkosten te beperken. Het bestuur kan besluiten een aanpassing van de procentuele afdekking van het renterisico (nog) niet door te voeren, bijvoorbeeld omdat de rente langere tijd rondom een trigger point blijft bewegen. Het bestuur heeft besloten om niet meer beneden de 40% afdekking te dalen. Op het moment van vaststellen van bovenstaande tabel in december 2022 dekt het fonds strategisch 60% van het renterisico op marktwaarde af.

Voor de renteafdekking wordt gebruik gemaakt van een matchingportefeuille. De matchingportefeuille bestaat uit 3 NN IP DMR (Duration Matching Range) fondsen en een liquiditeitsfonds van NN IP, bedrijfsobligatiefondsen en een hypotheekleningenfonds.

De vermogensbeheerder mag de renteafdekking met 'eigen' fondsen invullen. De redenen om niet te eisen dat fondsen van een derde partij gekozen zouden moeten worden zijn:

- Het gaat om een passieve afdekking van de verplichtingen waardoor het onderscheid tussen partijen gering is. Het gaat hier niet om een gewenste beleggingsstijl of een verschil in historische performance.
- Het afdekken van verplichtingen betreft een logische rol voor de "fiduciair beheerder". Een dergelijke partij kan het geheel van de balans overzien, zowel de verplichtingen als de verschillende onderdelen van de Matching portefeuille (de fondsen met de swaps en bonds, cash, bedrijfsobligatiefondsen en hypotheekleningenfondsen).
- Het is qua vermogensbeheervergoeding aantrekkelijk voor CRH PF om deze dienst als 'pakket' bij de andere diensten in te kopen.

De beleggingscommissie heeft onderzocht of de beleggingsfondsen van NN IP, specifiek bedoeld voor het afdekken van renterisico, voldoen aan de eisen die CRH PF stelt.

De DMR fondsen van NN IP zijn fondsen die speciaal zijn bedoeld om het renterisico af te dekken. De DMR fondsen hebben ieder een eigen duration profiel: fonds M heeft een duration van 4-5 jaar, fonds L van 20-22 jaar en fonds XL van circa 40 jaar. Deze duration behalen de fondsen door te beleggen in (centraal geclearde) swaps, obligaties en cash. Om de betreffende duration te behalen is het de vermogensbeheerder van de DMR fondsen toegestaan gebruik te maken van leverage (hefboomwerking). De bruto leverage van ieder fonds mag niet hoger zijn dan 500%. De ervaring over de afgelopen jaren leert dat de feitelijke bruto leverage vrijwel nooit 200% overschrijdt.

De vermogensbeheerder gaat de mix van de drie durationfondsen plus het Liquiditeitenfonds op dagbasis beheren, zodat het renterisico binnen de bandbreedte rondom het strategische renteafdeckingspercentage blijft: de DV01 van de verplichtingen wordt bepaald en daar mag de DV01 van de portefeuille niet meer dan 5%-punt (bijvoorbeeld 100 euro bij een DV01 van 1000 euro) van afwijken.

Vervolgens mag het absolute verschil in rentegevoeligheid tussen korte en lange renteschokpunten (50+40+30+20) – (10+5+2) maximaal 5% zijn.

	Norm	Minimum	Maximum
Renteafdeckingspercentage	55%	60%	65%

	Bandbreedte	
	Minimum	Maximum
Per renteschokpunt (2, 5, 10, 20, 30, 40 en 50 jaar)	-5%	+5%
(Totaal renteschokpunten t/m 15 jaar) – (totaal renteschokpunten vanaf 20 jaar)	-5%	+5%

Het werkelijke rente-afdeckingspercentage op basis van marktrente wordt op maandbasis berekend door het pensioenbureau en aan het bestuur verstrekt.

De vermogensbeheerder krijgt op jaarbasis de cashflows van de verplichtingen aangeleverd door het pensioenbureau. Het bestuur geeft de vermogensbeheerder de opdracht (als het op maandbasis berekende afdeckingspercentage op basis van marktrente-kader op enig moment het minimum of maximum afdeckingspercentage overschrijdt) dat de renteafdekking weer wordt teruggebracht binnen de bandbreedte van het strategische afdeckingspercentage.

Maandelijks voert het fonds een analyse uit van de effectiviteit van de renteafdekking. De effectiviteit van de renteafdekking kan in werkelijkheid namelijk hoger of lager uitkomen dan het renteafdeckingspercentage beoogt, doordat de Matching portefeuille geen perfecte weerspiegeling is van de verplichtingenstructuur. Het fonds monitort welke aspecten de afwijking veroorzaken en bij opmerkelijke verschillen wordt navraag gedaan bij de vermogensbeheerder. Het bestuur is zich bewust van het curverisico. Op kwartaalbasis rapporteert de vermogensbeheerder over de curveposities en de oorzaken van de eventuele afwijking van de effectiviteit van de renteafdekking.

Kredietrisico

Het fonds belegt binnen de portefeuille vastrentende waarden niet alleen in staatsobligaties, maar ook in Credits, Global Loans, Emerging Market Debt en Asset Backed Securities. Hierbij gelden de normpercentages, de minima en de maxima die per subcategorie in het beleggingsmandaat zijn vastgelegd.

Aan deze obligaties kleven kredietrisico's. De risico's worden echter zo veel mogelijk beperkt doordat een goede diversificatie over verschillende soorten debiteuren plaatsvindt, alsmede door hierin te beleggen via beleggingsfondsen, die per fonds een brede spreiding qua debiteuren hebben. Sectorconcentraties en bedrijfsconcentraties zijn daarmee beperkt.

Wat betreft kredietrisico zijn er binnen de richtlijnen minima bepaald ten aanzien van de kwaliteit van de uitzettingen in de sfeer van de vastrentende waarden.

De strategie vastrentende waarden van het fonds laat zich als volgt omschrijven (als percentage van de beleggingsportefeuille):

Vastrentende waarden verdeling	Strategische Norm %	Bandbreedte %
Staatsobligaties. Staatsgerelateerd en cash	31	-5/+11
Credits (incl. ABS/covered bonds)	25	-5/+5
Global loans	2,5	-2,5/+2,5
Emerging Market Debt HC	3	-1/+1
Emerging Market Debt LC	3	-1/+1

Voor alle beleggingsfondsen waarin wordt belegd zijn fundspecificaties opgesteld. Hierin staat onder meer opgenomen welke tactische posities binnen ieder fonds ingenomen mogen worden door de vermogensbeheerder.

Bij het beheersen van kredietrisico's wordt verder gekeken naar onder meer de credit ratings van de debiteuren door rating-agencies. Tevens wordt door de beheerder gebruik gemaakt van interne ratingmethodieken.

Voor de allocatie naar staatsobligaties en staatsgerelateerd wordt gebruik gemaakt van de NN IP Duration matching range fondsen. Deze fondsen beleggen in AAA staatsobligaties en een overlay van renteswaps.

Het liquiditeitenfonds dat wordt gehanteerd is het NN (L) Liquid-Eur fonds. Ditzelfde fonds wordt ook toegepast binnen de DMR fondsen. Het gaat hier om een fonds dat belegt in korte leningen (Commercial Papers, Floating Rate Notes, T-Bills) met een zeer korte looptijd (gewogen gemiddelde looptijd maximaal 120 dagen). De minimum rating is A-2 short term en de huidige rating van het fonds is AAf/S1 (S&P).

Op kwartaalbasis wordt door het fonds via de FTK-rapportage en de look through rapportage inzage gekregen in de verdeling van de vastrentende waarden portefeuille over de verschillende rating-klassen.

Concentratierisico

De beleggingsportefeuille van het fonds is zodanig samengesteld dat:

- er wordt belegd in verschillende beleggingscategorieën;
- er wordt binnen aandelen belegd in verschillende regio's, sectoren en ondernemingen;
- er wordt binnen vastrentende waarden belegd in verschillende soorten debiteuren.

Het bovenstaande is erop gericht om concentratierisico zo veel mogelijk uit te sluiten. Verder beleggen de genoemde beleggingsfondsen waarin wordt belegd in een groot aantal

verschillende debiteuren/namen; hierdoor is het belang van het fonds in een individuele debiteur zeer gering.

Inflatierisico

De beleggingsportefeuille bevat geen specifieke producten met als doel het afdekken van het inflatierisico. Wel is de portefeuille dusdanig gediversifieerd dat er ook voor dit scenario een bepaalde mate van robuustheid bestaat. Met name de zakelijke waarden en beursgenoteerd vastgoed kunnen het inflatierisico enigszins beperken. Het inflatierisico is een periodiek terugkerend onderwerp op de agenda van zowel de beleggingscommissie als de risicomanagementcommissie.

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat liquiditeitstekorten optreden door het onvoldoende op elkaar afgestemd zijn van timing en omvang van inkomende en uitgaande kasstromen. Liquiditeitsrisico is ook het risico dat niet binnen een redelijk afzienbare termijn tegen een redelijke prijs gehandeld kan worden.

Het liquiditeitsrisico van het fonds is beperkt, allereerst omdat het fonds relatief jong is en er ieder maand per saldo nog premies binnenkomen om te beleggen. Verder is de hoeveelheid illiquide beleggingen beperkt. (Een groot deel van) de portefeuille heeft een dagelijkse liquiditeit. Het liquiditeitsrisico is daardoor beperkt. De vermogensbeheerder rapporteert op kwartaalbasis over de liquiditeit van de portefeuille. Op maandbasis wordt de valuta afdekking afgerekend waardoor er mogelijk beleggingen liquide gemaakt dienen te worden.

Valutarisico

De maximale exposure naar een valuta is steeds gekoppeld aan de omvang van de onderliggende beleggingscategorie. Valuta's vormen geen afzonderlijke beleggingscategorie.

De vastrentende waarden betreft grotendeels Euro beleggingen. Als er toch beleggingen buiten de Euro plaatsvinden, dan worden deze binnen het betreffende beleggingsfonds afgedekt naar de Euro, met uitzondering van de Emerging Market Debt (local currency) allocatie.

De zakelijke waarden worden indien mogelijk binnen het beleggingsfonds zelf afgedekt. Voor de niet-euro belangen is het volgende strategische valutabeleid geformuleerd waarbij de onderverdeling van de valuta exposure naar ontwikkelde en opkomende markten wordt vastgesteld aan de hand van de landenindeling in de MSCI All Country World Index.

- Totale non-Euro valuta exposure (niet afgedekt):
  - 13,5% met bandbreedte van +3,0% (dus max. 16.5% aan non-Euro currency exposure; geen minimum)
- Ontwikkelde landen valuta exposure:
  - Maximaal 5% aan US\$ exposure
  - Maximaal 2.5% per overig individueel ontwikkelde landen valuta exposure
- Opkomende/Frontier landen valuta exposure:
  - Maximaal 1.5% per valuta
  - Voor Renminbi/Yuan geldt een valutelimiet van maximaal 2.5% gezien de omvang van de marktkapitalisatie en economie van China.

Indien een valutalimiet, als bovenstaand beschreven, wordt overschreden, zal de beleggingscommissie in overleg treden en 1 van de volgende stappen adviseren aan het Bestuur van het fonds:

- 1) Het additioneel hedgen van valuta
- 2) Het verlenen van een waiver voor de overschrijding
- 3) Het afbouwen van de exposure zodanig dat de valuta-limietoverschrijding ongedaan wordt gemaakt

De vermogensbeheerder rapporteert op kwartaalbasis over de valutaposities en begrenzings

Rebalancing beleid

Als de beleggingen in een bepaalde beleggingscategorie of de renteafdekking buiten de bandbreedte treden, zal het pensioenbureau in overleg met de voorzitter van de beleggingscommissie het bestuur en de beleggingscommissie hierover informeren. Daarnaast zal periodiek, ook zonder dat de er sprake is van een overschrijding van de bandbreedtes, een herbalancering binnen de beleggingsportefeuille plaatsvinden. Het bestuur hanteert hierbij de volgende beleidsuitgangspunten.

- Herbalanceer de beleggingscategorie naar halverwege de bandbreedte wanneer de bandbreedte wordt overschreden (met uitzondering van illiquide categorieën als NL Hypotheken).
- Herbalanceer één keer per jaar naar halverwege de bandbreedte voor alle categorieën die zich op dat moment tussen halverwege de bandbreedte en de boven- of onderkant van de bandbreedte bevinden (met uitzondering van illiquide categorieën als NL Hypotheken). Hanteer hierbij een minimale omvang van een benodigde transactie van € 3 miljoen per beleggingscategorie. Voer de herbalancering uit aan het einde van het eerste kwartaal wanneer het Beleggingsplan door het bestuur is goedgekeurd.
- Herbalanceer één keer per 3 jaar naar de normwegingen, nadat een SAA-studie is uitgevoerd.
- Het bestuur moet bij bijzondere bewegingen in de markt altijd beargumenteerd van het gekozen beleid kunnen afwijken.
- De onderzoeksvraag inzake de omvang van de bandbreedtes zal meegenomen worden bij de eerstvolgende SAA-studie.
- De beleggingscommissie zal (in overleg met NN IP) de omvang van de verwachte transactiekosten van de geadviseerde periodieke herbalanceringsacties onderzoeken.

Gebruik derivaten en derivatenbeleid

Derivaten vormen als afgeleide instrumenten geen aparte beleggingscategorie. Het fonds maakt gebruik van derivaten om valutarisico's af te dekken.

Verder is het gebruik van derivaten door de vermogensbeheerder slechts toegestaan binnen de beleggingsfondsen en de richtlijnen die de beheerder daartoe heeft opgesteld. De vermogensbeheerder mag in overeenstemming met de fondsrichtlijnen gebruik maken van alle soorten derivaten, mits de exposure van het vermogen (inclusief derivaten) ten opzichte van de toepasselijke benchmark binnen de vermelde beleggingsrestricties blijft.

Derivaten zullen door beheerder mogen worden gebruikt voor:

1. vooruitlopend op het voornemen van aankoop of verkoop van Financiële instrumenten;
2. ter bescherming van tot het vermogen behorende Financiële instrumenten tegen eenmogelijke koersdaling;
3. ter sturing van duratie en/of yieldcurve posities;
4. om valutarisico te sturen;
5. ter sturing van de geografische rente-exposure;
6. sturing van swap en/of LIBOR exposure;
7. om invulling te geven aan tactische asset allocatie.

Beheerder is bevoegd om alle verplichtingen die eventueel uit de derivatenposities voortvloeien of daarmee samenhangen, namens het fonds te voldoen. Hiertoe wordt onder meer doch niet uitsluitend gerekend het storten van gelden en/of Financiële instrumenten als margin en het anderszins (doen) verbinden van (een deel van) het vermogen tot zekerheid.

Op kwartaalbasis wordt door het fonds via de FTK-rapportage inzage gekregen in de omvang van de derivatenposities.

Tegenpartijrisico, collateral management en securities lending

Het fonds belegt in beleggingsfondsen. Binnen deze fondsen kunnen securities lending en/of derivatentransacties plaatsvinden. Naast de beleggingen in de beleggingsfondsen is er een valutaoverlay voor het afdekken van het valutarisico. Voor deze overlay wordt er gebruik gemaakt van derivatentransacties.

In het geval van derivatentransacties en securities lending ('sec lending') is er altijd sprake van tegenpartijrisico en collateral management. Hieronder is dit schematisch weergegeven:

	Beleggingsfondsen	Valutaoverlay
Tegenpartijrisico	- Sec lending - Derivaten	- Derivaten
Collateral Management	- Sec lending - Derivaten	- Derivaten

Tegenpartijrisico

Tegenpartijrisico is het risico dat een tegenpartij niet aan zijn verplichtingen voldoet en het treedt op bij derivatencontracten, bij cash transacties en bij securities lending. Het fonds onderscheidt hier tegenpartijrisico van kredietrisico. Er is sprake van kredietrisico b.v. bij bedrijfsobligaties. Voor het tegenpartijrisico in het geval van sec lending verwijzen we naar de paragraaf hieronder. In derivatencontracten ontstaat tegenpartijrisico als een derivaat een positieve marktwaarde voor het fonds krijgt. Het tegenpartijrisico wordt verminderd door:

- De verplichting van de tegenpartij om onderpand te storten.
- Alleen transacties aan te gaan met partijen die een minimale rating van BBB- kennen.
- Transacties aan te gaan met verschillende partijen.

De derivaten die worden gebruikt voor de afdekking van valutarisico zijn valuta forwards. Vanaf 2018 is het verplicht om voor valuta forwards onderpand uit te wisselen. Het bestuur heeft het relevante beleid van de vermogensbeheerder, waarin bovenstaande mitigerende maatregelen zijn opgenomen, onderzocht en wenst dit beleid te volgen. Ieder kwartaal zal de vermogensbeheerder verklaren dat zij conform het beleid heeft gehandeld.

Voor de renteafdekking wordt er gebruik gemaakt van beleggingsfondsen die derivaten in de vorm van renteswaps en rentefutures aangaan. Voor deze derivaten wordt er uitsluitend gebruik gemaakt van Central Clearing. Het tegenpartijrisico ligt daarmee bij de Central Counterparty en de Clearing Member. Het pensioenfonds laat NNIP en Altis dit bij de jaarlijkse evaluatie van de NNIP DMR fondsen bevestigen. Het gebruik van central clearing wordt door vermogensbeheerder NNIP tevens bevestigd in de (half)jaarverslagen.

Voor cash transacties geldt dat er geen onderpand wordt uitgewisseld. De vermogensbeheerder heeft beleid inzake de vereiste kwaliteit van en de spreiding over de tegenpartijen.

De vermogensbeheerder past een dagelijks monitoringsproces van de limieten toe. Er wordt hierbij ook rekening gehouden met toekomstige marktontwikkelingen.

Het bestuur heeft het relevante beleid van de vermogensbeheerder onderzocht en wenst dit beleid te volgen. Ieder kwartaal zal de vermogensbeheerder verklaren dat zij conform het beleid heeft gehandeld.

Collateral managementbeleid

Collateral managementbeleid is van toepassing op de derivatencontracten en op de sec lending activiteiten van het fonds. Voor het collateral management beleid in het geval van sec lending verwijzen we naar de paragraaf hieronder.

De derivaten die worden gebruikt voor de valutarisicoafdekking zijn valuta forwards. Vanaf 2018 is het verplicht om voor valuta forwards onderpand uit te wisselen. Voor de renteafdekking wordt er gebruik gemaakt van beleggingsfondsen die derivaten in de vorm van renteswaps en rentefutures aangaan.

Voor derivaten voor zowel de rente- als de valutaafdekking geldt dat de vermogensbeheerder beleid heeft om alle OTC-derivaten te handelen op grond van een ISDA/CSA contract, met dagelijkse uitwisseling van collateral. Het collateral proces van de vermogensbeheerder wordt gecontroleerd door de Credit Risk manager van de vermogensbeheerder. Het collateral proces maakt deel uit van de ISAE3402 controls van de vermogensbeheerder. Voor de renteswaps wordt er gebruik gemaakt van Central Clearing. De 'initial margin' (bij het aangaan van de transactie) dient voldaan te worden in stukken en/of cash. De 'variation margin' (bij waardeontwikkeling) dient voldaan te worden in cash.

Het bestuur heeft het relevante beleid van de vermogensbeheerder onderzocht en wenst dit beleid te volgen. Ieder kwartaal zal de vermogensbeheerder middels een EMIR compliance statement verklaren dat zij conform het beleid heeft gehandeld.

Securities lending (uitlenen van effecten)

Het pensioenfonds maakt in de beleggingsfondsen gebruik van securities lending (of sec lending). De vermogensbeheerder van een beleggingsfonds heeft dan de mogelijkheid om effecten uit te lenen. De beleidskeuze om securities lending toe te staan en de rendementen en risico's die hiermee samengaan, worden ieder jaar opnieuw geëvalueerd. Het fonds staat sec lending toe onder de voorwaarde dat wordt voldaan aan de volgende eisen:

- Het is de vermogensbeheerders toegestaan gebruik te maken van zowel cash als non-cash collateral. Voor de eventuele herbelegging van cash collateral is in de prospectussen duidelijk vastgelegd welke beleggingsfondsen of instrumenten zijn toegestaan.
- Het percentage van de NAV dat een beleggingsfonds maximaal mag uitlenen is nooit meer dan 100%.
- Tegenpartijen waaraan effecten worden uitgeleend dienen minimaal een investment grade credit rating (BBB- of hoger) te hebben. Indien er geen externe rating beschikbaar is, dan is de tegenpartij door de beheerder zelf als minimaal investment grade beoordeeld.
- Als collateral wordt geaccepteerd cash, staatsobligaties, bedrijfsobligaties en aandelen zoals beschreven in de prospectussen van de beleggingsfondsen. Het collateral kent een minimale haircut van 102% (Het aanwezige collateral dient steeds minimaal 102% te zijn van de uitgeleende waarde. Als de waarde hieronder zakt, dan dient collateral bijgestort te worden.) en wordt op dagbasis bepaald. Collateral wordt op dagbasis uitgewisseld.
- Voor ieder beleggingsfonds voeren NNIP en Altis minimaal één keer per jaar een evaluatie uit. In deze evaluaties is opgenomen of het betreffende beleggingsfonds sec lending hanteert, of het percentage uitgeleende stukken beneden het maximum is, de kwaliteit van het onderpand voldoet aan de eisen en wat de opbrengst is geweest over het laatste kalenderjaar.

Leverage (hefboomwerking)

Binnen de beleggingsfondsen is leverage door middel van derivaten toegestaan om de benodigde exposure te bereiken. Zoals tevens beschreven in de paragraaf 'renterisico' is het de vermogensbeheerder van de DMR fondsen toegestaan gebruik te maken van leverage (hefboomwerking). De bruto leverage van ieder fonds mag niet hoger zijn dan 500%. De ervaring over de afgelopen jaren leert dat de feitelijke bruto leverage vrijwel nooit 200% overschrijdt. De leveragepositie wordt op kwartaalbasis gemonitord.

Het is de vermogensbeheerders van de overige beleggingsfondsen toegestaan derivaten te gebruiken voor het afdekken van risico's en efficiënt portefeuillebeheer. Daarbij kan sprake zijn van hefboomwerking waardoor de gevoeligheid van het beleggingsfonds voor marktbewegingen wordt vergroot. Bij het gebruik van derivaten ziet het pensioenfonds erop toe dat de portefeuilles binnen de beleggingsrestricties blijven. Het risicoprofiel waarop het fonds zich richt, wijzigt niet als gevolg van het gebruik van de derivaten. De bruto en netto leverage binnen de beleggingsfondsen is begrensd op 150%. De leverage posities worden minimaal één keer per jaar gemonitord.

Operationeel risico

Het operationele risico inzake het vermogensbeheer ligt bij de vermogensbeheerder. Dit risico is zo veel mogelijk beperkt. Allereerst is het fonds met de beheerder een vermogensovereenkomst inclusief SLA overeengekomen die voldoet aan de wettelijke eisen. Verder worden de aansprakelijkheden voor het fonds hierin zo veel mogelijk beperkt.

Ook ontvangt het fonds ieder jaar een ISAE-3402 type II verklaring van de beheerder. Deze heeft betrekking op de interne beheersing van de processen bij de beheerder. De Beleggingscommissie gaat jaarlijks na of in de verklaring geen bevindingen staan, die afwijken van hetgeen het fonds wenselijk acht en die de mening van het fonds over het operationeel risico bij de beheerder doen wijzigen.

Beleggingscyclus

Hieronder worden de belangrijkste aspecten van de beleggingscyclus nader uitgewerkt.

Beleidsvorming

Het beleggingsbeleid van het fonds wordt door het bestuur vastgesteld. Het bestuur is met name hierbij verantwoordelijk voor:

- het vastleggen van de doelstellingen van het fonds;
- het vastleggen van de investment beliefs;
- het vastleggen van de risicohouding (na afstemming met de sociale partners);
- het vastleggen van het strategische beleggingsbeleid van het fonds en het jaarlijkse beleggingsplan.

Het fonds heeft een Verklaring inzake de beleggingsbeginselen (ViB) opgesteld die door deelnemers kan worden opgevraagd en die ook via de website beschikbaar wordt gesteld. De meest recente ViB is te vinden als bijlage bij deze Abtn. De Verklaring wordt minimaal één keer per drie jaar geüpdatet.

Implementatie

De implementatie van het beleggingsbeleid / het vermogensbeheer is door het fonds uitbesteed aan de Fiduciair vermogensbeheerder. Er is een vermogensbeheerovereenkomst afgesloten

met de beheerder. Verder is een beleggingsmandaat, met daarbij richtlijnen waarbinnen de beheerder moet opereren, overeengekomen. Omdat gebruik wordt gemaakt van beleggingsfondsen onderzoekt het fonds de voorwaarden en richtlijnen van de beleggingsfondsen en toetst of deze aansluiten bij het geformuleerde beleid van het fonds. Zie voor meer informatie over de uitbesteding van het vermogensbeheer verderop in dit hoofdstuk.

Monitoring

De monitoring van de uitvoering van het vermogensbeheer en de risico's die daarbij worden genomen vinden in eerste instantie plaats door de Beleggingscommissie in opdracht van het bestuur. Dit geschiedt aan de hand van beleggingsrapportages en risicorapportages die het fonds ontvangt.

De Beleggingscommissie wordt maandelijks geïnformeerd over de ontwikkeling van de beleggingen door de vermogensbeheerder. De rapportages bevatten portefeuillestanden op het niveau van beleggingscategorieën en subcategorieën. Tevens worden voor deze categorieën de behaalde (sub)rendementen ten opzichte van de relevante (sub)benchmark gerapporteerd, zowel op maandbasis als op YTD-basis. Een samenvatting van de resultaten wordt per mail aan het volledige bestuur gestuurd.

Het bestuur ontvangt verder op maandbasis het zogenaamde look through rapport. Hierin wordt inzage gegeven in de waardering en verdeling van de beleggingen op maandultimo door de beleggingsfondsen heen kijkend, inclusief bruto-netto valutaexposure.

Op kwartaalbasis vindt een uitgebreidere verantwoording door de beheerder(s) en een evaluatie door de Beleggingscommissie plaats. Er wordt voor een inhoudelijke beoordeling van de prestaties van de vermogensbeheerder(s) gebruik gemaakt van de kwartaalrapportages van de beheerder(s). Ook wordt door de vermogensbeheerder verantwoording afgelegd tijdens de vergaderingen van de Beleggingscommissie. Daarnaast monitort de beleggingscommissie op kwartaalbasis of de beleggingsfondsen binnen de gestelde fondsrichtlijnen blijven. In deze rapportage wordt onder meer gekeken naar tracking error, de hoeveelheid leverage, security lending en vermogensbeheerkosten.

Evaluatie

Minimaal op kwartaalbasis vindt door de Beleggingscommissie een evaluatie van de beheerder en de behaalde resultaten en de door het fonds genomen risico's plaats. De Beleggingscommissie neemt haar bevindingen van de monitoring/evaluatie mee in haar notulen, die ter beschikking worden gesteld aan het bestuur.

Op basis van de huidige strategie is momenteel de volgende strategische benchmark gedefinieerd om het beleid en de resultaten van de aangestelde beheerder te evalueren.

Benchmark

De samenstelling van de matching en returnportefeuille is opgenomen in de vermogensbeheerovereenkomst die het fonds heeft gesloten met NNIP.

De behaalde beleggingsresultaten ten aanzien van het deel van het Vermogen dat wordt belegd in de beleggingscategorieën die zijn opgenomen in Schema A, zullen op kwartaalbasis per beleggingscategorie worden vergeleken met de onderliggende corresponderende benchmarks en voor alle beleggingscategorieën gezamenlijk met een benchmark die is samengesteld uit alle onderstaande benchmarks ("Samengestelde Benchmark Totale Portefeuille"). De benchmarks worden op maandbasis berekend. Om tot een benchmark op kwartaalbasis te komen worden deze maandelijke rendementscijfers door vermenigvuldigd.

Het gewicht van elke index binnen de Samengestelde Benchmark Totale Portefeuille wordt aan het begin van iedere maand gelijkgesteld aan de werkelijke weging die geldt voor de betreffende beleggingscategorie zoals vastgelegd in Schema A

Samengestelde Vastrentende Benchmark

De Samengestelde Vastrentende Benchmark wordt opgebouwd uit de benchmarks van de beleggingsinstellingen in de Vastrentende portefeuille zoals opgenomen in de vermogensbeheerovereenkomst.

Het gewicht van elke benchmark wordt aan het begin van iedere maand gelijkgesteld aan de werkelijke weging van het betreffende fonds.

Samengestelde Aandelen Benchmark

De Samengestelde Aandelen Benchmark wordt opgebouwd uit de benchmarks van de beleggingsinstellingen in de Aandelenportefeuille zoals opgenomen in de vermogensbeheerovereenkomst.

Het gewicht van elke benchmark wordt aan het begin van iedere maand gelijkgesteld aan de werkelijke weging van het betreffende fonds.

Op jaarbasis vindt door het fonds een algehele evaluatie plaats van het gekozen beleid, de implementatie van het beleid, de gekozen beheerstructuur, de vermogensbeheerder, alsmede van het risicobeleid van het fonds.

Organisatie rondom beleggingen

De taakverdeling tussen het bestuur, Beleggingscommissie en de vermogensbeheerder is in grote lijnen als volgt:

- Het bestuur formuleert het strategische beleggingsbeleid en zorgt ervoor dat dit aansluit bij de voor het fonds geformuleerde risicohouding;
- Het bestuur stelt het beleggingsraamwerk en latere wijzigingen daarvan vast en zorgt voor een duidelijke opdrachtformulering voor de vermogensbeheerder;
- De vermogensbeheerder voert de implementatie van het vermogensbeheer uit, ofwel beheert het vermogen binnen het overeengekomen raamwerk op basis van getekende beleggingsrichtlijnen, en rapporteert daarover. In de richtlijnen staat onder meer de verdeling over de beleggingscategorieën;
- De vermogensbeheerder rapporteert tenminste eenmaal per kwartaal aan de Beleggingscommissie over de uitvoering van het beleggingsbeleid en de samenstelling van de beleggingsportefeuille, de exposures ten opzichte van de afgesproken neutrale strategische posities en de behaalde absolute en relatieve performance. Op maandbasis wordt door de vermogensbeheerder een verkorte rapportage verstrekt;
- De Beleggingscommissie van het fonds controleert/monitort de uitvoering van het vermogensbeheer aan de hand van de verstrekte rapportages en toetst deze aan de beleggingsrichtlijnen, echter zonder daarmee de verantwoordelijkheid van de vermogensbeheerder te verminderen;
- De Beleggingscommissie bespreekt tenminste eenmaal per drie maanden de status van de beleggingen en de behaalde resultaten en rapporteert hierover aan het bestuur;
- Het bestuur ontvangt op maandbasis de look through rapportage. Ook hierin wordt inzage gegeven in de waardering en verdeling van de beleggingen per maandultimo;
- Jaarlijks vindt er door de Beleggingscommissie een evaluatie van de vermogensbeheerder plaats;
- Jaarlijks vindt er door de Beleggingscommissie een evaluatie van de vermogensbeheerkosten plaats;
- De Beleggingscommissie wordt in haar werkzaamheden ondersteund door een onafhankelijke investment consultant;
- Het bestuur van het fonds ziet toe op een goede naleving van de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de beleggingscommissie en beoordeelt deze periodiek;
- Het bestuur is gebonden aan een gedragscode. Het pensioenfonds heeft een compliance officer die toeziet op de juiste naleving van de gedragscode.

Uitbesteding vermogensbeheer

Het vermogensbeheer, de beleggingsadministratie en de performancemeting is door het pensioenfonds uitbesteed aan de fiduciair vermogensbeheerder. Fiduciair Beheerder maakt gebruik van de onafhankelijke dienstverlening van Altis Investment Management (Altis), een Groepsmaatschappij, bij de volgende diensten:

- Advies inzake Beleggingsinstellingen niet zijnde beleggingsinstellingen van de NN Duration Matching fund range (inclusief advies inzake de beleggingsrichtlijnen en de vermogensbeheerkosten in de vermogensbeheerovereenkomsten);
- Monitoring van Beleggingsinstellingen;
- Rapportages inzake Beleggingsinstellingen.

Het is Altis Investment Management toegestaan fondsen van NN IP te adviseren mits wordt voldaan aan het best in class vereiste.

Als het bestuur dit noodzakelijk acht, laat het fonds een externe, onafhankelijke, check uitvoeren op de advisering, performanceberekeningen en benchmarkberekeningen.

Het pensioenfonds heeft de vrijheid om te allen tijde een of meer andere vermogensbeheerders aan te stellen en de huidige overeenkomst op te zeggen. Met de vermogensbeheerder is een Vermogensbeheerovereenkomst overeengekomen, die ook voldoet aan de eisen van DNB inzake uitbesteding. Ook is daarbij een SLA opgenomen.

De belangrijkste uitgangspunten en voorwaarden die bij de uitbesteding van het vermogensbeheer van het pensioenfonds gelden, zijn momenteel als volgt geformuleerd:

- dat de vermogensbeheerder een breed gespreide portefeuille moet kunnen beheren;
- dat het vermogensbeheer tegen acceptabele kosten geschiedt;
- dat de actieve beleggingsrisico's die de vermogensbeheerder neemt relatief beperkt zijn;
- dat de overall performance (na aftrek van kosten) op 3-jaars termijn minimaal gelijk is aan de benchmark;
- dat het pensioenfonds te allen tijde naar een andere vermogensbeheerder kan overstappen;
- dat de vermogensbeheerder over een ISAE-3402 type II verklaring beschikt die door het pensioenfonds als voldoende goed wordt beoordeeld;
- dat de rapportages van de vermogensbeheerder van voldoende kwaliteit zijn en binnen de overeengekomen deadlines worden geleverd;

Bij de (eventuele) selectie van een (nieuwe) vermogensbeheerder zal het pensioenfonds externe expertise inschakelen en zal de selectie plaatsvinden op basis van objectieve criteria.

ESG (Verantwoord Beleggen)

Vanaf 1 januari 2013 geldt een wettelijk verbod op het (laten) uitvoeren van transacties, het verstrekken van leningen of verwerven van niet vrij verhandelbare deelnemingen in bedrijven die betrokken zijn bij de productie, distributie of verkoop van clustermunitie of cruciale onderdelen daarvan.

Het fonds onthoudt zich van beleggingen die verboden zijn op grond van Nederlands en internationaal recht. Vanwege het feit dat wordt belegd in beleggingsfondsen, is dit beleid uitbesteed aan de vermogensbeheerder. De vermogensbeheerder onderkent het verbod en

heeft daartoe onder meer een uitsluitingenlijst opgesteld, die op hun website beschikbaar wordt gesteld. Deze lijst wordt minimaal op jaarbasis geüpdatet en bevat enerzijds bedrijven die zijn gelieerd aan clustermunitie (controversiële wapens) alsmede landen, waarin niet mag worden belegd.

Het wettelijk verbod geldt niet voor transacties in door derden beheerde beleggingsinstellingen en indices waarbij de producenten van clustermunitie en of daarbij betrokken ondernemingen, minder dan 5% van de waarde van die beleggingsinstelling of index vertegenwoordigen.

Aangezien het pensioenfonds vrijwel al haar middelen investeert in beleggingsinstellingen, ziet het pensioenfonds erop toe dat wordt voldaan aan de wettelijke richtlijn van 5%. Jaarlijks wordt de vermogensbeheerder gevraagd om te bevestigen dat voldaan is aan de wettelijke richtlijn. De vermogensbeheerder dient schriftelijk te reageren.

Het fonds heeft het stemrecht, via participatie in beleggingsfondsen van de vermogensbeheerder, ook uitbesteed aan de vermogensbeheerder. De vermogensbeheerder voert, zoals omschreven in haar Beleid Verantwoord Beleggen ook een actief aandeelhoudersbeleid en gebruikt het stemrecht ook ter behartiging van de cliënten die participeren in de beleggingsfondsen, waaronder het fonds.

Ook heeft de beheerder aangegeven te voldoen aan EU verordening 826/2014 en EU-verordening 833/2014 betreffende sanctiemaatregelen die vanaf 2014 voor bedrijven in Rusland gelden. Eén keer per jaar wordt de vermogensbeheerder gevraagd om te bevestigen dat de EU sancties zijn nageleefd.

Vanaf 10 maart 2021 moeten pensioenfondsen voldoen aan de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR). De onderliggende beleggingen van CRH Pensioenfonds houden geen rekening met de EU-criteria voor ecologisch duurzame activiteiten.

Stichting CRH Pensioenfonds houdt geen rekening met de belangrijkste ongunstige effecten in de zin van artikel 4 van de informatieverplichtingsverordening en de secundaire regelgeving. Het pensioenfonds rapporteert geen indicatoren over genoemde ongunstige effecten.

Een uitgebreidere verklaring over dit onderwerp is terug te vinden op de website van CRH Pensioenfonds.

Beleggen in de eigen onderneming

De werkgever CRH is een beursgenoteerd bedrijf. Beleggingen in de bijdragende onderneming worden beperkt tot ten hoogste 5% van de portefeuille als geheel; ingeval de bijdragende onderneming tot een groep behoort, worden beleggingen in de onderneming die tot dezelfde groep als de bijdragende onderneming behoren, beperkt tot ten hoogste 10% van de portefeuille. Jaarlijks wordt gecontroleerd of het fonds blijft voldoen aan de wettelijke eis dat het belegd vermogen in CRH beperkt zal blijven tot maximaal 5% van de waarde van de totale beleggingsportefeuille.

9

Overschotten en tekorten

Overschotten

Extra incidentele toeslagen of compensatie van kortingen

Het beleid voor inhaaltoeslagen is gebaseerd op de maximaal beschikbare ruimte (van 1/5e deel van het surplus). Het beleid inzake het ongedaan maken van de crisismaatregelen is opgenomen in onderdeel 12 van het crisisplan.

Premiekortingen en restituties

Alle regelingen hebben het karakter van een collectieve beschikbare premiereregeling. De werkgever heeft als enige verplichting de betaling van de vast overeengekomen premie. De werkgever kan geen aanspraak maken op eventuele overschotten.

Tekorten

Als uiterste sturingsmiddel kan het bestuur besluiten tot vermindering van verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten indien:

- het pensioenfonds gezien de beleidsdekkingsgraad niet voldoet aan het minimaal vereist eigen vermogen of het vereist eigen vermogen;
- het pensioenfonds niet in staat is binnen een redelijke termijn te voldoen aan het minimaal worden geschaad; en
- alle overige beschikbare sturingsmiddelen, met uitzondering van het beleggingsbeleid, zijn ingezet in het herstelplan, bedoeld in artikel 138 PW of artikel 139 PW.

Het pensioenfonds informeert de deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en de werkgever(s) schriftelijk over het besluit tot vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten. De vermindering kan op zijn vroegst een maand na de in de vorige volzin bedoelde informatieverstrekking worden gerealiseerd. Ingeval van vermindering van aanspraken zullen alle pensioenaanspraken in beginsel evenredig worden verminderd.

Herstelplan

Wanneer de beleidsdekkingsgraad van het fonds lager is dan het vereist eigen vermogen, stelt het fonds een herstelplan op. In het herstelplan werkt het fonds uit hoe het binnen tien jaar zal voldoen aan het vereist eigen vermogen. Voor de jaren 2015 en 2016 gold een termijn van respectievelijk 12 en 11 jaar voor het voldoen aan het vereist eigen vermogen.

Als het fonds niet in staat is om binnen de genoemde termijnen te voldoen aan het vereist eigen vermogen (als de dekkingsgraad lager is dan de kritische dekkingsgraad), is onderdeel van het herstelplan een gedurende deze termijnen in te rekenen vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten op basis van een in beginsel tijdsevenredig herstel (in afwijking hiervan kan

het herstelplan een meer dan tijdsevenredig herstel vertonen in de eerste helft van de looptijd van het herstelplan).

De in dit herstelplan in het eerste jaar ingerekende vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten dient direct doorgevoerd te worden.

De kritische dekkingsgraad is de dekkingsgraad waarbij het fonds in tien jaar naar verwachting zal voldoen aan het vereist eigen vermogen.

Het fonds stelt vervolgens na een jaar de beleidsdekkingsgraad vast per het einde van het kalenderkwartaal van aanvang van het herstelplan (dus een jaar na het moment waarop de beleidsdekkingsgraad van het fonds per het einde van een kalenderkwartaal is komen te liggen onder het vereist eigen vermogen).

Wanneer deze beleidsdekkingsgraad onder het vereist eigen vermogen ligt, zal het fonds binnen drie maanden of zoveel eerder als DNB bepaalt ter instemming bij DNB een concreet en haalbaar geactualiseerd herstelplan indienen. In dit geactualiseerde herstelplan werkt het fonds wederom uit hoe het in dezelfde termijn als de termijn in het oorspronkelijke herstelplan zal voldoen aan het vereist eigen vermogen.

Op het moment dat het geactualiseerde herstelplan ingaat, vervangt dit een eerder vastgesteld herstelplan of geactualiseerd herstelplan.

Indien de beleidsdekkingsgraad na vijf opeenvolgende jaren ligt onder het minimaal vereist eigen vermogen en de dekkingsgraad bij die laatste vaststelling ook onder dat niveau ligt neemt het pensioenfonds binnen zes maanden maatregelen waardoor de dekkingsgraad van het pensioenfonds direct voldoet aan het minimaal vereist eigen vermogen, tenzij een vrijstellingsregeling van toepassing is met betrekking tot het aantal meetmomenten. In dat geval zullen maatregelen worden genomen indien de beleidsdekkingsgraad meer dan het in de vrijstellingsregeling genoemde aantal jaren onder het minimaal vereist eigen vermogen ligt. Deze maatregel betreft vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten en wordt direct in de technische voorzieningen verwerkt en ofwel direct doorgevoerd ofwel in maximaal 10 jaar evenredig gespreid.

Indien deze maatregel nodig is gebleken, begint voor de toepassing van de maatregel een nieuwe termijn.

Indien het fonds geen maatregelen heeft hoeven nemen omdat bij de laatste vaststelling van de beleidsdekkingsgraad de dekkingsgraad niet onder het minimaal vereist eigen vermogen lag, zal deze maatregel genomen moeten worden als bij iedere volgende vaststelling van de beleidsdekkingsgraad blijkt dat ook de dekkingsgraad onder het minimaal vereist eigen vermogen ligt.

Als de beleidsdekkingsgraad op enig moment op of boven het niveau van het minimaal vereist eigen vermogen ligt, hoeft deze maatregel niet genomen te worden en begint voor de toepassing van de maatregel een nieuwe termijn.

Financieel crisisplan

In hoofdstuk 7 (financiële opzet en beheersing financiële risico's) van deze Abtn zijn de risico's waaraan het pensioenfonds blootstaat beschreven. Deze risico's kunnen ertoe leiden dat de statutaire doelstelling, te kunnen indexeren, waarbij het risico dat de pensioenen mogelijk gekort moeten worden niet uit het oog wordt verloren, nu of op langere termijn in gevaar komt. Het bestuur is in dat geval genoodzaakt aanvullende maatregelen te nemen, aan te duiden als crisismaatregelen.

In dit financieel crisisplan is beschreven welke crisismaatregelen beschikbaar zijn, wat de impact van deze maatregelen is en welke procedures doorlopen worden als het bestuur oordeelt dat er aanvullende maatregelen nodig zijn. Zodoende kan het bestuur slagvaardig opereren wanneer een financiële crisis daadwerkelijk optreedt. Belangrijke aspecten van dit financieel crisisplan zijn de evenwichtige belangenbehartiging (gepensioneerden, slapers, actieven en sponsor) en de communicatie naar alle betrokkenen.

Het financieel crisisplan zal periodiek geëvalueerd en zo nodig bijgesteld worden.

Dit financieel crisisplan bevat een beschrijving van de maatregelen die het bestuur op korte termijn effectief zou kunnen inzetten indien de dekkingsgraad en als gevolg de beleidsdekkingsgraad zich bevindt op of zich in korte tijd zeer snel beweegt richting kritische waarden waardoor het realiseren van de doelstelling van het pensioenfonds in gevaar komt. Dit crisisplan is bedoeld voor het geval zich in de toekomst dergelijke situaties voordoen waarbij crisismaatregelen genomen moeten worden. Het plan beschrijft de te hanteren kritische ondergrenzen, de beschikbare maatregelen, de effectiviteit, evenwichtigheid en mate van inzetbaarheid van deze maatregelen en de te volgen communicatie- en besluitvormingsprocessen.

Het financieel crisisplan is voor het bestuur een leidraad en geen spoorboekje. Het bestuur zal de in dit plan gedefinieerde crisisvarianten en de te treffen maatregelen altijd afwegen tegen de aard van de financiële crisis en de omstandigheden van het moment.

Bij het opstellen van dit financieel crisisplan is rekening gehouden met de bepalingen in artikel 29b van het Besluit FTK Pensioenfondsen.

1. Beschrijving tekortsituatie

Als de beleidsdekkingsgraad per kwartaaleinde lager is dan het vereist vermogen op basis van het strategische beleggingsbeleid bevindt het pensioenfonds zich in een situatie van tekort en voldoet het niet langer aan de criteria van het vereist vermogen. Het pensioenfonds stelt in dat geval binnen drie maanden een concreet en haalbaar herstelplan op, waarbij de in dit financieel crisisplan opgenomen maatregelen worden meegenomen.

Indien vijf opeenvolgende jaren de beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds onder het minimaal vereist vermogen ligt en de beleidsdekkingsgraad en actuele dekkingsgraad in het vijfde jaar ook onder het minimaal vereist vermogen dreigen te komen, loopt het pensioenfonds het gevaar niet langer aan de Maatregel minimaal vereist eigen vermogen zoals verwoord in artikel 140 van de Pensioenwet te kunnen voldoen.

2. Beschrijving crisissituatie

Het bestuur onderkent dat marktwaardering van de pensioenverplichtingen en de bezittingen met onzekerheid is omgeven. De toekomstige rente is een voorname factor, evenals de toekomstige levensverwachting. Het bestuur voert een langetermijn beleid en wenst in het beleid naar alle betrokkenen niet op dagvolatiliteiten te reageren. Dit financieel crisisplan treedt in werking als de statutaire doelstelling tot het uitkeren van pensioenen in gevaar komt.

Het pensioenfonds streeft er naar om op de pensioenen toeslagen te kunnen verlenen, op basis van de volgende leidraad:

- indien de beleidsdekkingsgraad lager is dan 110% worden er op grond van het beleidskader geen toeslagen verleend;
- indien de beleidsdekkingsgraad hoger is dan 110% maar lager dan circa 128% wordt een gedeeltelijke toeslag verleend.

Een beleidsdekkingsgraad lager dan circa 128% wordt om deze reden als voorstadium van een financiële crisis aangemerkt. Dit financieel crisisplan richt zich met name op maatregelen in een crisissituatie. In de communicatie zal wel rekening worden gehouden met het voorstadium, de situatie dat geen volledige toeslag verleend kan worden.

Het bestuur maakt voor de vaststelling dat sprake is van een crisissituatie onderscheid in vier varianten:

Variant A. Indien vijf opeenvolgende jaren de beleidsdekkingsgraad onder het minimaal vereist vermogen ligt en de dekkingsgraad in het laatste jaar ook onder het minimaal vereist vermogen ligt. Op dat moment voldoet het pensioenfonds niet langer aan de Maatregel minimaal vereist eigen vermogen zoals verwoord in artikel 140 van de Pensioenwet. Per eind 2014 lag het niveau van de het minimaal vereist vermogen op 104,3%.

Deze variant zal doorgaans ontstaan door langdurig lagere rendementen en/of een dalende rentestand. Bij deze beleidsdekkingsgraad is de hoogte van de nominale pensioenen in gevaar.

Variant B. Een daling van de dekkingsgraad in een periode van één maand met meer dan 5%-punt, bij een beleidsdekkingsgraad van meer dan het minimaal vereist vermogen.

Variant C. Een daling van de rente tot een niveau waarbij de gezamenlijke werkgevers- en deelnemerspremie lager is dan de kostendeekkende premie en tot verlaging van de pensioenopbouw overgegaan moet worden.

Variant D. Indien de dekkingsgraad van het pensioenfonds zodanig is dat het niet in staat is, om zonder aanvullende maatregelen die geen onderdeel uitmaken van het reguliere beleidskader, binnen de periode van tien jaar te herstellen tot het vereist vermogen. Op dat moment is de dekkingsgraad lager dan de "kritische dekkingsgraad". Een toelichting op de kritische dekkingsgraad staat vermeld in paragraaf 3.

Dit financieel crisisplan is met name gericht op nominale pensioenaanspraken. Bij de jaarlijkse actualisering van dit plan zal bezien worden of aanpassing van grenzen en maatregelen wenselijk is.

3. Beleidsdekkingsgraad waarbij het fonds er zonder vermindering van pensioenaanspraken en –rechten niet meer uit kan komen

Bij een reservetekort meldt het fonds dit terstond aan de toezichthouder. Het fonds stelt in dat geval binnen een termijn van drie maanden, of zoveel eerder als de toezichthouder bepaalt, een plan van aanpak (herstelplan) op waaruit blijkt op welke wijze en op welke termijn het reservetekort teniet zal worden gedaan.

Het bestuur heeft als onderdeel van dit financieel crisisplan een zogenaamde "kritische dekkingsgraad" vastgesteld. Dit is de dekkingsgraad waarbij het pensioenfonds er niet langer in

slaagt om binnen de wettelijk gestelde maximale termijnen te voldoen aan het vereist vermogen, zonder de belangen van deelnemers, inactieve deelnemers, uitkeringsgerechtigden, andere aanspraakgerechtigden of de werkgever onevenredig te schaden en tot het verminderen (korten) van pensioenaanspraken en pensioenrechten over te moeten gaan.

De kritische dekkingsgraad is onder andere afhankelijk van de rentetermijnstructuur op enig moment en de jaarlijks verwachte meerrendementen. Onder meerrendement wordt het extra rendement verstaan ten opzicht van het benodigde rendement op de pensioenverplichtingen.

Uitgaande van een wettelijk gestelde maximale hersteltermijn naar het vereist vermogen van tien jaar en als parameters de gehanteerde veronderstellingen bij het per 1 januari 2021 opgestelde herstelplan, bedraagt de kritische dekkingsgraad 88,2%.

Bovenstaande houdt in dat het fonds boven een (kritische) dekkingsgraad van 88,2% zonder te hoeven korten kan herstellen binnen de wettelijke hersteltermijn (in dit geval tien jaar). Het niet toekennen van toeslagen aan de inactieven (ook bij een beleidsdekkingsgraad boven 110%) is hierbij dan reeds als maatregel ingezet.

Bij een beleidsdekkingsgraad lager dan de kritische dekkingsgraad wordt het aannemelijk dat een korting nodig is om tijdig uit herstel te komen als er geen andere maatregelen getroffen kunnen worden. De korting is dan gelijk aan 1/10e deel van het verschil tussen het vereist vermogen en de beleidsdekkingsgraad inclusief mogelijk herstel binnen 10 jaar.

Hierbij is een structureel sluitende financiële opzet als uitgangspunt genomen. Dit betekent dat bij lage rekenrentes sprake is van een verhoging van de betaalde premie en/of een verlaging van het opbouwpercentage van de pensioenregelingen om te voldoen aan kostendekkendheid van de premie.

Het beleid van het pensioenfonds is reeds gericht op het beperken van de kans dat de beleidsdekkingsgraad zich richting deze kritische dekkingsgraden beweegt. Middels een ALM-studie wordt dit beleid periodiek onderbouwd, getoetst en herijkt.

Naast bovenvermelde situaties zal het pensioenfonds binnen zes maanden maatregelen nemen waardoor de dekkingsgraad direct voldoet aan het minimaal vereist vermogen indien:

- in vijf opeenvolgende jaren de beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds onder het minimaal vereist vermogen ligt, en
- de dekkingsgraad in het laatste jaar ook onder het minimaal vereist vermogen ligt.

Het bestuur neemt daarbij in haar afwegingen mee om gebruik te maken van de mogelijkheden die de Minister in zijn brief van september 2020 biedt om op grond van de uitzonderlijke economische situatie de hersteltermijnen te verlengen.

4. Maatregelen die ter beschikking staan

Het bestuur is in het geval van crisissituatie A, C en D genoodzaakt maatregelen te nemen, aan te duiden als crisismaatregelen. Het bestuur heeft alle mogelijke crisismaatregelen onderzocht wat heeft geresulteerd in de volgende mogelijke maatregelen.

In het algemeen

Het pensioenfonds hanteert als reguliere financiële sturingsmiddelen het premie (aanwendings)beleid, het toeslagbeleid en het beleggingsbeleid. Tevens kan het pensioenfonds de werkgever adviseren de pensioenovereenkomst aan te passen waar het de maximale

opbouw van toekomstige aanspraken met bijbehorende financiering betreft en kan het pensioenfonds als laatste middel de pensioenaanspraken en pensioenrechten verminderen.

1. Premieverhoging

De pensioenregeling betreft een collectieve beschikbare premieregeling. De door het pensioenfonds te ontvangen premie bestaat uit een vaste werkgeverspremie en een premie bijeengebracht door de deelnemers (de deelnemerspremie die het pensioenfonds in principe kan wijzigen). Deze gezamenlijke werkgevers- en deelnemerspremie is de pensioentoezegging en bepaalt daarmee het uiteindelijke pensioen.

De vaste jaarlijkse werkgeverspremie is vastgelegd in de uitvoeringsovereenkomst. De werkgever zal in principe nooit een hogere of lagere premie betalen dan de genoemde vaste premie.

De vaste jaarlijkse werkgeverspremie kan slechts als volgt worden aangepast:

- na overleg met de werkgever, echter voor het eerst per 1 januari 2022 en vervolgens telkens na verloop van in principe 5 jaar.
Deze wijziging is alleen dan mogelijk indien gewijzigde of nieuwe economische en/of actuariële uitgangspunten daartoe aanleiding geven en kan uitsluitend betrekking hebben op nieuw op te bouwen en te verzekeren pensioenaanspraken voor de nieuwe bijdragevaststellingsperiode.
- tussentijds bij een herziening of wijziging van de fiscale of civiele regelgeving op pensioengebied (zoals de Wet op de loonbelasting 1964 of de Pensioenwet) waardoor er zeer ingrijpende wijzigingen optreden in de wijze dan wel de grondslagen waarop de premie voor de geambieerde nieuw op te bouwen pensioenaanspraken moet worden vastgesteld;
- tussentijds indien er sprake is van een ingrijpende en onvoorziene wijziging van omstandigheden die zo zwaarwegend is dat een wijziging van de werkgeverspremie voor de nieuw op te bouwen en te verzekeren pensioenaanspraken niet kan worden uitgesteld: daarbij gaat het om een ingrijpende wijziging van het risicoprofiel van het deelnemersbestand als gevolg van toe- en of uitredingen van aangesloten werkmaatschappijen dan wel reorganisaties bij die werkmaatschappijen.

Aangezien een financiële crisissituatie zich op ieder moment kan voordoen, gedurende de looptijd van de uitvoeringsovereenkomst nieuwe economische en/of actuariële uitgangspunten geen aanleiding kunnen zijn om de werkgeverspremie te verhogen, en na de looptijd een verhoging van de werkgeverspremie indien gewijzigde of nieuwe economische en/of actuariële uitgangspunten daartoe aanleiding geven uitsluitend betrekking heeft op de vaststelling van de premie voor de nieuw op te bouwen en te verzekeren pensioenaanspraken, is een verhoging van de werkgeverspremie geen maatregel die het fonds in een financiële crisissituatie ter beschikking staat.

De deelnemerspremie is vastgelegd in de pensioenreglementen. Het bestuur kan de deelnemerspremie aanpassen, wat een aanpassing van de pensioenreglementen is en benodigde instemming van de werkgever vereist.

Indien de gezamenlijke werkgevers- en deelnemerspremie lager dreigt te worden dan de kostendekkende premie, treedt het pensioenfonds tijdig in overleg met de werkgever. Gronden waarop de vaste werkgeverspremie verhoogd kan worden zijn echter beperkt.

Daarnaast zal beoordeeld worden in hoeverre het voor een evenwichtige belangenbehartiging nodig is om gelijktijdig de pensioenaanspraken en -rechten van inactieve deelnemers (meer) te korten als de deelnemerspremie of een (deel van de) verhoging van de deelnemerspremie bijdraagt aan een lagere benodigde korting van pensioenaanspraken.

Gezien het karakter van de pensioenregeling (collectieve beschikbare premieregeling) en de gronden waarop de vaste werkgeverspremie gewijzigd kan worden, is een premieverhoging met name geschikt om de kostendekkendheid van de premie (tijdelijk) te verbeteren en daardoor de maximale pensioenopbouw te bereiken en slechts in zeer beperkte mate om de herstelkracht van het pensioenfonds te vergroten.

2. Bijstorting werkgever

Gezien het karakter van de pensioenregeling (collectieve beschikbare premieregeling) is een crisismaatregel in de vorm van een bijstorting door de werkgever niet mogelijk.

3. Beperken of niet toekennen van toeslagen

Het geheel of gedeeltelijk achterwege laten van de voorwaardelijke toeslagverlening van de deelnemers, inactieve deelnemers en uitkeringsgerechtigden wordt niet als crisismaatregel aangemerkt, maar als een regulier sturingsmiddel binnen het beleid van het pensioenfonds.

Indien de beleidsdekkingsgraad onder de volledige toeslagengrens ligt, zal de toeslagverlening worden beperkt. Indien de beleidsdekkingsgraad onder 110% ligt, zal er geen toeslagverlening plaatsvinden. De toeslaggrens van 110% is gebaseerd op artikel 15, lid 2 Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen. Indien op grond van wet- en regelgeving eerdere toeslagverlening mogelijk wordt gemaakt, zal het bestuur nader bezien of van deze mogelijkheid gebruik wordt gemaakt. Het bestuur zal dit besluit kwalitatief en kwantitatief onderbouwen. Een op enig moment van het beleidskader afwijkend toeslagbesluit leidt niet direct tot aanpassing van dit beleidskader voor volgende jaren. In hoofdstuk 7 van deze Abtn is het toeslagenbeleid opgenomen.

4. Toepassen gesplitste kortingsregeling (zonder premie te verlagen)

Als de in enig jaar op te bouwen pensioenen niet gefinancierd kunnen worden uit de gezamenlijke werkgevers- en deelnemerspremie, wordt deze pensioenopbouw zodanig vastgesteld dat de omvang van de dan verlaagde aanspraak gefinancierd kan worden met de ontvangen premies. Deze toets vindt plaats op basis van een gezamenlijke werkgevers- en deelnemerspremie die minimaal gelijk moet zijn aan de kostendekkende premie.

Dit is een regulier sturingsmiddel binnen het beleid van het pensioenfonds.

Gezien het karakter van de pensioenregeling (collectieve beschikbare premieregeling) kan de werkgeverspremie niet verlaagd worden.

Het pensioenfonds stelt de pensioenreglementen vast in overeenstemming met de pensioenovereenkomst, waar de vaste werkgeverspremie de pensioentoezegging is en kan de werkgever adviseren de pensioenovereenkomst aan te passen, waar het de opbouw van toekomstige aanspraken betreft met een bijbehorende financiering.

Het pensioenfonds is bevoegd de pensioenreglementen te wijzigen zonder voorafgaande afstemming indien de wijzigingen worden genoodzaakt door wetgeving of worden opgedragen door de toezichthouders en de deelnemers en de werkgever niet benadeeld worden door de wijziging.

5. Versoberen pensioenregeling (zonder premie te verlagen)

Het pensioenfonds stelt de pensioenreglementen vast in overeenstemming met de pensioenovereenkomst, waar de vaste werkgeverspremie de pensioentoezegging is en kan de werkgever adviseren de pensioenovereenkomst aan te passen, waar het de opbouw van toekomstige aanspraken betreft met een bijbehorende financiering.

Het is aan de werkgever en werknemers om (het karakter van) de pensioenovereenkomst aan te passen.

Het pensioenfonds is bevoegd de pensioenreglementen te wijzigen zonder voorafgaande afstemming indien de wijzigingen worden genoodzaakt door wetgeving of worden opgedragen door de toezichthouders en de deelnemers en de werkgevers niet benadeeld worden door de wijziging.

6. Aanpassen beleggingsbeleid

In het geval van een crisissituatie zal ad hoc naar het beleggingsbeleid worden gekeken. Indien het pensioenfonds een herstelplan heeft, dient het pensioenfonds bij het aanpassen van het beleggingsbeleid rekening te houden met de eisen van de toezichthouder (geen herstelvertraging en geen toename van het totale risico) en als hiermee de risicohouding wordt gewijzigd zal het pensioenfonds de bij de risicohouding betrokken partijen moeten raadplegen.

7. Korten van pensioenaanspraken en pensioenrechten

Als uiterste sturingsmiddel kan het bestuur besluiten tot vermindering van verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten indien:

- het pensioenfonds gezien de beleidsdekkingsgraad niet voldoet aan het minimaal vereist eigen vermogen of het vereist eigen vermogen;
- het pensioenfonds niet in staat is binnen een redelijke termijn te voldoen aan het minimaal vereist eigen vermogen of het vereist eigen vermogen zonder dat de belangen van deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden, andere aanspraakgerechtigden of de werkgever(s) onevenredig worden geschaad; en
- alle overige beschikbare sturingsmiddelen, met uitzondering van het beleggingsbeleid, zijn ingezet in het herstelplan, bedoeld in artikel 138 PW of artikel 139.

Het pensioenfonds informeert de (in)actieve deelnemers, uitkeringsgerechtigden en de werkgever schriftelijk over het besluit tot korting van de pensioenaanspraken en pensioenrechten. Er wordt niet meer gekort dan strikt nodig is om voldoende te kunnen herstellen. De korting wordt geëffectueerd op een moment dat het bestuur dit noodzakelijk acht en nadat dit met alle betrokkenen is gecommuniceerd. De vermindering kan op zijn vroegst een maand na de in de vorige volzin bedoelde informatieverstrekking worden gerealiseerd.

7a Gedifferentieerd korten van pensioenaanspraken en pensioenrechten

Ingeval van gedifferentieerde korting van aanspraken kunnen de pensioenaanspraken en pensioenrechten voor de actieve deelnemers met een ander percentage worden gekort dan voor de inactieve deelnemers en uitkeringsgerechtigden. De mate waarin het verschil in korten zal worden toegepast hangt af van de wijze waarop en in hoeverre de deelnemerspremie of een (deel van de) verhoging van de deelnemerspremie bijdraagt aan een lagere benodigde korting van pensioenaanspraken en pensioenrechten.

7b Evenredig korten van pensioenaanspraken en pensioenrechten

Indien de deelnemerspremie of een (deel van de) verhoging van de deelnemerspremie niet leidt tot een lagere benodigde korting van pensioenaanspraken en pensioenrechten, zal er een uniform beleid ten aanzien van korting van pensioenaanspraken en pensioenrechten plaatsvinden. Dat wil zeggen dat alle pensioenaanspraken en -rechten evenredig worden gekort.

In crisissituatie A zal het fonds de pensioenaanspraken en –rechten ineens zodanig verminderen dat op dat moment de beleidsdekkingsgraad voldoet aan het minimaal vereist eigen vermogen.

Het fonds zal de korting in crisissituatie D vaststellen door de pensioenaanspraken en –rechten jaarlijks te verminderen met 1/10de deel dat overeenkomt met het tekort (dit is het verschil tussen de kritische dekkingsgraad en de dekkingsgraad).

5. Mate inzetbaarheid van de maatregelen

Om de legitimiteit van de hierboven genoemde crisismaatregelen aan te tonen, is in onderstaande tabel per maatregel een verwijzing opgenomen naar de fondsdocumenten.

Crisismaatregel	Abtn	Uitvoerings- overeenkomst	Pensioenreglement
1 Premieverhoging	Hoofdstuk 7	Artikel 5	Artikel 3
2 Bijstorting werkgever	Hoofdstuk 7	Artikel 5	-
3 Beperken of niet toekennen van toeslagen	Hoofdstuk 7	Artikel 8	Artikel 19 rgl I Artikel 20 rgl B
4 Toepassen gesplitste kortingsregeling (zonder premie te verlagen)	Hoofdstuk 4	Artikel 4	Artikel 4
5 Versoberen pensioenregeling (zonder premie te verlagen)	Hoofdstuk 4	Artikel 10	-
6 Aanpassing beleggingsbeleid	Hoofdstuk 8		-
7a Gedifferentieerd korten van pensioenaanspraken en – rechten	Hoofdstuk 9	Artikel 4	Artikel 4
7b Evenredig korten van pensioenaanspraken en – rechten	Hoofdstuk 9	Artikel 4	Artikel 4

Gezien het karakter van de pensioenregeling (collectieve beschikbare premieregeling):

- en de gronden waarop de vaste werkgeverspremie gewijzigd kan worden, is een premieverhoging (1) in een crisissituatie met name geschikt om de kostendekkendheid van de premie (tijdelijk) te verbeteren en daardoor de maximale pensioenopbouw te bereiken en slechts in mindere mate om de herstelkracht van het pensioenfonds te vergroten;
- is een crisismaatregel in de vorm van een bijstorting door de werkgever (2) niet mogelijk;
- is het toepassen van de gesplitste kortingsregel (zonder de premie te verlagen) (4) een regulier sturingsmiddel binnen het beleid van het pensioenfonds;

- is de mogelijkheid tot het korten (7) van pensioenaanspraken en pensioenrechten opgenomen in artikel 4 van het pensioenreglement en is deze maatregel weliswaar een regulier maar ultiem sturingsmiddel. In beginsel wordt evenredig gekort.

6. Indicatie financiële effect van de maatregelen

De inzet van de verschillende crisismaatregelen heeft telkens een andere impact op de financiële positie van het pensioenfonds. De hierna volgende analyse geeft inzicht in de effectiviteit van de beschikbare crisismaatregelen. Hierbij is telkens uitgegaan van een dekkinggraad van 100%.

	Crisismaatregel	Inzet maatregel	Impact op dekkinggraad	Effectiviteit
1	Premieverhoging • werkgeverspremie • deelnemerspremie	N.v.t. 1% van de pensioengrondslag	ca. + 0,12% (2% rente) ca. + 0,19% (4% rente)	Jaarlijks Jaarlijks
2	Bijstorting werkgever			
3	Beperken of niet toekennen van toeslagen			
4	Toepassen gesplitste kortingsregeling (zonder premie te verlagen)			
5	Versoberen pensioenregeling (zonder premie te verlagen)			
6	Aanpassing beleggingsbeleid			
7a	Gedifferentieerd korten van pensioenaanspraken en -rechten	Korten 1% inactieven en uitkeringsgerechtigden	ca. + 0,52%	Eenmalig
7b	Evenredig korten van pensioenaanspraken en -rechten	Korten 1% evenredig	ca. + 1,00%	Eenmalig

7. Evenwichtige belangenafweging

Het bestuur maakt voor wat betreft de inzet van crisismaatregelen onderscheid naar de impact ervan op de verschillende groepen belanghebbenden. Hiermee draagt het bestuur zorg voor een evenwichtige verdeling van de lasten in een crisissituatie.

Onderstaande tabel geeft inzicht in welke groepen belanghebbenden worden beïnvloed door een specifieke crisismaatregel.

Crisismaatregel		Impact op belanghebbenden		
		Deelnemers	Inactieve deelnemers en uitkeringsgerechtigden	Werkgever
1	Premieverhoging	Ja	Nee	Mogelijk
2	Bijstorting werkgever	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
3	Beperken of niet toekennen van toeslagen	Ja	Ja	Nee
4	Toepassen gesplitste kortingsregeling (zonder premie te verlagen)	Ja	Nee	Nee
5	Versoberen pensioenregeling (zonder premie te verlagen)	Ja	Nee	Ja
6	Aanpassing beleggingsbeleid	Mogelijk	Mogelijk	Nee
7a	Gedifferentieerd korten van pensioenaanspraken en -rechten	Mogelijk	Ja	Nee
7b	Evenredig korten van pensioenaanspraken en -rechten	Ja	Ja	Nee

De evenwichtige belangenafweging bij de inzet van crisismaatregelen zal per crisissituatie door het bestuur beoordeeld worden. Zo zal bijvoorbeeld bij het inzetten van een premieverhoging voor de deelnemers beoordeeld worden in hoeverre het voor een evenwichtige belangenbehartiging nodig is om gelijktijdig de pensioenaanspraken en -rechten van inactieve deelnemers (meer) te korten als een (deel van de) verhoging van de deelnemerspremie bijdraagt aan een lagere benodigde korting van pensioenaanspraken. Hulpmiddelen om de evenwichtige belangafweging te onderbouwen zijn een ALM-studie, een continuïteitsanalyse en het herstelplan.

8. Communicatie met belanghebbenden

a. Communicatie over het financieel crisisplan

Na vaststelling van dit financieel crisisplan zal het bestuur het plan voorleggen aan het verantwoordingsorgaan voor een oordeel. De actieve deelnemers, inactieve deelnemers, uitkeringsgerechtigden en de werkgevers zullen daarna geïnformeerd worden over de hoofdlijnen van het financieel crisisplan door middel van een nieuwsbericht op de website en in een nieuwsbrief van het pensioenfonds.

b. Communicatie over een crisissituatie

In het geval van een financiële crisis zoals gedefinieerd in paragraaf 1, variant A en D, zal het bestuur met de toezichthouder communiceren op de daarvoor voorgeschreven wijze en met inachtneming van de daarvoor voorgeschreven termijnen.

Aan alle actieve deelnemers en uitkeringsgerechtigden zal, in aanvulling op al eerder gedane mededelingen over de financiële situatie van het pensioenfonds op de website en door middel van een brief worden gecommuniceerd dat van een financiële crisissituatie A, C of D sprake is en dat maatregelen moeten worden genomen. In deze brief zal tevens worden aangegeven welke maatregelen dat zullen zijn en per welke datum ze zullen worden toegepast. Daarnaast

zullen de financiële crisissituatie en de te nemen maatregelen in een nieuwsbrief nader worden toegelicht.

In onderstaande tabel is het communicatietraject na vaststelling van de crisissituatie weergegeven (zoals bovenstaand beschreven):

Belanghebbende partij	Welke vorm	Wanneer
Toezichthouder	brief	onverwijld
Werkgever	brief	binnen twee weken
Verantwoordingsorgaan	brief	binnen zes weken
Actieve deelnemers	brief en bericht op website	binnen tien weken
	nieuwsbrief	na verzenden brief
Inactieve deelnemers	brief en bericht op website	binnen tien weken
Uitkeringsgerechtigden	brief en bericht op website	binnen tien weken
	nieuwsbrief	na verzenden brief

In geval van crisissituatie B zal niet altijd worden gecommuniceerd met de belanghebbenden.

11. Besluitvormingsproces

In het geval van een crisissituatie treedt het bestuur onderling binnen één week in overleg. In het geval van crisissituatie A (het ontstaan van onderdekking) zal het bestuur handelen conform de wettelijk gestelde termijnen voor een kortetermijnherstelplan en op basis van het gestelde in dit financieel crisisplan.

Bij de besluitvorming over de te nemen maatregelen zal de volgende prioritering worden aangehouden:

- ten aanzien van het beleggingsbeleid (6) wordt gehandeld conform het in de Abtn opgenomen beleggingsmandaat en bij een crisissituatie zal het pensioenfonds voor ad hoc beleid de marktontwikkelingen in overweging nemen, ervan uitgaande dat het pensioenfonds niet beter belegt dan de markt.
  - het bestuur treedt in overleg met de werkgever over de mogelijkheden voor een premieverhoging (1) en/of aanpassing van (het karakter van) de pensioenregeling.
  - het bestuur beoordeelt in hoeverre een verhoging van de premie voor de deelnemers tot de mogelijkheden behoort en zal een afweging maken of de pensioenaanspraken- en rechten van inactieven en uitkeringsgerechtigden (meer) worden gekort (7a).
  - indien de hiervoor genoemde maatregelen naar verwachting niet tot het gewenste effect leiden, zullen de pensioenaanspraken en –rechten evenredig worden gekort (7b).
- Deze maatregelen zullen met het verantwoordingsorgaan worden besproken.

12. Beleid ongedaan maken crisismaatregelen

Wanneer de dekkingsgraad het niveau van het vereist vermogen heeft overschreden zal de toegepaste korting van de pensioenaanspraken (gedeeltelijk) ongedaan worden gemaakt door middel van inhaaltoeslagen, zoals in de Abtn is omschreven. De pensioenaanspraken en pensioenrechten van actieve deelnemers, inactieve deelnemers en uitkeringsgerechtigden worden in dit geval procentueel evenveel (uniform) verhoogd.

Bij deze verhoging zal ervoor worden gezorgd dat de beleidsdekkingsgraad het niveau van de volledige toeslagengrens niet zal onderschrijden. Er wordt maximaal eenmaal per jaar gecompenseerd.

Bovenstaand beleid is de leidraad. Het bestuur beslist evenwel jaarlijks over het al dan ongedaan maken van een toegepaste korting. Een eventueel gekorte pensioenopbouw in geval van crisissituatie C zal in de toekomst niet ongedaan worden gemaakt.

13. Beoordeling actualiteit

Het bestuur zal het financieel crisisplan opnemen als vast agendapunt voor de jaarlijkse bestuursvergadering in het vierde kwartaal waarin de Abtn aan de orde komt. In deze vergadering zal het financieel crisisplan worden besproken en zal een toetsing en indien nodig bijstelling aan de actualiteit plaatsvinden.

10

Communicatiebeleid

Inleiding

Pensioen wordt door veel deelnemers als een complex financieel product ervaren. In de financiële planning van huishoudens speelt pensioen echter een belangrijke rol. Een belangrijke taak van het pensioenfonds is de deelnemers en hun gezinsleden inzicht te geven in hun inkomenspositie in geval van pensionering, arbeidsongeschiktheid en overlijden van de deelnemer. Het pensioen dat uiteindelijk wordt uitgekeerd moet overeenkomen met de verwachtingen. Heldere communicatie is hierbij van essentieel belang. In dit document wordt het communicatiebeleid van Stichting CRH Pensioenfonds vastgelegd.

Missie, visie en strategie

Het bestuur van Stichting CRH Pensioenfonds heeft een missie, visie en strategie geformuleerd. Hierin is het volgende over communicatie opgenomen.

Het fonds communiceert open en helder met alle belanghebbenden. De bedrijfsvoering dient volledig transparant te zijn. Het pensioenfonds is er voor de deelnemers. De deelnemers moeten kunnen volgen wat er met de ingelegde gelden gebeurt. Het moet voor de deelnemer duidelijk zijn op welke pensioenaanspraken men recht heeft. CRH pensioenfonds streeft er hierbij niet naar voorop te lopen in technologische ontwikkelingen maar volgt de markt op de voet.

Uitvoering door pensioenbureau Stichting CRH Pensioenfonds

De administratie en communicatie van Stichting CRH Pensioenfonds wordt uitgevoerd door het pensioenbureau van Stichting CRH Pensioenfonds. Het pensioenbureau is een professionele en slagvaardige organisatie die wordt ingehuurd van CRH Nederland. Het pensioenbureau streeft ernaar gemakkelijk benaderbaar te zijn voor de deelnemers die geen drempel mogen ervaren om zich tot het pensioenbureau te richten. Het pensioenbureau is klantvriendelijk en communiceert zowel mondeling als schriftelijk in begrijpelijke taal.

Communicatiecommissie

Communicatie is een belangrijk aandachtsgebied voor het bestuur van Stichting CRH Pensioenfonds. Het fonds kent daarom een aparte communicatiecommissie. Deze is inmiddels opgegaan in de commissie governance, deskundigheid en communicatie. Hierin zijn het bestuur en het pensioenbureau vertegenwoordigd. Deze commissie adviseert het bestuur gevraagd en ongevraagd over alle aspecten van de communicatie die men zinvol acht.

Communicatiemiddelen

Het pensioenbureau van Stichting CRH Pensioenfonds kent de volgende communicatiemiddelen:

- Brief;
De standaard en wettelijke verplichte informatie geschiedt over het algemeen per brief.
- E-mail;
Deelnemers kunnen zich per e-mail richten tot het pensioenfonds door middel van info@crhpensioenfonds.nl.
Sinds corona heeft communicatie per e-mail aan populariteit gewonnen. Diverse brieven worden dan ook (in overleg met de deelnemer) verstuurd per e-mail;
- Brochure;
De inhoud van de pensioenregeling ontleen de deelnemers aan het reglement. Voor de meeste deelnemers is het reglement lastig leesbaar. Het pensioenfonds heeft daarom pensioengidsen opgesteld die een populaire versie zijn van het reglement. Bovendien bevatten de pensioengidsen eenvoudige rekenvoorbeelden en plaatjes. Bij indiensttreding wordt de pensioengids verstrekt door de werkgever. Tevens kan de pensioengids worden gedownload van de website van het fonds;
- Website;
Via de website www.crhpensioenfonds.nl kunnen belangstellenden actuele informatie vinden zoals een maandelijkse update van de dekkingsgraad. Verder kunnen via de website fondsdocumenten zoals reglementen, herstelplan en jaarverslagen worden ingezien en gedownload. Ook het in 2016 geïntroduceerde Pensioen1-2-3 is op de website beschikbaar.
- Video;
Wanneer dit zinvol wordt geacht kan door middel van een videoboodschap, al dan niet met behulp van animaties, gecommuniceerd worden met de deelnemers.
- Telefoongesprek;
Het pensioenbureau van Stichting CRH Pensioenfonds is op werkdagen van 8.30 tot 17.00 uur telefonisch bereikbaar (020 30 45 145). Er wordt geen gebruik gemaakt van een callcenter maar men krijgt rechtstreeks één van de medewerkers van het pensioenbureau aan de lijn.
- Persoonlijk gesprek;
Wanneer deelnemers behoefte hebben aan een persoonlijk gesprek is het pensioenbureau de deelnemers graag van dienst. Met name deelnemers die aan de vooravond van hun pensionering staan, kunnen op deze wijze geïnformeerd worden over de diverse flexibiliseringsmogelijkheden;
- Presentatie;
Wanneer groepsgewijze informatievoorziening gewenst is, kan het pensioenbureau een presentatie op maat verzorgen.

Wettelijk verplichte informatie

Vanzelfsprekend houdt Stichting CRH Pensioenfonds zich aan de wettelijke vereisten ten aanzien van informatieverstrekking. Het pensioenbureau van Stichting CRH Pensioenfonds zorgt voor een tijdige verzending van onderstaande wettelijk verplichte documenten.

Startbrief

Stichting CRH Pensioenfonds verstrekt nieuwe deelnemers binnen de daartoe gestelde wettelijke termijn de zogenoemde startbrief conform het Pensioen1-2-3. De deelnemer krijgt op die manier informatie over de pensioenregeling waarin men gaat deelnemen en inzicht in de hoogte van de premie die op het salaris zal worden ingehouden.

Uniform pensioenoverzicht actieve deelnemers

Dit overzicht wordt jaarlijks verstrekt aan de actieve deelnemers. Het overzicht geeft inzicht in het opgebouwde en te bereiken ouderdomspensioen alsmede in het verzekerde nabestaandenpensioen dat tot uitkering komt bij overlijden van de deelnemer. Ook bevat dit overzicht informatie over de premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid.

Uniform pensioenoverzicht gewezen deelnemers

El jaar ontvangen de gewezen deelnemers een pensioenoverzicht met de opgebouwde aanspraken op ouderdoms- en nabestaandenpensioen.

Pensioenoverzicht einde deelneming

Deelnemers die uit dienst treden worden door middel van dit overzicht geïnformeerd over het op de uitdiensttredingsdatum verzekerde ouderdoms- en nabestaandenpensioen. Ook wordt de deelnemer eventueel gewezen op de mogelijkheid van waardeoverdracht.

Pensioenoverzicht aan ex-partners

Bij beëindiging van de partnerrelatie verstrekt Stichting CRH Pensioenfonds een overzicht aan de ex-partners waarin het verzekerde partnerpensioen is opgenomen en indien er sprake is van verevening het verevende ouderdomspensioen. Ook ontvangen de ex-partners jaarlijks een overzicht.

Brief ingang ouderdomspensioen

Tenminste zes maanden voor de standaardpensioendatum ontvangen de deelnemers een opgave van hun bruto en netto pensioen. Bovendien ontvangen zij informatie over de diverse flexibiliseringsmogelijkheden.

Indien deelnemers vervroegd wensen te pensioneren ontvangen zij binnen twee weken na hun verzoek een opgave van hun vervroegde pensioenaanspraken. Zij worden hierbij tevens gewezen op de mogelijkheden tot flexibilisering.

Indien gewenst kunnen de diverse mogelijkheden in een telefonisch of persoonlijk gesprek worden toegelicht.

Nieuwsbrieven

De gepensioneerde deelnemers ontvangen jaarlijks rond hun eerste pensioenuitkering in januari een nieuwsbrief. Hierin worden zij geïnformeerd over het al dan niet indexeren van de pensioenuitkeringen en de belangrijkste ontwikkelingen binnen het pensioenfonds waaronder de financiële positie.

De actieve deelnemers ontvangen jaarlijks tegelijk met hun uniform pensioenoverzicht een nieuwsbrief. Hierin worden zij geïnformeerd over het al dan niet indexeren van hun pensioenaanspraken en de belangrijkste ontwikkelingen binnen het pensioenfonds waaronder de financiële positie.

Ook de gewezen deelnemers en ex-partners ontvangen jaarlijkse met hun uniform pensioenoverzicht een nieuwsbrief.

De nieuwsbrieven worden opgesteld door het pensioenbureau en de commissie Governance, Deskundigheid en Communicatie. Vervolgens worden deze ter goedkeuring gedeeld met het bestuur en verantwoordingsorgaan.

Incidentele communicatie

Wanneer de pensioenregeling wijzigt of in andere incidentele gevallen draagt het bestuur van Stichting CRH Pensioenfonds er zorg voor dat er op adequate wijze wordt gecommuniceerd met alle belanghebbenden.

Incidentele communicatie wordt opgesteld door het pensioenbureau en de commissie Governance, Deskundigheid en Communicatie. Vervolgens worden deze ter goedkeuring gedeeld met het bestuur en verantwoordingsorgaan.

Jaarverslag

Jaarlijks publiceert het bestuur van Stichting CRH Pensioenfonds het jaarverslag. Hierin wordt verantwoording afgelegd over het gevoerde beleid. Verder geeft het jaarverslag inzicht in de financiële positie en wordt er aandacht gegeven aan de risico's die het fonds loopt. Ook bevat het jaarverslag de rapportage van de Raad van Toezicht en het verantwoordingsorgaan.

Communicatiejaarplan

De commissie Governance, Deskundigheid en Communicatie stelt jaarlijks een communicatiejaarplan op. In dit communicatiejaarplan wordt teruggeblikt op het voorgaande jaar en worden de doelstellingen en gedetailleerde planning voor het nieuwe jaar opgenomen. Het communicatiejaarplan wordt vervolgens vastgesteld door het bestuur.

Toekomstige ontwikkelingen

Per 1 juli 2023 wordt mogelijk het Bedrag Ineens ingevoerd. Dit betekent dat deelnemers die pensioneren vanaf voornoemde datum de keuze hebben om maximaal 10% van hun ouderdomspensioen ineens te ontvangen. Hierdoor wordt het levenslange ouderdomspensioen wel lager. Het pensioenfonds heeft hier een zorgplicht, die ook de communicatie naar de deelnemers in de keuzebegeleiding omvat..

Externe informatiebronnen

Door middel van de website www.mijnpensioenoverzicht.nl kunnen de deelnemers inzicht krijgen in de hoogte van hun opgebouwde en bereikbare pensioen bij alle pensioenfonds en verzekeraars waar men pensioen heeft opgebouwd. Stichting CRH Pensioenfonds levert eens per kwartaal de gegevens bij het Pensioenregister aan. Stichting CRH Pensioenfonds zal de deelnemers in relevante gevallen wijzen op het bestaan van deze mogelijkheid.

Evaluatie

Het communicatiebeleid van Stichting CRH Pensioenfonds wordt jaarlijks geëvalueerd.

11

Slotopmerkingen

Deze actuariële en bedrijfstechnische nota beschrijft het fonds naar de situatie per 31 december 2022.

Wijzigingen vinden plaats door middel van een wijzigingsblad of door het vervangen van een bijlage, tenzij het bestuur meent dat een volledige nieuwe actuariële en bedrijfstechnische nota noodzakelijk is.

12

Bijlagen

Bijlage 1 Aangesloten ondernemingen per 31 december 2022

De volgende ondernemingen zijn aangesloten bij het pensioenfonds:

- Betonmortelbedrijven Cementbouw B.V.
- Calduran B.V.
- Calduran Kalkzandsteen B.V.
- Cebo Holland B.V.*
- Cementbouw B.V.
- Cementbouw Betonmortel B.V.
- Cementbouw Bindmiddelen B.V.
- Cementbouw Mineralen B.V.
- Cementbouw Zand & Grind B.V.
- CRH Nederland B.V.
- Dycore B.V.
- Heembeton B.V.
- JET BIK Projecten (voorheen BIK Bouwprodukten B.V.)*
- JET BIK Producten (voorheen Vaculux B.V.)*
- Soprema NL B.V. (voorheen Royal Roofing Materials B.V.)*
- Struyk Verwo Groep B.V.
- Struyk Verwo Infra B.V.
- Zoontjens Beton B.V.

* heeft een eigen uitvoeringsovereenkomst afgesloten met CRH Pensioenfonds (niet via CRH Nederland B.V.)

Bijlage 2 Actuariële grondslagen

Het pensioenfonds hanteert voor de vaststelling van de technische voorzieningen de volgende actuariële grondslagen en onderstellingen. Deze grondslagen acht het bestuur voldoende prudent om met de daarmee vastgestelde voorziening de betreffende verplichtingen te kunnen afwikkelen. Een gedetailleerde beschrijving van de actuariële grondslagen is opgenomen in het actuariële rapport en de bijbehorende appendices. In afwijking van hetgeen in onderstaande tabel is vastgelegd zal in aanloop naar het nieuwe pensioenstelsel waarbij mogelijk ingevaren zal worden in een nieuwe regeling en/of een nieuwe pensioenuitvoerder tussentijds een evaluatie van alle grondslagen plaatsvinden.

GRONDSLAG	VERONDERSTELLING	TOETSING
Financieringsmethodiek	Stortingskoopsommen (dit betekent dat de netto TV op elk moment gelijk zijn aan de contante waarde van de verkregen pensioenaanspraken).	
Overlevingsgrondslagen	Prognosetafel AG2022, met leeftijds- en inkomensafhankelijke correctiefactoren gebaseerd op inkomensklasse “Hoog-Midden” voor hoofdverzekerde mannen en medeverzekerde vrouwen en inkomensklasse “Midden” voor hoofdverzekerde vrouwen en medeverzekerde mannen volgens Mercer-model 2019.	Bij elke publicatie van een nieuwe prognosetafel (eerstvolgende 2024); correctiefactoren bij elke publicatie van relevante CBS-gegevens (eerstvolgende naar verwachting 2023)
Gehuwdheidsfrequenties (van toepassing bij de berekening van de TV voor uitgesteld nabestaandenpensioen voor actieve deelnemers en slapers)	Zoals gepubliceerd bij de overlevingstafels van het AG over de waarnemingsperiode 1980-1985. Voor het uitruilbare nabestaandenpensioen is de gehuwdheidsfrequentie op pensioenleeftijd 68 gelijk aan 1.	2026 en vervolgens iedere 4 jaar
Leeftijdsverschil man – vrouw	Mannelijke hoofdverzekerden worden 3 jaar ouder verondersteld dan hun partner. Vrouwelijke hoofdverzekerden worden 2 jaar jonger verondersteld dan hun partner. Vanaf pensioeningang wordt uitgegaan van het werkelijke leeftijdsverschil.	2026 en vervolgens iedere 4 jaar
Rekenrente	Door DNB gepubliceerde RTS per verslagdatum	
TV voor uitgesteld wezenpensioen	1,5% van de TV van uitgesteld nabestaandenpensioen bij uitgesteld ouderdompensioen.	2024 en vervolgens iedere 4 jaar
TV voor toekomstige pensioenopbouw arbeidsongeschikten	De contante waarde van de vrijgestelde toekomstige pensioenopbouw is voor 100% opgenomen in de TV.	
Voorziening voor toekomstige uitvoeringskosten	2,7% van de netto premie (onderdeel van de TV).	In 2025 per 31-12-2024 en vervolgens iedere 3 jaar

GRONDSLAG	VERONDERSTELLING	TOETSING
Financieringsmethodiek	Stortingskoopsommen (dit betekent dat de netto TV op elk moment gelijk zijn aan de contante waarde van de verkregen pensioenaanspraken).	
Opslag voor lopende kosten in kostendekkende premie	Bij de vaststelling van de gedempte kostendekkende premie: de voorafgaand aan het jaar verwachte uitvoeringskosten van het fonds in het jaar onder aftrek van de uit de technische voorzieningen vrijvallende voorziening voor toekomstige uitvoeringskosten als gevolg van de verrichte pensioenuitkeringen. Bij vaststelling van de kostendekkende premie op basis van de rentetermijnstructuur van 31 december: de werkelijke uitvoeringskosten van het fonds in het jaar onder aftrek van de uit de technische voorzieningen vrijvallende voorziening voor toekomstige uitvoeringskosten als gevolg van de verrichte pensioenuitkeringen.	
Opslag voor premievrijstellingsrisico	3% van de bruto premies voor de bijbehorende vrij te stellen pensioenen.	2021 en vervolgens iedere 4 jaar
Uitlooprisico (IBNR)	De over de afgelopen twee jaar verschuldigde opslag voor premievrijstellingsrisico, vastgesteld op marktwaarde.	
Leeftijdsbepaling	De leeftijden zijn in maanden nauwkeurig vastgesteld, waarbij is verondersteld dat de deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden zijn geboren op de eerste dag van de maand waarin de geboortedatum valt.	
Uitkeringswijze	De TV en kostendekkende premie worden vastgesteld door uit te gaan van continue uitkeringen.	

Het bestuur kan besluiten af te wijken van de in de bovenstaande tabel genoemde toetsingsfrequentie indien omstandigheden daar aanleiding toe geven. Het kan bijvoorbeeld wenselijk zijn de grondslagen te toetsen voorafgaand aan een eventuele transitie naar het nieuwe pensioenstelsel.

Het bestuur kan besluiten om bij wijziging van de leeftijds- en inkomensafhankelijke correctiefactoren op de sterftekansen een backtest te laten uitvoeren ter toetsing van de nieuwe correctiefactoren, indien omstandigheden daar aanleiding toe geven. Het kan bijvoorbeeld wenselijk zijn de nieuwe correctiefactoren te toetsen aan historische sterftewaarnemingen indien de inkomensklasse voor de fondspopulatie op een andere klasse wordt vastgesteld.

Actuariële omzettingen

Op de beoogde pensioendatum of bij eerder ontslag wordt voor de deelnemer met een partner een deel van het ouderdomspensioen omgezet in een aanspraak op ouderdomspensioen in combinatie met nabestaandenpensioen. Het nabestaandenpensioen bedraagt dan 70% van het betreffende deel van het ouderdomspensioen. Op verzoek kan een andere verhouding aangehouden worden. De factoren voor uitruil van ouderdomspensioen naar nabestaandenpensioen zijn vast en zijn onderdeel van de pensioentoezegging.

Uitgangspunten factoren ten behoeve van de flexibiliseringsmogelijkheden

In het uitvoeringsreglement worden de factoren voor de diverse elementen in het pensioenreglement weergegeven. Het bestuur zal de flexibiliseringsfactoren (vervroeging, uitruil, variabilisering en uitstel) ten minste één keer per vijf jaar herzien of wanneer gewijzigde grondslagen daar eerder aanleiding voor geven. De afkoopfactoren worden jaarlijks herzien en gelden van 1 januari tot en met 31 december van het verslagjaar en zijn door het bestuur van het fonds, gehoord de adviserend actuaris, op basis van de op dat moment gehanteerde Prognosetafel, de DNB rentetermijnstructuur per 30 september, sekseneutraliteit en collectief actuariële gelijkwaardigheid vastgesteld.

Bij de gemaakte keuze zijn de factoren van toepassing, die gelden op het moment waarop de keuze ingaat.

De uitgangspunten voor de afkoopfactoren geldend van 1 januari 2023 tot met 31 december 2023 zijn:

- De factoren zijn gebaseerd op de Prognosetafel AG2020 met startjaar 2023
- De factoren zijn gebaseerd op leeftijdsafhankelijke correctiefactoren conform Mercer's ervaringssterftemodel ES2019, gebaseerd op inkomensklasse "hoog-midden" voor mannelijke verzekerden en vrouwelijke medeverzekerden en op inkomensklasse "midden" voor vrouwelijke verzekerden en mannelijke medeverzekerden
- De leeftijd van de verzekerde wordt op de berekeningsdatum in maanden nauwkeurig vastgesteld.
- De eventuele partner van een mannelijke verzekerde is verondersteld 3 jaar jonger te zijn dan de verzekerde. De eventuele partner van een vrouwelijke verzekerde is verondersteld 2 jaar ouder te zijn dan de verzekerde.
- De factoren zijn geldig voor een periode van één jaar.
- De daarbij veronderstelde rekenrente is de door DNB gepubliceerde RTS per 30 september 2022.
- Bij de vaststelling van de afkoopfactoren is uitgegaan van een verhouding tussen mannen en vrouwen van 90:10. Deze verhouding is vastgesteld uitgaande van alle actieve, arbeidsongeschikte en slapende deelnemers per 31 december 2021 in het leeftijdscohort 61 tot en met 67 (voorziening gewogen).

De uitgangspunten voor de flexibiliseringsfactoren geldend vanaf 1 januari 2022 zijn:

- De factoren zijn gebaseerd op de Prognosetafel AG2022 met startjaar 2023
- De factoren zijn gebaseerd op leeftijdsafhankelijke correctiefactoren conform Mercer's ervaringssterftemodel ES2019, gebaseerd op inkomensklasse "hoog-midden" voor mannelijke verzekerden en vrouwelijke medeverzekerden en op inkomensklasse "midden" voor vrouwelijke verzekerden en mannelijke medeverzekerden

- De leeftijd van de verzekerde wordt op de berekeningsdatum in maanden nauwkeurig vastgesteld.
- De eventuele partner van een mannelijke verzekerde is verondersteld 3 jaar jonger te zijn dan de verzekerde. De eventuele partner van een vrouwelijke verzekerde is verondersteld 2 jaar ouder te zijn dan de verzekerde.
- De daarbij veronderstelde rekenrente is de door DNB gepubliceerde RTS per 30 september 2022.
- Bij de vaststelling van de flexibiliseringsfactoren is uitgegaan van een verhouding tussen mannen en vrouwen van 90:10. Deze verhouding is vastgesteld uitgaande van de actieve, arbeidsongeschikte en slapende deelnemers per 31 december 2021 in het leeftijdscohort 61 tot en met 67 (voorziening gewogen). Hierop gelden de volgende uitzonderingen:
  - De ruilfactoren voor omzetting van ouderdomspensioen in (extra) partnerpensioen bij uitdiensttreding is gebaseerd op een verhouding tussen mannen en vrouwen van 85:15 (gebaseerd op actieve, arbeidsongeschikte en slapende deelnemers van alle leeftijden)
  - Bij de ruilfactoren voor omzetting van partnerpensioen in extra ouderdomspensioen op de pensioendatum is uitgegaan van een inzet van 10% voor mannen en 33% voor vrouwen, welke is gebaseerd op de kans dat er op de pensioendatum geen partner is. De verhouding komt hiermee uit op 90:33.

Voorziening toekomstige uitvoeringskosten

Gehanteerde uitgangspunten

De gehanteerde uitgangspunten voor de vaststelling van de voorziening toekomstige uitvoeringskosten zijn:

- Het pensioenfonds moet de uitvoeringskosten kunnen dragen bij afwikkeling van de opgebouwde verplichtingen. De kosten voor de (toekomstige) inactieven moeten door het fonds kunnen worden gedragen en daartoe moet een toereikende voorziening toekomstige uitvoeringskosten worden aangehouden. Dat is ook om een andere reden van belang. Als er een toereikende voorziening toekomstige uitvoeringskosten wordt aangehouden, wordt de toeslagcapaciteit van het fonds niet overschat;
- In beginsel moet de voorziening toekomstige uitvoeringskosten toereikend zijn tot de laatste verzekerde overlijdt. In de praktijk zal op een eerder moment tot liquidatie van het fonds worden overgegaan omdat naarmate het fonds in omvang afneemt, schaalnadelen ontstaan;
- Bij afwikkeling wordt geen premie meer ontvangen en zal het fonds de uitvoeringskosten geheel zelf moeten dragen. De vrijval uit de voorziening toekomstige uitvoeringskosten moet bij afwikkeling bij benadering minimaal gelijk zijn aan de feitelijke afwikkelingskosten.

De methode van vaststelling

De jaarlijkse uitvoeringskosten bij discontinuïteit zijn als volgt geschat:

IN € 1000	DISCONTINUÏTEIT (NIVEAU 2019)
PENSIOENBUREAU	340
KOSTEN PENSIOENADMINISTRATIE PAKKET	75
ADVIES- EN ACTUARISKOSTEN	100
KOSTEN ACCOUNTANT	46
KOSTEN JURIDISCH ADVISEUR	15
KOSTEN TOEZICHTHOUDERS	57
KOSTEN BELEGGINGSADVIES	70
OPLEIDINGSKOSTEN	10
ADMINISTRATIEKOSTEN	29
BESTUUR, VERANTWOORDINGSORGAAN EN INTERN TOEZICHT	2
A: TOEGEREKEND AAN VERMOGENSBEHEER	-/- 160
TOTAAL	604

De geschatte uitvoeringskosten van € 604K voor 2019 zijn contant gemaakt op basis van de volgende grondslagen en uitgangspunten:

- De fondsgrondslagen per 31 december 2018 zoals beschreven in de Abtn;
- De door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2018;
- Er is met kosteninflatie rekening gehouden door te veronderstellen dat de uitvoeringskosten jaarlijks met 2% toenemen;
- Het fonds bereikt bij afwikkeling in enig jaar een dusdanige omvang, dat het efficiënter wordt het fonds te liquideren en de opgebouwde verplichtingen bij een verzekeraar onder te brengen. Er is verondersteld dat na 5 jaar bij liquidatie van het fonds en overdracht van de opgebouwde verplichtingen naar een verzekeraar of andere pensioenuitvoerder 2% van de netto TV als kostenopslag is benodigd;
- Liquidatie en overdracht gaat gepaard met extra uitvoeringskosten. Er is verondersteld dat deze kosten (niveau 2019) bij een liquidatie € 160K bedragen en voor de latere jaren 2% per jaar hoger zijn.

Het resulterende bedrag wordt uitgedrukt als percentage van de netto TV. Op basis van de berekening over 2019 bedraagt de aan te houden voorziening toekomstige uitvoeringskosten met ingang van 31 december 2018 2,7% van de netto TV. Hierbij is nadrukkelijk rekening gehouden met de tarieven die in de markt gehanteerd worden door partijen die indien wordt overgegaan tot liquidatie van het fonds de opgebouwde verplichtingen van het fonds zouden kunnen overnemen.

De voorziening toekomstige uitvoeringskosten wordt iedere drie jaar opnieuw getoetst. De eerstvolgende toetsing vindt plaats in 2021 of zoveel eerder als het bestuur noodzakelijk acht. Er zal daarbij een bestendige gedragslijn worden gevolgd.

Bijlage 3 Uitwerking minimaal vereist vermogen en vereist vermogen

Minimaal vereist (eigen) vermogen

Het minimaal vereist eigen vermogen is in beginsel gelijk aan de som van:

- 4% over de technische voorzieningen na aftrek van het herverzekerde deel, plus 0,3% over het risicokapitaal;
- een bedrag afhankelijk van de omvang van de aanvullende verzekeringen.

Het minimaal vereist eigen vermogen wordt vastgesteld in overeenstemming met de leidraad van het Actuarieel Genootschap ('Notitie Vaststelling van het Minimaal Vereist Eigen Vermogen').

Ultimo 2021 is het minimaal vereist vermogen exact berekend op 104,0%.

	Als % TV
Beleggingsrisico	3,9%
Extra voor risicokapitaal bij overlijden	0,1%
Extra voor arbeidsongeschiktheidspensioen	0,0%
Totaal:	4,1%
Minimaal vereist eigen vermogen	104,0%

De dekkinggraad behorende bij het minimaal vereist vermogen is gelijk aan 100% plus het minimaal vereist eigen vermogen (4,0%).

Vereist eigen vermogen

Het vereist eigen vermogen wordt berekend volgens de richtlijnen van DNB (het standaardmodel met de zogenaamde wortelformule,

$$\sqrt{(S_1^2 + S_2^2 + 2 * 0,4 * S_1 * S_2 + S_3^2 + S_4^2 + S_5^2 + 2 * 0,4 * S_1 * S_5 + 2 * 0,5 * S_2 * S_5 + S_6^2 + S_{10}^2)}).$$

Per 31 december 2022 leidt bovenstaande formule tot de volgende uitkomsten:

	Bij strategische mix
S ₁ : Renterisico	1,0%
S ₂ : Zakelijke waarden risico	11,2%
S ₃ : Valutarisico	2,9%
S ₄ : Commodities risico	-
S ₅ : Kredietrisico	4,3%
S ₆ : Verzekeringstechnisch risico	3,0%
S ₁₀ : Actief beheer risico	1,5%
Procesrisico	0,1%
TSO	3,0%
NSA	0,2%
vereist eigen vermogen	15,5%

De dekkinggraad behorende bij het vereist vermogen is gelijk aan 100% plus het vereist eigen vermogen (15,5%).

Bijlage 4 Uitwerking (gedempte) kostendekkende premie en feitelijke premie

(Gedempte) kostendekkende premie

Premiedemping vindt voor pensioenregeling I en B plaats op basis van een vastgestelde verwachte waarde van het toekomstig rendement. De verwachte waarde van het toekomstig rendement wordt vastgesteld op basis van de volgende uitgangspunten:

- Er wordt uitgegaan van de berekeningsmethodiek zoals vastgelegd in artikel 23a van het Besluit FTK Pensioenfondsen.
- Het verwacht netto meetkundig rendement op vastrentende waarden, bedoeld in artikel 23a van het Besluit FTK Pensioenfondsen wordt vastgezet voor een periode van vijf jaar (2021 tot en met 2026) op basis van de actuele rente per 31 december 2021, te weten de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur.
- Het verwacht netto meetkundig rendement op aandelen, vastgoed en overige beleggingen wordt bepaald op basis van de maximaal te hanteren parameters zoals vastgelegd in artikel 23a van het Besluit FTK Pensioenfondsen. Deze maximale parameters zijn laatstelijk gewijzigd per 1 januari 2021.
- Het strategische beleggingsbeleid voor het jaar 2016 is het uitgangspunt voor het vaststellen van het netto verwacht beleggingsrendement. Bij een wijziging van het strategische beleggingsbeleid wordt het netto verwacht beleggingsrendement opnieuw vastgesteld.

Voor vaststelling van de gedempte kostendekkende premie worden de onder onderdeel a resulterende pensioenaanspraken conform artikel 4 van het Besluit FTK Pensioenfondsen verhoogd met een toekomstige toeslagverlening ter hoogte van de minimale verwachtingswaarde voor de groeivoet van het prijsindexcijfer, bedoeld in artikel 23a, eerste lid, onderdeel a, en tweede lid van het Besluit FTK Pensioenfondsen (inclusief ingroeipad voor de eerste vijf jaar conform de CPB-raming december 2021 met een prijsindexcijfer van 1,7%, die eveneens wordt vastgezet voor een periode van vijf jaar (2022 tot en met 2026)). Onderdeel c) van de kostendekkende premie, de solvabiliteitsopslag, is alleen onderdeel van de gedempte kostendekkende premie indien deze hoger is dan de waarde van de toekomstige toeslagverlening en alleen voor het meerdere.

De gebruikte methodiek voor de vaststelling van het dempingsrendement staat beschreven in de door de DNB gepubliceerde Q&A "Berekening portefeuillerendement herstelplannen en kostendekkende premie" d.d. 16 oktober 2015. In deze bijlage wordt aangegeven welke uitgangspunten zijn gehanteerd en wat de resultaten daarvan zijn.

Verwacht netto meetkundig nominaal rendement

In onderstaande tabel staat het netto meetkundig nominaal rendement per 1 januari 2022.

Looptijd	Rente		Looptijd	Rente		Looptijd	Rente
1	2,570%		35	3,211%		68	3,366%
2	2,680%		36	3,216%		69	3,369%
3	2,763%		37	3,222%		70	3,373%
4	2,817%		38	3,228%		71	3,376%
5	2,856%		39	3,234%		72	3,379%
6	2,888%		40	3,240%		73	3,382%
7	2,919%		41	3,245%		74	3,385%
8	2,952%		42	3,251%		75	3,388%
9	2,984%		43	3,256%		76	3,391%
10	3,020%		44	3,262%		77	3,394%
11	3,049%		45	3,268%		78	3,397%
12	3,074%		46	3,273%		79	3,399%
13	3,096%		47	3,278%		80	3,402%
14	3,114%		48	3,283%		81	3,404%
15	3,130%		49	3,288%		82	3,407%
16	3,139%		50	3,293%		83	3,409%
17	3,146%		51	3,298%		84	3,412%
18	3,152%		52	3,303%		85	3,415%
19	3,158%		53	3,307%		86	3,417%
20	3,163%		54	3,312%		87	3,419%
21	3,159%		55	3,316%		88	3,421%
22	3,158%		56	3,321%		89	3,424%
23	3,158%		57	3,325%		90	3,426%
24	3,160%		58	3,329%		91	3,428%
25	3,163%		59	3,333%		92	3,430%
26	3,166%		60	3,337%		93	3,432%
27	3,170%		61	3,341%		94	3,435%
28	3,174%		62	3,345%		95	3,437%
29	3,179%		63	3,349%		96	3,439%
30	3,184%		64	3,352%		97	3,441%
31	3,189%		65	3,356%		98	3,443%
32	3,194%		66	3,359%		99	3,444%
33	3,199%		67	3,363%		100	3,446%
34	3,205%						

Verwacht netto meetkundig reëel rendement

In onderstaande tabel staat het netto meetkundig reëel rendement per 1 januari 2022.

Looptijd	Rente		Looptijd	Rente		Looptijd	Rente
1	0,855%		35	1,300%		68	1,446%
2	0,939%		36	1,306%		69	1,449%
3	0,996%		37	1,311%		70	1,452%
4	1,024%		38	1,316%		71	1,456%
5	1,037%		39	1,322%		72	1,458%
6	1,052%		40	1,327%		73	1,461%
7	1,071%		41	1,332%		74	1,464%
8	1,094%		42	1,338%		75	1,467%
9	1,119%		43	1,343%		76	1,469%
10	1,149%		44	1,348%		77	1,472%
11	1,173%		45	1,353%		78	1,475%
12	1,194%		46	1,358%		79	1,478%
13	1,212%		47	1,363%		80	1,480%
14	1,227%		48	1,368%		81	1,483%
15	1,240%		49	1,373%		82	1,485%
16	1,247%		50	1,377%		83	1,487%
17	1,252%		51	1,381%		84	1,489%
18	1,256%		52	1,386%		85	1,492%
19	1,260%		53	1,391%		86	1,494%
20	1,264%		54	1,395%		87	1,497%
21	1,259%		55	1,399%		88	1,499%
22	1,257%		56	1,403%		89	1,501%
23	1,256%		57	1,407%		90	1,503%
24	1,257%		58	1,411%		91	1,505%
25	1,259%		59	1,415%		92	1,507%
26	1,261%		60	1,418%		93	1,509%
27	1,264%		61	1,422%		94	1,511%
28	1,268%		62	1,426%		95	1,513%
29	1,272%		63	1,430%		96	1,515%
30	1,277%		64	1,433%		97	1,517%
31	1,281%		65	1,436%		98	1,519%
32	1,285%		66	1,440%		99	1,521%
33	1,290%		67	1,443%		100	1,522%
34	1,295%						

Gehanteerde beleggingsmix bij vaststelling rendementscurve

Categorie	%
Staatsobligaties (matchend)	31,0%
Bedrijfsobligaties (credits)	25,0%
Emerging Market Debt	6,0%
Hypotheken	3,0%
Bank Loans	2,5%
Aandelen (ontwikkelde markten)	25,0%
Aandelen (opkomende markten)	5,0%
Beursgenoteerd vastgoed	2,5%
Totaal	100,0%

In onderstaande tabel staat de volgende informatie:

- De kolom “gewicht” bevat de ratingverdeling binnen de vastrentende waarden.
- De kolommen onder “Mapping Gewichten” betreft de in het Besluit FTK vastgelegde mapping naar aandelen en vastrentende waarden met een AAA-rating per rating (artikel 23a lid 5).
- De kolommen onder “Mapping VRW” betreft het resultaat van de mapping van de vastrentende waarden naar aandelen en vastrentende waarden met een AAA-rating ten behoeve van de vaststelling van de rendementscurve.

Obligatiemix		Mapping Gewichten		Mapping VRW	
		Aandelen	VRW AAA	Aandelen	VRW AAA
Rating	Gewicht				
AAA	45,4%	0%	100%	0,0%	45,4%
AA	4,8%	10%	90%	0,5%	4,3%
A	8,8%	15%	85%	1,3%	7,5%
BBB	28,0%	20%	80%	5,6%	22,4%
High Yield / <BBB / Not rated	13,0%	60%	40%	7,8%	5,2%
Totaal	100,0%			15,2%	84,8%

Dit betekent dus dat de curve voor het netto meetkundig nominaal rendement is gebaseerd op:

- de DNB RTS per 31 december 2021;
- een netto meetkundig rendement van 5,6% (bruto rendement van 5,8% minus kostenafslag van 0,2%) voor 42,8% van het vermogen gelijk aan beursgenoteerde aandelen.

Opbouw (gedempte) kostendekkende premie boekjaar 2021 reglement I en B (in euro's x € 1.000) bij opbouw ouderdomspensioen van 1,35%		
	Ongedempte kosten- dekkende premie	Gedempte kostendekkende premie
a. inkoop onvoorwaardelijke pensioenaanspraken	23.177	9.307
b. opslag solvabiliteit	3.477	1.396
c. opslag uitvoeringskosten	570	596
d. voorwaardelijke toeslagverlening	-	4.342
Minimaal te betalen premie reglement I en B	27.224	15.641

Feitelijke premie 2020

Werkgeverspremie	16.525
Werknemerspremie	3.722
Beschikbare doorsneepremie reglement I en B	20.247

De feitelijk verschuldigde premie is gelijk aan de kostendekkende premie op basis van verwacht rendement als bedoeld in artikel 128 Pensioenwet, waarbij de premiedekkingsgraad in principe tenminste 90% bedraagt. Het verwacht rendement voor 2021 is vastgesteld op basis van de berekeningsmethodiek als bedoeld in artikel 23a van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen en is gebaseerd op de per 31 december 2016 door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur, de door DNB gepubliceerde groeivoet van het prijsindexcijfer op basis van de CPB raming van december 2015 en de maximaal te hanteren rendementen zoals vastgelegd in artikel 23a van het Besluit financieel toetsingskader Pensioenfondsen. De kostendekkende premie is vastgesteld op basis van dit verwacht rendement, de Prognosetafel AG2020 met een correctie voor ervaringssterfte op basis van de inkomensklasse "Hoog--midden" voor hoofdverzekerde mannen en medeverzekerde vrouwen en met inkomensklasse "Midden" voor hoofdverzekerde vrouwen en medeverzekerde mannen en de volgende vaste opslagen:

- een vaste opslag van 2,7% over de nettopremies op basis van verwacht rendement voor de excassokosten,
- een vaste opslag van 3,0% over de met de excassokosten verhoogde nettopremies op basis van verwacht rendement voor de premievrije voortzetting van de pensioenopbouw bij arbeidsongeschiktheid, en
- een opslag van ongeveer 1,65% van de som van de voor het betrokken jaar vastgestelde pensioengrondslagen voor de administratiekosten (zijnde het gedeelte van de uitvoeringskosten dat niet gedekt wordt door de vrijval van de opslag voor excassokosten bij het verrichten van pensioenuitkeringen).

De feitelijke premie wordt vervolgens uitgedrukt in een percentage van de pensioengrondslag.

Op basis van de hiervoor genoemde grondslagen bedraagt de vaste werkgeversbijdrage:

- voor pensioenreglement I: 24,55%;
- voor pensioenreglement B: 27,80%;

van de som van de voor het betrokken jaar vastgestelde pensioengrondslagen van alle (aspirant) deelnemers op basis van het voor deze (aspirant) deelnemers toepasselijke pensioenreglement.

De deelnemersbijdrage is vastgelegd in het pensioenreglement.

Bijlage 5 Verklaring inzake de beleggingsbeginselen

Op grond van de Europese pensioenfondsenrichtlijn zijn Nederlandse pensioenfondsen sinds 8 februari 2006 verplicht om een “verklaring inzake de beleggingsbeginselen” (verklaring) op te stellen. De in de Europese Richtlijn opgenomen bepalingen komen sterk overeen met de bepalingen in de Pensioenwet. Na iedere belangrijke wijziging van het beleggingsbeleid, of ten minste om de drie jaar, wordt deze verklaring herzien.

Het hoofddoel van Stichting Pensioenfonds CRH, is het zorgen voor een solide en betaalbaar pensioen voor haar deelnemers. Het beleggen van het vermogen dat het pensioenfonds onder beheer heeft, is daar een belangrijk onderdeel van. In deze verklaring worden de achtergronden bij het beleggingsbeleid van het fonds omschreven, zodat duidelijk wordt dat het pensioenfonds de betaalde pensioenpremies zorgvuldig belegt.

Deze verklaring wordt op verzoek beschikbaar gesteld aan deelnemers en andere belanghebbenden. Daarom is, in overeenstemming met de aanbevelingen in de Handleiding Verklaring inzake de beleggingsbeginselen, uitgegeven door de Vereniging van Bedrijfstakpensioenfondsen (VB), gekozen voor een toegankelijk en niet te technisch document.

Deze verklaring is ook te vinden op de website van het fonds: <http://www.crhpensioenfonds.nl>.

Organisatie

1.1 Het fonds

Stichting CRH Pensioenfonds is een pensioenfonds dat zelfstandig de risico's draagt die uit haar reglementen voortvloeien. Het fonds verzekert pensioenaanspraken voor werknemers van CRH Nederland B.V. en daaraan gelieerde ondernemingen die tot het pensioenfonds zijn toegetreden.

Het doel van het pensioenfonds is het zorgen voor voorzieningen voor de oude dag, arbeidsongeschiktheid en overlijden van de deelnemers. Het pensioenfonds beschermt de belangen van de deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en hun nabestaanden bij het pensioenfonds.

1.2 Organisatie

Het bestuur is eindverantwoordelijk voor de pensioenregeling en de uitvoering ervan, inclusief het beleggingsbeleid, en neemt daartoe de besluiten.

Het bestuur van het pensioenfonds heeft een beleggingscommissie (BC) benoemd en een externe vermogensbeheerder (hierna kortweg ‘de vermogensbeheerder’) aangesteld. De taakverdeling tussen het bestuur, de beleggingscommissie en de vermogensbeheerder is als volgt:

- Het bestuur stelt het beleggingsraamwerk en latere wijzigingen daarvan vast;
- De vermogensbeheerder beheert het vermogen binnen het raamwerk en rapporteert daarover aan de beleggingscommissie;
- De beleggingscommissie controleert de uitvoering door de vermogensbeheerder aan de hand van de door de beheerder verstrekte rapportages en ze brengt verslag uit aan het bestuur. Bovendien adviseert de beleggingscommissie het bestuur inzake het beleggingsbeleid en controleert de uitvoering van het beleggingsbeleid. Het bestuur en de

beleggingscommissie zijn gebonden aan een gedragscode. De beleggingscommissie komt ten minste eenmaal per drie maanden bijeen.

- De beleggingscommissie wordt in haar werkzaamheden ondersteund door een investment consultant.

Periodiek (in ieder geval eens per jaar) bespreekt de BC met het bestuur het gehele beleggingsraamwerk en de behaalde resultaten. Dit beleggingsraamwerk vindt zijn weerslag in de beleggingsrichtlijnen voor de vermogensbeheerder, die het beleggingsbeleid uitvoert.

Overige organen die betrokken zijn bij het beheer van de pensioengelden in het fonds zijn onder meer de actuaire, die de technische voorzieningen van het fonds monitort, de administrateur en de accountant.

1.3 Toeslagenbeleid

Het pensioenfonds voert meerdere regelingen uit. De pensioenregeling is een vaste premieregeling. Het totaal van de vaste deelnemersbijdrage en de vaste werkgeversbijdrage is de pensioentoezegging. Het toekennen van toeslagen op de opgebouwde pensioenaanspraken van de actieve deelnemers, de premievrije pensioenaanspraken en ingegane pensioenrechten is voorwaardelijk, dat wil zeggen uitsluitend voor zover de middelen van het pensioenfonds dat naar het oordeel van het bestuur toelaten.

Beleggingsbeleid

Het beleggingsbeleid wordt afgestemd op de verplichtingenstructuur van het fonds. Daarbij wordt rekening gehouden met de wettelijke eisen die in het Financieel Toetsingskader (FTK) aan het beleggingsbeleid en risicomanagement gesteld worden. De Nederlandse Bank (DNB) houdt hierop toezicht.

2.1 Doel van het beleggingsbeleid

Het pensioenfonds belegt en beheert het pensioenvermogen in het belang van de (gewezen) deelnemers van het fonds. Het doel van het beleggingsbeleid van het pensioenfonds is het behalen van een zo goed en stabiel mogelijk rendement op het belegde vermogen binnen een aanvaardbaar risicoprofiel. Er wordt, zowel voor de portefeuille op totaalniveau als voor elke beleggingscategorie afzonderlijk, gestreefd naar een rendement dat, na aftrek van beheerkosten, boven de rendementen van de corresponderende benchmark ligt. Er wordt bij het bepalen van het beleggingsbeleid rekening gehouden met de rechten en verplichtingen van het pensioenfonds en de solvabiliteitseisen. De activa worden zodanig belegd dat de veiligheid, de kwaliteit, de liquiditeit en het rendement van de portefeuille als geheel worden gewaarborgd.

2.2 Beleggingsraamwerk

Een Asset Liability Management (ALM) studie geeft inzicht in de samenhang tussen bezittingen (assets) en pensioenverplichtingen (liabilities). Een ALM-studie wordt periodiek uitgevoerd in samenwerking met externe consultants. De resultaten van de ALM-studie dienen als uitgangspunt voor de risico acceptatie graad van waaruit het beleggingsraamwerk wordt gedefinieerd. Aan de hand van de hoogte van het Vereist Vermogen wordt periodiek de risico acceptatie graad van het pensioenfonds beoordeeld. Het risicoprofiel wordt geanalyseerd in het licht van alle rechten en verplichtingen van het pensioenfonds, zowel op korte als op lange termijn. Het beleid van het pensioenfonds is gericht op het beperken van de kans dat de dekkingsgraad zich richting kritische dekkingsgraden beweegt.

Het algemene beleggingsraamwerk gaat in op periodiek vast te stellen normen (en bandbreedtes) betreffende:

- Verdeling over beleggingscategorieën;
- Valutabeleid;
- Samenstelling vastrentende portefeuille;
- Samenstelling aandelenportefeuille;
- Gebruik derivaten;
- Inhoud rapportages.

Dit houdt in dat er normverdelingen worden afgesproken voor de verdeling van het vermogen over verschillende beleggingscategorieën. Ten behoeve van optimalisering van het rendement mag er worden afgeweken van deze strategische normverdelingen, op voorwaarde dat het binnen de vastgestelde marges gebeurt.

2.3 Strategisch beleggingsbeleid

Het pensioenfonds houdt de volgende strategische normverdeling van haar vermogen over de verschillende beleggingscategorieën aan:

Beleggingscategorie	Norm	Bandbreedte	
		Minimum	Maximum
Vastrentende waarden	67,5%	62,5%	72,5%
Zakelijke waarden	32,5%	27,5%	32,5%
Liquiditeiten	0%	-5%	5%
Totaal	100%		

Zoals genoemd heeft de vastrentende waarden portefeuille als doel om het renterisico ten opzichte van de verplichtingen met het door het bestuur vastgestelde percentage af te dekken.

Derivaten vormen als afgeleide instrumenten geen aparte beleggingscategorie. De vermogensbeheerder mag in overeenstemming met gestelde richtlijnen gebruik maken van alle soorten derivaten, mits de blootstelling van het vermogen inclusief derivaten binnen de vermelde beleggingsrestricties blijft.

Derivaten zullen door de vermogensbeheerder onder meer, doch niet uitsluitend, mogen worden gebruikt:

1. vooruitlopend op het voornemen van aankoop of verkoop van Financiële instrumenten;
2. ter bescherming van tot het vermogen behorende Financiële instrumenten tegen een mogelijke koersdaling;
3. ter sturing van duratie en/of yieldcurve posities;
4. om valutarisico te sturen;
5. ter sturing van de geografische rente-exposure;
6. sturing van swap en/of LIBOR exposure;
7. om invulling te geven aan tactische asset allocatie.

De vermogensbeheerder is bevoegd om alle verplichtingen die eventueel uit de derivatenposities voortvloeien of daarmee samenhangen, namens het fonds te voldoen. Hiertoe wordt ondermeer doch niet uitsluitend gerekend het storten van gelden en/of Financiële instrumenten als margin en het anderszins (doen) verbinden van (een deel van) het vermogen tot zekerheid.

2.4 Risicobeleid

De risicohouding van het pensioenfonds, zoals vastgelegd in het besluit financieel toetsingskader van december 2014 en artikel 102a van de Pensioenwet, bestaat uit drie onderdelen:

1. kwalitatieve beschrijving van de risicohouding;
2. kwantitatieve beschrijving van de *korte termijn* risicohouding;
3. kwantitatieve beschrijving van de *lange termijn* risicohouding.

Het fonds heeft de door haar gewenste risicohouding vastgesteld met de daarbij gehanteerde uitgangspunten bij de bepaling van deze risicohouding. Het fonds heeft dit aan sociale partners en het verantwoordingsorgaan voorgelegd en deze tevens met hen besproken. Sociale partners en het verantwoordingsorgaan hebben verklaard zich te kunnen vinden in de door het bestuur vastgestelde risicohouding.

De sociale partners en het verantwoordingsorgaan zijn geïnformeerd over de uitkomsten voor de risicohouding op korte termijn en de risicohouding op lange termijn.

1. Kwalitatieve beschrijving van de risicohouding

De risico's die het fonds loopt, worden zorgvuldig bewaakt. Een ALM-studie geeft inzicht in de risico's die te maken hebben met de samenhang tussen beleggingen en verplichtingen. Doelstelling hiervan is om een risico-acceptatiegraad voor de beleggingen vast te stellen. Uit deze risico-acceptatiegraad wordt een strategisch beleggingsbeleid afgeleid (normwelingen per beleggingscategorie) en wordt de ruimte bepaald om daarvan af te wijken. Ook aanvullende maatregelen zoals overlay portefeuilles dienen hierbij in acht te worden genomen. Door haar beleggingsbeleid is het pensioenfonds blootgesteld aan risico's. Deze risico's zijn onder meer kredietrisico, marktrisico, renterisico, spreadrisico en valutarisico.

2. Kwantitatieve beschrijving van de korte termijn risicohouding

Het bestuur heeft in overleg met sociale partners de risicohouding voor de korte termijn vastgesteld op een bandbreedte voor het vereist eigen vermogen met een ondergrens van 70% en een bovengrens van 125% van het vereist eigen vermogen op basis van de strategische beleggingsportefeuille.

Het korte termijn risico gemeten door middel van het vereist eigen vermogen bij de strategische beleggingsportefeuille bedraagt 19,0% per 30 juni 2015. Toekomstige wijzigingen van het VEV veroorzaakt door fluctuaties in de rentestand zijn toegestaan.

In dit beleid heeft het bestuur beoordeeld dat deze bandbreedte acceptabel is uit hoofde van balansrisicomanagement. Tenminste eens per kwartaal zal het pensioenfonds bij DNB (via kwartaalrapportage) indienen hoe het VEV feitelijk is.

3. Kwantitatieve beschrijving van de lange termijn risicohouding

De risicohouding van het fonds komt voor de lange termijn tot uitdrukking in de ondergrenzen in het kader van de haalbaarheidstoets. Ondergrenzen worden vastgesteld ten aanzien van:

- het verwachte pensioenresultaat vanuit de situatie dat het pensioenfonds precies beschikt over het vereist eigen vermogen;
- het verwachte pensioenresultaat vanuit de feitelijke dekkinggraad van het pensioenfonds;
- het pensioenresultaat dat kan worden bereikt vanuit de feitelijke dekkinggraad in een slechtweerscenario.

Een fonds voert periodiek een haalbaarheidstoets uit die op basis van een stochastische analyse inzicht geeft in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden. Er is een aanvangshaalbaarheidstoets en een jaarlijkse haalbaarheidstoets.

De aanvangshaalbaarheidstoets is in 2015 voor het eerst uitgevoerd en vastgesteld naar aanleiding van invoering van het nieuwe FTK per 1 januari 2015.

Voor de bepaling van de lange termijn risicohouding is de kwalitatieve risicohouding als uitgangspunt gehanteerd.

Om invulling te geven aan het bepaalde in artikel 22 van het Besluit Financieel Toetsingskader kiest het fonds de volgende grenzen in het kader van de uitvoering van de aanvangshaalbaarheidstoets:

- De ondergrens voor het verwachte pensioenresultaat vanuit de situatie dat het pensioenfonds precies beschikt over het vereist eigen vermogen is gelijk aan 85%.
- De ondergrens voor het verwachte pensioenresultaat vanuit de feitelijke dekkinggraad van het pensioenfonds bij het van toepassing worden van het nieuwe financiële toetsingskader is gelijk aan 85%.

Bij de jaarlijkse haalbaarheidstoets berekent het fonds vanuit de feitelijke dekkinggraad zowel het verwachte pensioenresultaat als het pensioenresultaat in een slechtweerscenario. De maximale relatieve afwijking tussen het verwachte pensioenresultaat en het pensioenresultaat in het slechtweer scenario die het fonds dan acceptabel vindt is 37%. Dit betekent dat het pensioenresultaat in slechts 5% van de scenario's meer dan 37% lager mag zijn dan het verwachte pensioenresultaat vanuit de feitelijke dekkinggraad.

Uitvoering

3.1 Uitbesteding

Het pensioenfonds heeft de beleggingen uitbesteed aan een derde partij. De selectie van een eventuele derde partij gebeurt op basis van objectieve criteria en in samenspraak met de externe beleggingsadviseur Mercer Investments. Het beheer van het vermogen is door het fonds uitbesteed aan NN Investment Partners.

Bij de samenstelling van de aandelenportefeuille wordt gestreefd naar een brede diversificatie over regio's, sectoren en bedrijven. De keuze hierin is ook aan de vermogensbeheerder uitbesteed, alsook de invulling van het tactische beleid. Het bestuur bepaalt uiteindelijk welke risico's het fonds wil aanvaarden. De bezittingen worden zodanig belegd dat de veiligheid, kwaliteit en liquiditeit van de totale portefeuille worden gewaarborgd.

3.2 Rapportage en verantwoording

Het pensioenfonds ontvangt op maandbasis een rapportage waarin een opgave van het belegd vermogen is opgenomen. Het pensioenfonds bepaalt periodiek de actuele hoogte van de risicoacceptatiegraad op basis van de gegevens verstrekt door de vermogensbeheerder en de actuaris.

Eens per kwartaal rapporteert de vermogensbeheerder aan het pensioenfonds. In de rapportage doet de vermogensbeheerder verslag van het behaalde rendement, het gevoerde beleid, de resultaten van het beleid en het risicoprofiel van de portefeuille en de richtlijnen zoals deze in het beleggingsmandaat zijn opgenomen. Tevens wordt een transactieoverzicht verstrekt.

Corporate Governance

4.1 Stembeleid

De Nederlandse Corporate Governance Code ('Code Tabaksblat') beveelt aan dat pensioenfonds verslag uitbrengen van het stembeleid op de algemene vergadering van aandeelhouders van beursgenoteerde ondernemingen. Het pensioenfonds zal zich in voorkomende gevallen houden aan de aanbevelingen zoals verwoord in de 'Code Tabakslat'.

4.2 Maatschappelijke verantwoordelijkheid

Het pensioenfonds onthoudt zich van beleggingen die verboden zijn op grond van Nederlands en internationaal recht.

4.3 Gedragscode

Het pensioenfonds zorgt ervoor dat bij de personen die belast zijn met de (uitvoering) van het beleggingsbeleid geen sprake is van belangenverstremgeling of tegenstrijdige belangen. Deze personen zijn gebonden aan de door het pensioenfonds opgestelde gedragscode. Deze gedragscode voldoet aan de eisen die DNB en de AFM hieraan stellen.

Bijlage 6 Procedure vaststellen (beleids)dekkingsgraad

1. Maandelijks inschatting van het vermogen en technische voorzieningen

Gegevens

Voor de inschatting van het vermogen wordt uitgegaan van de volgende gegevens:

- De waardering van het vermogen wordt maandelijks door het pensioenbureau aan Mercer doorgegeven op basis van de maandrapportage van vermogensbeheerder NN Investment Partners (NN IP). De maandrapportage is omstreeks de vijfde werkdag na maandeinde beschikbaar.
- De saldi van de rekening-courant, de door de werkgever vooruitbetaalde (kwartaal) premie, het saldo van overige baten en lasten, uitbetaalde en ontvangen waardeoverdrachten en eventuele andere mutaties worden door het pensioenbureau als saldo overige vorderingen doorgegeven. Deze post wordt samen met de maandrapportage van NN IP aan Mercer aangeleverd.
- De technische voorzieningen (TV) op basis van marktrente en op basis van de door DNB voorgeschreven rentetermijnstructuur (DNB-RTS op basis van UFR-methodiek) wordt 3 à 4 werkdagen na maandeinde door Mercer ingeschat.

Verwerking

Na ontvangst van de betreffende gegevens worden de volgende stappen doorlopen:

- De waardering van het vermogen zoals opgegeven door de vermogensbeheerder wordt overgenomen. De waarden worden gecontroleerd op logica in vergelijking met:
  - de marktontwikkelingen;
  - de waarderingen per vorig maandultimo.
- De waarde van de TV wordt gecontroleerd op logica in vergelijking met:
  - de renteontwikkelingen;
  - de schatting van de waarde van de TV per vorig maandeinde.
- Bij het vaststellen van de waarde van het vermogen wordt rekening gehouden met de vooruitbetaalde (kwartaal) premie: deze wordt in maandelijks termijnen aan het vermogen toegevoegd. Bij het vaststellen van de waarde van de TV wordt de pensioenopbouw maandelijks aan de TV toegevoegd.
- Bij wijzigingen in de actuariële grondslagen of bij publicatie van een nieuwe prognosetafel, worden de grondslagen voor de vaststelling van de TV gewijzigd nadat het bestuur in een bestuursvergadering heeft besloten over te gaan naar deze nieuwe grondslagen. Dit gebeurt bij de eerstvolgende vaststelling van de dekkingsgraad na het bestuursbesluit, tenzij het bestuur anders beslist.

2. Bepaling van de (beleids)dekkingsgraad

Met de waarderingen op basis van het hierboven bepaalde wordt de actuele dekkingsgraad door Mercer vastgesteld; zowel op basis van de DNB-RTS als op basis van de marktrente. De dekkingsgraad wordt op logica gecontroleerd door de wijziging ten opzichte van voorgaand maandeinde te verklaren aan de hand van de ontwikkelingen op de relevante financiële markten, de DNB rentetermijnstructuur over de rapportagem maand en eventueel bijzondere mutaties die zich hebben voorgedaan.

Op basis van de schattingen van de actuele dekkingsgraden per maandeinde over de laatste 12 maanden wordt de beleidsdekkingsgraad door Mercer vastgesteld.

De adviserend actuaris van het pensioenfonds is verantwoordelijk voor de finale check op de schatting van de waardering van de TV, de dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad.

3. Rapportage

Iedere maand wordt de actuele dekkingsgraad per maandeinde, de beleidsdekkingsgraad in relatie tot en het minimaal vereist vermogen en een algemene toelichting (waarin de uitgangspunten en een volledig overzicht voor het bestuur van de waardering van het vermogen, de TV en de vastgestelde dekkingsgraden zijn opgenomen) door Mercer verstrekt aan het pensioenbureau.

Het pensioenbureau is verantwoordelijk voor het indienen van de gegevens in e-Line bij DNB. De schatting van de (beleids)dekkingsgraad op maandbasis dient uiterlijk gerapporteerd te worden op de tiende werkdag van de volgende maand.

4. Correctie schattingen

Correctie jaareinde bij vaststellen jaarrekening

Bij het vaststellen van de dekkingsgraad per jaareinde, nadat de accountant de basisgegevens heeft gecontroleerd, worden de voorgaande schattingen indien nodig gecorrigeerd en door Mercer aan het pensioenbureau gemeld. Deze correctie wordt door het pensioenbureau aan DNB gemeld bij de rapportage van de eerstvolgende (beleids)dekkingsgraad na het vaststellen van de dekkingsgraad per jaareinde.

In het geval dat de correctie een impact heeft op de beleidsdekkingsgraad van tenminste 0,1%-punt en in geval van een correctie op de ingediende jaarstaten wordt er een herrapportage aangevraagd en ingediend bij DNB. Het bestuur wordt hierover door het pensioenbureau geïnformeerd. Indien dit plaatsvindt, wordt dit eerst door het pensioenbureau met het bestuur besproken en afgestemd.

Correctie bij fouten

Wanneer er fouten in de schattingen van de dekkingsgraden worden geconstateerd, wordt de volgende procedure gevolgd om de dekkingsgraden te corrigeren:

1. Indien achteraf een afwijking geconstateerd wordt in een reeds gerapporteerde (beleids)dekkingsgraad (hetzij op maand-, kwartaal- of jaarbasis), dan wordt het pensioenbureau daarvan door Mercer op de hoogte gesteld. Het pensioenbureau informeert het bestuur hierover.
2. Mercer stelt vast wat de oorzaak, de aard en de omvang is van de afwijking. Een afwijking in de (beleids)dekkingsgraad in de ingediende jaarstaten wordt altijd gecorrigeerd en er vindt een herrapportage door het pensioenbureau plaats.
3. Afwijkingen in de ingediende maand- en kwartaalstaten worden gecorrigeerd, en er wordt alleen een herrapportage ingediend, indien het doorvoeren van die correctie een impact heeft op de beleidsdekkingsgraad van tenminste 0,1%-punt.
4. Een met terugwerkende kracht gecorrigeerde (beleids)dekkingsgraad wordt door het pensioenbureau verwerkt in de publicatie van de (beleids)dekkingsgraad op de website.

Een gecorrigeerde (beleids)dekkingsgraad wordt door Mercer verwerkt in het overzicht waarin de (beleids)dekkingsgraad wordt gerapporteerd.

Bijlage 7 Onderbouwing Prudent Person 2022

Stichting CRH Pensioenfonds

Datum: december 2022

Versie: 3.0

Opgesteld door: Beleggingscommissie Stichting CRH Pensioenfonds

Goedgekeurd door: Bestuur Stichting CRH Pensioenfonds

Inhoudsopgave

1 – Samenvatting	118
2 – Doelstelling, Ambitie en Risicohouding	119
3 – Governance en Organisatiestructuur	121
4 – Vaststelling, Monitoring en Evaluatie van het Beleggingsbeleid.....	123
5 – Selectie, Monitoring en Evaluatie van Externe Uitvoerders.....	124
6 – Risicomanagement.....	126

1 – Samenvatting

Op grond van de Prudent Person regel in artikel 135 Pensioenwet moet Stichting CRH Pensioenfonds beleggen in het belang van aanspraak- en pensioengerechtigden. Sinds 1 januari 2015 moet het pensioenfonds op grond van het nieuwe artikel 13a lid 4 van het Besluit FTK zelf onderbouwen dat het strategisch beleggingsbeleid en het beleggingsplan passen binnen de Prudent Person regel.

In dit document “Onderbouwing Prudent Person” heeft het Bestuur hier invulling aan gegeven door op basis van de onderstaande onderdelen te onderbouwen dat het pensioenfonds voldoet aan geformuleerde criteria. De criteria voor de onderbouwing hebben wij vormgegeven middels handvatten uitgereikt door het Actuarieel Genootschap, de Pensioenfederatie en DNB.

- Doelstelling, ambitie en risicohouding
- Governance en organisatiestructuur
- Vaststelling, monitoring en evaluatie van het beleggingsbeleid
- Selectie, monitoring en evaluatie van externe uitvoerders
- Risicomanagement

Op basis van deze onderbouwing komt het Bestuur tot de conclusie dat Stichting CRH Pensioenfonds voldoet aan artikel 135 van de Pensioenwet.

2 – Doelstelling, Ambitie en Risicohouding

Algemeen

Het bestuur is de beheerder van het pensioenfonds en stelt zich ten doel de verstrekking van pensioenen en andere uitkeringen ter zake van ouderdom, invaliditeit en overlijden aan deelnemers en gewezen deelnemers alsmede hun nagelaten betrekkingen overeenkomstig de bepalingen van het pensioenreglement en de statuten.

Gegeven de pensioendoelstelling wordt er niet meer risico genomen dan nodig is.

Het beleggingsbeleid is gebaseerd op de ALM-studie die in 2019 is uitgevoerd. Bij deze studie is rekening gehouden met de verplichtingenstructuur en de toeslagambitie. Bij het uitvoeren van de studie is er rekening gehouden met de samenhang tussen de beleggingsrisico's en de rijping van het fonds. Nadien is in 2022 op basis van de in dat jaar gehouden ALM-studie alleen nog de beleidsstaffel ten behoeve van de renteaafdekking aangepast.

Begin 2015 is er een herstelplan opgesteld. Het pensioenfonds heeft het risicoprofiel daarna niet doelbewust vergroot ten opzichte van het beleid voor het ontstaan van het tekort. Het herstelplan wordt jaarlijks geactualiseerd

Risicohouding

De risicohouding van het fonds, als bedoeld in artikel 102a van de Pensioenwet, wordt gedefinieerd als de mate waarin het fonds, na overleg met sociale partners en het Verantwoordingsorgaan, bereid is risico's te lopen en de mate waarin het fonds risico's loopt gegeven de kenmerken van het fonds.

De korte en lange termijn risicohouding van het fonds zijn vastgelegd in de Abtn, inclusief de normeringen en de gestelde onder- en bovengrenzen. De risicohouding en de hersteltermijn worden jaarlijks besproken met het Verantwoordingsorgaan en de sociale partners.

Vereist Eigen Vermogen

Het Vereist Eigen Vermogen gemeten bij de strategische beleggingsportefeuille bedroeg 16,3% per 30 september 2019. In het kader van de korte termijn risicohouding is in 2015 een bandbreedte rondom het Vereist Eigen Vermogen bepaald (13,0% - 23,3%). De onder- en bovengrens corresponderen met de bandbreedtes van het strategische beleggingsbeleid. De uitwerking is opgenomen in de Abtn. Het Vereist Eigen Vermogen is berekend conform de voorwaarden en methodiek van het standaardmodel, zoals opgesteld door de toezichthouder.

Haalbaarheidstoets

De lange termijn risicohouding komt tot uitdrukking in de ondergrenzen in het kader van de haalbaarheidstoets. In 2018 is de aanvangshaalbaarheidstoets uitgevoerd voor 1 januari 2017. De toets geeft inzicht in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden.

De aanvangshaalbaarheidstoets heeft laten zien dat:

- het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau met 87,5% boven de door het fonds gekozen ondergrens voor dit pensioenresultaat van 85% blijft;
- dat het premiebeleid over de gehele berekeningshorizon voldoende realistisch en haalbaar is;
- dat het fonds voldoende herstelcapaciteit heeft om vanuit een fictieve startdekkingsgraad van het minimaal vereist vermogen (104,3%) binnen de wettelijke termijn te herstellen naar het strategisch Vereist Eigen Vermogen per 31 december 2017 zonder de pensioenaanspraken en pensioenrechten te hoeven verlagen;

- dat het pensioenresultaat op fondsniveau in het slechtweerscenario niet te veel afwijkt van het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau (37,8% vs. 37,0%).

De in 2022 uitgevoerde en vastgestelde haalbaarheidstoets heeft tot de volgende uitkomsten geleid:

- Het verwachte (mediane) pensioenresultaat vanuit de feitelijke dekkinggraad (per 1 januari 2022 van 105,8%) is gelijk aan 89,2% en is dus hoger dan de gestelde ondergrens van 85%;
- De relatieve afwijking van het pensioenresultaat (verschil mediane pensioenresultaat en 5% percentiel vanuit de feitelijke dekkinggraad) is per 1 januari 2022 gelijk aan 3,7% en valt dus binnen het gestelde maximum van 37%.

Investment Beliefs

In 2016 heeft het pensioenfonds Investment Beliefs vastgesteld. Deze zijn in 2019 geactualiseerd.

ALM-studie

Het beleggingsbeleid is onderbouwd door de ALM-studie 2019. Deze studie voldoet aan de kwaliteitsnormen voor wat betreft de gehanteerde risicomaatstaven, de wet- en regelgeving, de gevoeligheidsanalyses en de economische veronderstellingen. De ALM is vertaald naar de risicohouding van het fonds. In de ALM studie van 2022 is het strategische beleid dat eerder is vastgesteld op basis van een Strategische Asset Allocatie studie getoetst. De ALM studie heeft niet geleid tot wijzigingen in de strategische mix die door het bestuur is gekozen. Wel heeft het bestuur de dynamische rentestafel aangepast.

3 – Governance en Organisatiestructuur

Algemeen

De Abtn van Stichting CRH Pensioenfonds is geactualiseerd in december 2022. Deze Abtn wordt geactualiseerd zodra daar aanleiding toe is.

Het pensioenfonds beschikt over procedures en controlemechanismen met als doel een beheerste en integere bedrijfsvoering. Deze zijn vastgelegd in hoofdstuk 6 van de Abtn. Het pensioenfonds heeft een beleggingscyclus als bedoeld in Art 13a Besluit FTK vastgesteld en opgenomen in hoofdstuk 8 van de Abtn. Als het bestuur afwijkt van het strategisch beleid wordt dit in de notulen gedocumenteerd.

ESG-beleid

Het fonds beschikt over een concept ESG-beleid dat in 2023 verder zal worden uitgewerkt en daarna door het bestuur dient te worden vastgesteld.

Het fonds beschikt over een uitsluitingenlijst. Hierin zijn opgenomen beleggingen in ondernemingen die clustermunitie of cruciale onderdelen daarvan produceren, verkopen of distribueren. De EU-sanctiemaatregelen inzake territoriale integriteit, soevereiniteit en onafhankelijkheid van Oekraïne worden nageleefd door de vermogensbeheerder.

Conform artikel 135 van de Pensioenwet beschrijft het fonds in haar jaarverslag hoe in het beleggingsbeleid rekening wordt gehouden met milieu, klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen.

Vanaf 10 maart 2021 moeten pensioenfondsenvoldoen aan de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR). De onderliggende beleggingen van CRH Pensioenfonds houden geen rekening met de EU-criteria voor ecologisch duurzame activiteiten.

Stichting CRH Pensioenfonds houdt geen rekening met de belangrijkste ongunstige effecten in de zin van artikel 4 van de informatieverplichtingsverordening en de secundaire regelgeving. Het pensioenfonds rapporteert geen indicatoren over genoemde ongunstige effecten.

Een uitgebreidere verklaring over dit onderwerp is terug te vinden op de website van CRH Pensioenfonds.

Verbod op langlopende leningen en garantstelling

Het pensioenfonds is geen leningen aangegaan. Het fonds heeft ook niet opgetreden namens derde partijen als garant.

Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden

Het bestuur van het pensioenfonds vormt een zogenaamd “paritair bestuur”. De helft van het aantal bestuursleden wordt benoemd door de werkgever, De andere helft wordt gekozen vanuit de deelnemers en gepensioneerden. Het bestuur is eindverantwoordelijk voor de pensioenregeling en de uitvoering ervan, inclusief het beleggingsbeleid, en neemt daartoe de besluiten. De raad van toezicht oefent toezicht uit op het bestuur.

De taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van het bestuur zijn beschreven in de statuten van het fonds. In de Abtn wordt hiernaar verwezen. Door middel van het deskundigheidsplan van het pensioenfonds zorgt het bestuur ervoor dat zij in alle fasen van het beleggingsproces beschikt over voldoende deskundigheid.

In de Abtn is het integriteitsbeleid beschreven. Onderdeel hiervan is dat bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gewaakt voor belangenverstrengeling. Met het oog daarop zijn (kandidaat) bestuursleden, medewerkers pensioenbureau en leden van de beleggingscommissie van Stichting CRH Pensioenfonds gebonden aan een gedragscode of een gedragscode die minimaal gelijkwaardig is. De Compliance Officer ziet toe op naleving van de gedragscode.

IORP II

Eind 2016 is Richtlijn 2016/2431/EU betreffende de werkzaamheden van en het toezicht op instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening (IORP II -Institution for Occupational Retirement Provisions) gepubliceerd door de EU en op 13 januari 2017 in werking getreden. In januari 2019 zijn de regels in Nederlandse wetgeving opgenomen. Doel van de richtlijn is het bevorderen van verdere ontwikkeling van tweedepijlerpensioenen in de Europese Unie. In de wetgeving zijn ten aanzien van risicomanagement nadere regels opgenomen omtrent:

1. de inrichting van sleutelfuncties (risicobeheer-, actuariële- en interne auditfunctie);
2. uitwerking van beheerste bedrijfsvoering (artikel 143 van de Pensioenwet):
  - vaststellen van strategieën, processen en rapportageprocedures;
  - beleid schriftelijk vastleggen;
  - zorgdragen voor uitvoering van het beleid;
  - minstens eens in de drie jaar evaluatie;
  - risicoanalyse, gericht op alle processen zowel financieel als niet-financieel.
3. eigenrisicobeoordeling: inzicht in samenhang tussen de strategie, de materiële risico's (waaronder klimaatrisico) en de mogelijke consequenties.

Het bestuur heeft ten aanzien van bovenstaande een apart IORP II beleidsdocument vastgesteld dat in januari 2019 is afgerond.

Interne commissies

Stichting CRH Pensioenfonds heeft een beleggingscommissie ingesteld. In de Abtn is beschreven wat de samenstelling van de beleggingscommissie is en wat de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden zijn. Er is sprake van functiescheiding in relatie tot de uitvoerders. Elke bestuursvergadering vindt een mondelinge terugkoppeling plaats van zaken die in de beleggingscommissie zijn behandeld.

Het pensioenfonds kent tevens een risicomanagementcommissie. Deze commissie geeft uitvoering aan het vastgelegde risicomanagementbeleid. Elke bestuursvergadering rapporteert de voorzitter van de risicomanagementcommissie mondeling aan het bestuur. Twee keer per vindt een gezamenlijke vergadering plaats met de beleggingscommissie.

Ook kent het fonds een commissie governance, communicatie en deskundigheid. Deze commissie adviseert het bestuur op de aandachtsgebieden governance, communicatie en deskundigheid. Ook hier vindt iedere bestuursvergadering terugkoppeling plaats vanuit de commissie.

Het bestuur ziet toe op een goede naleving van de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de commissie en evalueert deze jaarlijks.

4 – Vaststelling, Monitoring en Evaluatie van het Beleggingsbeleid

Algemeen

Het beleggingsbeleid is beschreven in hoofdstuk 8 van de Abtn. Het beleggingsbeleid bevat richtlijnen en bandbreedtes per beleggingscategorie. In het Beleggingsplan wordt jaarlijks het strategische beleid vertaald naar een beleid voor de korte termijn.

Het fonds heeft bewust posities in beleggingsinstrumenten gekozen om debiteurenrisico te lopen. Dit is onder andere af te leiden uit de ALM-studie.

In beleidsdocumenten is vastgelegd hoe de beleggingen worden gewaardeerd.

Bij de beoordeling van de kredietwaardigheid van de activa wordt niet uitsluitend of mechanisch uitgegaan van de ratings, uitgegeven door een ratingbureau. De beheerder maakt bijvoorbeeld ook gebruik van eigen methodieken.

Tijdens de vergaderingen van de beleggingscommissie komen de beleggingen uitvoerig ter sprake. De rapportages worden besproken. Iedere bestuursvergadering is er een terugkoppeling van de in de beleggingscommissie besproken onderwerpen.

In de Abtn zijn de maximale tracking errors van de actieve aandelen mandaten beschreven, mits een maximale tracking error is gedefinieerd.

Diversificatie

De beleggingsportefeuille is in voldoende mate gediversificeerd (spreiding over categorieën, regio's, sectoren en kredietkwaliteit). Middels de periodieke rapportages is er inzicht op mandaat- of beleggingsfondsniveau en op totaalniveau.

Asset mix

In de Abtn is vastgelegd dat het fonds een strategische asset mix hanteert van 67,5% vastrentende waarden en 32,5% aandelen. De bijbehorende bandbreedtes zijn daarbij beschreven. Ook de procentuele verdeling binnen de beleggingscategorieën en bijbehorende bandbreedtes zijn beschreven in de Abtn.

Rentebeleid

De beleidsstaffel is beschreven, evenals de bijbehorende bandbreedtes, het kader waarin de afdekking is uitgedrukt, of derivaten zijn toegestaan en welke beleggingen onderdeel uitmaken van de renteafdekking. Het bestuur is zich bewust van de bijkomende risico's (o.a. basis-, curve-, krediet- en tegenpartijrisico).

Het fonds heeft door middel van rapportages van de fiduciair beheerder inzicht in de mate van leverage en curveposities. Het fonds laat vanaf 2020 een berekening opstellen om inzicht te hebben in de effectiviteit van het rentebeleid en de oorzaken van eventuele afwijkingen.

Valutabeleid

Bij het valutabeleid is er bewust gekozen om bepaalde valuta's binnen bepaalde beleggingscategorieën af te dekken. Beschreven is het normpercentage van de afdekking, de bandbreedtes en in welke deelmandaten de afdekking plaatsvindt.

Derivatenbeleid

Het gebruik van derivaten is toegestaan, maar alleen voor zover deze worden aangegaan om het risicoprofiel te verminderen of om het portefeuillebeheer te vergemakkelijken.

Aan de afgesloten rente- en valutaderivaten liggen standaardcontracten ten grondslag.

In de Abtn is beschreven op welke wijze het fonds het collateral management en tegenpartijbeleid heeft vormgegeven. Daarbij wordt omschreven met welk soort onderpand en met welke tegenpartijen gewerkt mag worden.

Securities lendingbeleid

In de Abtn heeft het fonds beleid geformuleerd met betrekking tot securities lending. Het fonds monitort de uitvoering van dit beleid.

Rebalancebeleid

Het beleid aangaande rebalancing is beschreven in de Abtn.

Liquiditeitsbeleid

Het pensioenfonds heeft geen specifiek liquiditeitsbeleid, omdat het liquiditeitsrisico beperkt is. Behalve de valutaderivaten kent de beleggingsportefeuille geen discretionaire derivaten. Met betrekking tot de pensioenverplichtingen zijn de ontvangen premies hoger dan pensioenuitkeringen.

Fondsvoorwaarden beleggingsfondsen

De fondsvoorwaarden van de beleggingsfondsen zijn bekend bij het bestuur.

Met de look through en fund guide informatie, die gedetailleerd is en frequent beschikbaar is, heeft het fonds een goed inzicht in de naleving van de fondsspecifieke beleggingsrichtlijnen. De onderliggende vermogensbeheerders worden jaarlijks geëvalueerd en in dit evaluatieproces laat het fonds de betreffende vermogensbeheerders bevestigen dat zij de fondsspecifieke richtlijnen hebben nageleefd en dat clusterunitwetgeving en sanctiewetgeving zijn nageleefd.

Illiquide beleggingen

De hoeveelheid illiquide beleggingen is tot een prudent niveau beperkt en in lijn met de rijping van het fonds. Er is inzicht in welke fondsen niet binnen een maand te gelde gemaakt kunnen worden.

Bijdragende onderneming

Beleggingen in de bijdragende onderneming zijn beperkt tot maximaal 5% van de totale beleggingsportefeuille. Dit wordt periodiek gemonitord.

Beleggingsrendement en risico

Het behaalde beleggingsrendement wordt door de vermogensbeheerder berekend. De performances van de totale portefeuille, de beleggingscategorieën en de benchmarks zijn opgenomen in de periodieke rapportages.

Rapportages

In de Abtn is beschreven welke periodieke rapportages het pensioenfonds ontvangt en met welke frequentie deze worden ontvangen.

5 – Selectie, Monitoring en Evaluatie van Externe Uitvoerders

Algemeen

Stichting CRH Pensioenfonds heeft de vermogensbeheerder (en andere uitvoerders) aangesteld op basis van een zorgvuldig selectieproces zoals beschreven in het uitbestedingsbeleid dat onderdeel uitmaakt van de Abtn. Op basis van de beschreven criteria vindt periodiek een evaluatie plaats.

Er wordt jaarlijks een overzicht gemaakt van de vermogensbeheerkosten. Voor zover de werkelijke kosten niet bekend zijn wordt een zo nauwkeurig mogelijke inschatting gemaakt. Dit betreft met name de transactiekosten binnen de beleggingsfondsen.

Regels uitbesteding

Er is een duidelijk mandaat aan de vermogensbeheerder afgegeven, waarin de doelstellingen en beleggingsrestricties (incl. risicomaatstaven, bandbreedtes, toegestane instrumenten, valuta- en tactisch beleid) staan beschreven.

Het fonds wil de periodieke rapportages inzake de naleving van de restricties verder verbeteren.

ISAE-3402

Het fonds ontvangt ISAE-3402 rapporten van de vermogensbeheerder. Deze rapporten worden na ontvangst geëvalueerd.

6 – Risicomanagement

Algemeen

Stichting CRH Pensioenfonds hecht veel waarde aan een gedegen beleid op het gebied van risicomanagement. In 2018 is het risicomanagementbeleid in detail vastgelegd in een beleidsdocument “Risicomanagementbeleid”. Verder wordt gebruik gemaakt van een FIRM-risicoanalyse. De risicoanalyse wordt minimaal een keer per jaar uitgevoerd en besproken door het bestuur, waarbij wordt beoordeeld of de huidige beheersmaatregelen nog voldoende zijn.

Deze risico's worden benaderd middels de risicomanagementcyclus waarbij het identificeren, meten, monitoren en managen van de risico's centraal staan. In het proces worden zowel financiële als niet-financiële risico's geanalyseerd.

Het bestuur heeft voldoende countervailing power ten opzichte van de uitbestedingsrelaties.

Het bestuur neemt verantwoordelijkheid voor en is gecommitteerd aan risicomanagement. Er vindt weloverwogen besluitvorming plaats.

Belangenverstrengeling

In de Abtn zijn maatregelen beschreven waarmee belangenverstrengeling van externe partijen wordt tegengegaan.